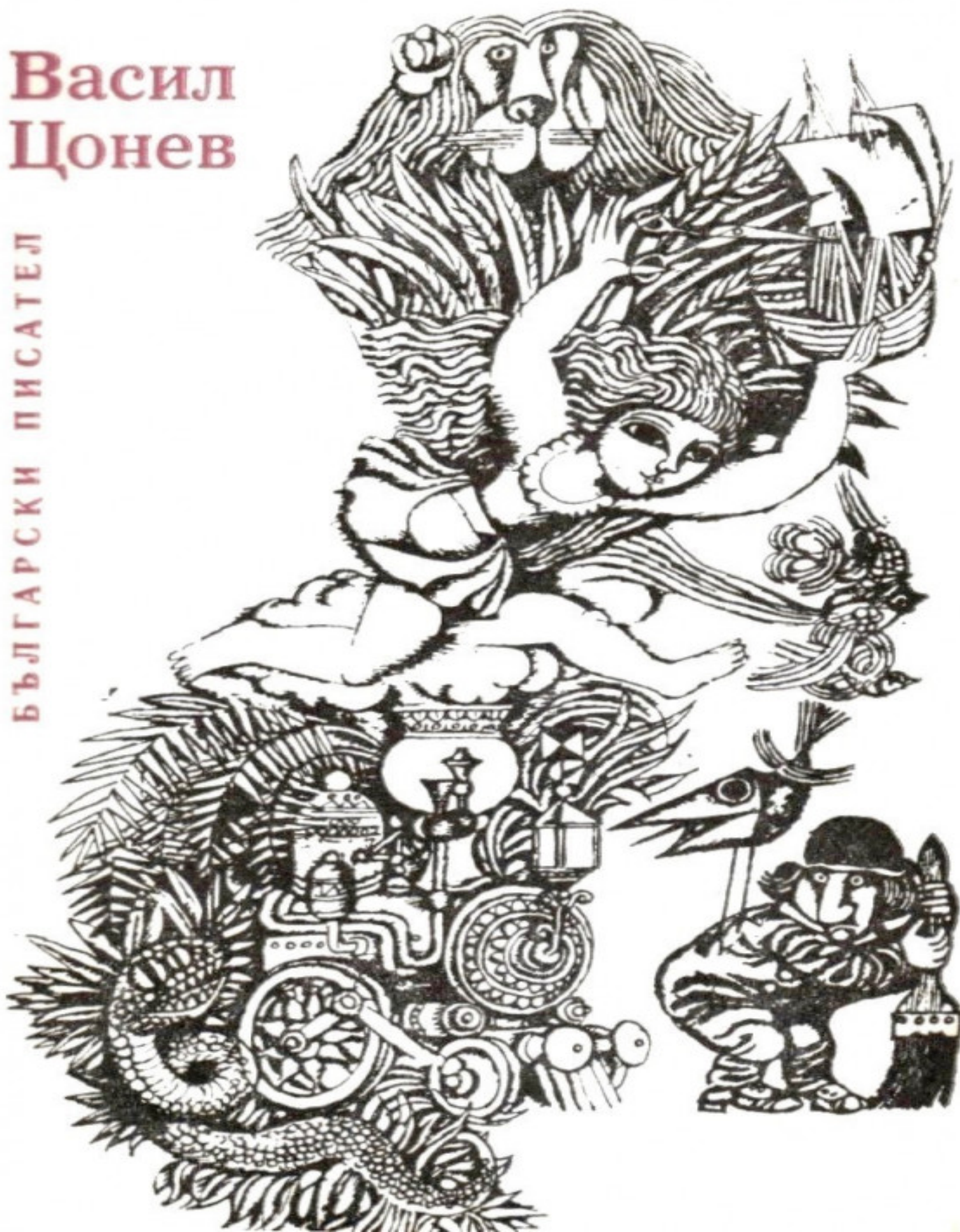

ВЕСЕЛИ ИЗМИСЛИЦИ

Васил
Донев

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

ВАСИЛ ЦОНЕВ
ВЕСЕЛИ ИЗМИСЛИЦИ

chitanka.info

АХ, СЪНИЩА, СЪНИЩА, ДЕТСКИ СЪНИЩА

ПРОЛОГ

Отначало всичко беше мрачно:

— Мрачна есен, мрачни дървета, мрачен дъжд.

— Мрачни хора с мрачни дрехи.

— Мрачни къщи с мрачни антени.

— Мрачна гарга мрачно грачи.

— Мрак, мрак — да се спукаш просто.

И изведнъж сред този мрак звънна сияйно цветно личице. Лице като слънце — с блестяща усмивка, руси плитки, сини очи, искреше и хвърляше светлина на купища около себе си.

И в същия миг мрачен глас заграка:

— Ти още ли не спиш?

Усмивката изчезна и мрак покри сияйното лице.

Вратата се тресна.

За миг едно от сините очички се отвори и хвърли сноп искри, но вратата заплашително скръцна и искрите секнаха.

— Га-гаааа — изграчи мрачно мрачната гарга.

Чу се равномерно дишане, което се сля с околния мрак.

И изведнъж — светлина. И още една. И още една. И още една.

Четири светлинни се втурнаха една към друга, сблъскаха се с трясък и вместо експлозия сред мрака отново засия цветното лице на момичето с русите плитки.

Надавайки писък и викове за помощ, мракът хукна и се изпокри из мазетата. А вместо небе заблестяха ярките цветове на девствената джунгла. Ярки папагали, ярки ягуари, жирафи, лъвово, орхидеи, лиани и ярко зелени змии, които намигаха и се кискаха, та се пръскаха от кискане.

Ах, сънища, сънища — детски сънища!

Чу се глухо мърморене, чупене на трески и сред ярката джунгла се появи мрачното лице на човече с бомбе, което мажеше джунглата с черна боя.

— Ах, вие, глупави детски сънища! — мърмореше то, като чернеше наляво и надясно. — Махнете се, махнете се!

Джунглата запищя от ужас, загърчи се и викна за помощ.

Само момиченцето запази самообладание. Сънят беше неин и можеше да си прави с него каквото си поиска. Затова извади една голяма ножица, изрязва измацаната част от джунглата, барабар с човечето, сви я на роло и я сложи в джоба на престилката си.

Животните от джунглата започнаха да ръкопляскаат.

Момичето намигна — сега започва най-забавното.

Извади кутийка с цветни моливчета и нарисова на изрязаното място железопътна линия, а по линията — влак. Сетне се качи на локомотива и дрънна камбаната.

Животните това и чакаха — с викове и крясъци се накачулиха по вагоните и извикаха:

— Алеееее, хоп!

И влакът тръгна с песни.

А в това време от джоба на момиченцето се чуваше глухо мърморене:

— Влакове-млакове! Глупости на търкалета. Какъв е тоя влак? Къде му е разписанието? Защо няма семафори? И стрелочници няма, и началник движение няма, и нищо няма!

Момиченцето тупна джоба на престилката и мърморенето секна.

А влакът си фучеше сред викове и песни.

— Знаете ли — каза една жирафа на един хипопотам, — веднъж изпуснах влака за някакви си две секунди...

Момиченцето прихна така силно, че човечето изхвъркна от джоба ѝ, падна от влака и се затича с всичка сила по линията. На един завой то спря, извади ножицата на момичето, която бе откраднало, и изрязва дупка сред железопътната линия.

— Хе-хе! — подскочи то, като потриваше ръце. — Ехе-хе-хе!

Миг след това веселият влак изчезна в дупката. Човечето изрева от радост, а сетне седна на земята и зарита с крака.

И изведнъж — я!

Влакът изскочи с трясък и отново затрака по линията.

Човечето зяпна, но момичето вдигна рамене:

— Не си ли виждал тунел?

Човечето свали бомбето си и започна да го гризе от яд. Когато изгриза периферията и вече се канеше да заръфа самото бомбе, зяпна и изрева от радост — влакът летеше с всичка сила към синьото море.

Чу се бълбукане и там, където имаше влак, останаха само кръгчета синя вода.

То беше радост, то бяха викове на тържество! Човечето хвърляше бомбето във въздуха, ловеше го с петите си, въртеше го с палците си, плезеше се, кривеше се и правеше „козя брада“.

Но само за миг, защото момичето и животните изплаваха и закрепяха:

— Ес о ес! Ес о ес!

— Пълна каца с петмез! — отвърна им човечето, като блъскаше юмручетата си едно в друго. — Умряло птиче в кафез! Дебел турчин с фес! Керкенец!

И все такива едни...

Тогава момичето се ядоса, извади кутийката с цветните моливи и на бърза ръка нарисова яхта, лодки, моторници с привързани към тях водни ски.

Малко след това всичко полетя по морето, изпълнено с жирафи, ягуари, слонове и шимпанзета.

Особено приятно бе да се наблюдават фигурите, които един дебел хипопотам правеше, качен на водни ски.

— Веднъж — каза жирафата на едно шимпанзе — се возих на водни ски!

— Глупости! — извика ядосано човечето. — Къде се е видяло жираф на водни ски!

Хукна към морето и заплува към средата му. А там извади един свредел и бързо започна да дълбае.

Образува се дупка, в която изтече цялата вода.

— Бих бил любопитен да видя как ще се измъкнете от това деликатно положение — говореше ехидно човечето, като крачеше край яхтите, лодките и моторниците, заседнали на сухото дъно.

— Много просто — каза момичето.

— А именно?

— Ще се събудя.

И отвори очи.

Мрачен ден, мрачен дъжд, мрачна гарга мрачно грачи...

— И внимавай — каза майката, като изпращаше на вратата момиченцето, — без щуротии.

— Добре, мамо — каза момиченцето и тръгна към училището.

По улиците вървяха мрачни хора, които хвърляха мрачни погледи около себе си.

Отзад вратата се хлопна и в същия миг лицето на момичето стана цветно и засия.

— Какви са тия оригиналничения? — изкрещя човечето с бомбето. — Не виждаш ли, че всичко наоколо е мрачно!

Но момиченцето се усмихна и стана цялото цветно. А около него заподскачаха искрящите от цветове животни на джунглата. Момичето даде тон и те, наредени в индианска нишка, закрачиха след нея с ура и песни.

Човечето нахлупи бомбето до очите си и запищя:

— Милиция! Милиция!

Хукна към един регулировчик, покатери се до ухото му и закрещя, като сочеше момиченцето и животните ги показваше с ръцете си решетки:

— В затвора! В затвора!

Когато индианската нишка стигна до милиционера, той отдаде чест и запита:

— Какъв е тоя карнавал?

— Те са от моите сънища — усмихна се момичето.

— Тогава всичко е наред! — отдаде чест милиционерът и им даде път.

Вбесено, човечето свали полуизгризаното си бомбе и го изгриза докрай.

А момиченцето и животните закрачиха нататък с викове „Ура!“ и песни.

И където минаваха, улиците ставаха цветни, дърветата се покриваха с листа и цветове, хората ставаха приветливи и се усмихваха един на друг, а гаргите отлитаха, надавайки викове за помощ.

Ах, сънища, сънища — детски сънища!

ГЛАВА ПЪРВА

ПРИНЦЪТ

Както във всички сънища, така и сега Тинчето бе обвита в приказна жълтеникава светлина. Всичко бе жълтеникавооранжево. И въздухът, и дърветата, и самата тя. Тя се виждаше много добре — красива, обвита в жълтеникавооранжева светлина, застанала на малко дървено мостче над рекичка. Край рекичката — три брези. Съвсем, съвсем като в най-хубавите сънища.

— Да дойде Принцът! — прошепна тя.

Защото именно Принцът беше номер първи от нейния списък. И не трябва да я обвиняваме за това. Всички знаят, че малките момичета си мечтаят за принцове.

И Принцът се появи. Той беше облечен в светлосин костюм от блестяща коприна, с дълга коса и красиво лице. Яката му бе от най-хубава холандска дантела.

— Но аз съм ви виждала! — ахна Тинчето.

— Да — кимна Принцът. — Гейнсбъроу ме нарисува. Оттам ме познавате.

И се поклони.

Тинчето също се поклони. Направи истински реверанс — хванала полата си с крайчеца на пръстите, тя отстъпи с единия крак назад и се поклони, като приклекна леко и елегантно.

„Красиво го направих — помисли си Тинчето, — като се събудя, ще си го упражня няколко пъти, за да го правя така и наяве!“

— Та така — каза Принцът, — аз съм Принцът. Вие сте принцеса, да?

— Разбира се! — каза Тинчето.

Страхуваше се, че ако не е принцеса, Принцът няма да говори с нея.

— Чудесно — усмихна се Принцът. — Напоследък има толкова малко принцеси... Можеше ли да си представите, всички вече мечтаят

да станат естрадни певици. И ходят с панталони, и се опитват да се държат като момчета.

— С какво се занимавате? — подхвана разговор Тинчето.

— Аз съм принц — каза Принцът.

— И?

— Това е — усмихна се Принцът.

— Не е ли малко?

— Не. Напротив — много е.

Тинчето зяпна.

— Много е, много е — повтори Принцът, — знаете ли колко е трудно да си принц?

Тинчето замига въпросително.

— Сега ще ви обясня — каза Принцът, като се облегна леко на перилата на дървеното мостче. — Ето, вие виждате, аз съм облечен като принц. Но всеки може да се облече като принц. И кебапчията, и касапинът, и естрадният певец. Трудното е наистина да си принц. Ах, колко е трудно!

Принцът вдигна небесносиния си ръкав и поглади косата си:

— Когато лягаш, ти трябва да знаеш, че си принц. Затова трябва да легнеш много красиво, с плавни движения, съвсем чист, облечен в съвсем чиста пижама, върху блестяща бяла възглавница и блестящо бели чаршафи. Завиваш се съвсем леко — сякаш всичките движения са в съзвучие със старинен менует. Сетне се усмихваш красиво и затваряш очи. Сънищата ти също трябва да са сънища на принц. Високо благородни, чисти и героични. В мига, когато се събудиш, ти трябва да знаеш, че си принц. „Ноблес облич“ — както казват французите. Благородството задължава. Всяка твоя стъпка, всяко твое движение, всяка твоя хапка, всяка твоя мисъл трябва да бъдат благородни, чисти и героични. Както се полага на принц. В ушите ти винаги трябва да звучи старинният менует. И всяка дума, която ще произнесеш, трябва да мине през сърцето ти. И ако е в съзвучие с менуета, тогава я казваш. У принца всичко трябва да бъде красиво — и мислите, и чувствата, и дрехите.

— И?

— Това е — усмихна се Принцът.

— А нещо друго?

— Нищо. Само това. Мислите, че е лесно?

Принцът се усмихна пак.

— Мислите, че когато ме излъжат, като ме обидят, когато ме наранят, и на мен не ми се крещи, както на обикновените хора, и на мен не ми се плаче от болка, и обида? Да, плаче ми се, но винаги си казвам — аз съм Принцът. И това самочувствие ме кара да забравя болките и обидите и те се стичат по мен като дъждовни капки по листа. И когато слънцето заблести — листото отново е чисто и свежо, а капките са паднали долу, в калта.

— Но само за това ли живеете? За да бъдете непрекъснато принц?

— Нима е малко? — учуди се Принцът. — Нима е малко хората да знаят, че има един принц? И винаги, когато искат да направят нещо лошо, да се сепват — а принцът би ли постъпил така? Ако не могат да намерят отговор, идват при мен и питат. Аз им казвам — така и така постъпете. Или просто си спомнят как аз съм постъпил в подобен случай. И намират верния отговор.

Изведнъж някаква сянка мина по лицето на Принца.

— Но защо се учудвате? Нали вие сте принцеса?

— Не — отвърна Тинчето, — аз ви излъгах.

Принцът се усмихна:

— Видяхте ли? Вие вече казвате истината. А това не е малко, никак не е малко.

И се разтопи в жълтеникавооранжевата светлина, като не преставаше да се усмихва така, както се усмихват само принцовете — чисто и небесносиньо.

Когато се събуди, Тинчето дълго време не посмя да стане.

Но сетне се усмихна — в главата и зазвуча старинен менует. И под неговите звуци тя бавно отмести юргана и стъпи плавно на пода. Все в този ритъм мина през гостната, отвори кухнята и каза:

— Добро утро, мамо!

И го каза така тихо и мило, че майка ѝ едва не изтърва тенджерата с млякото.

— Боже мой — поклати глава жената, — какво става с теб?

ГЛАВА ВТОРА

ЧОВЕКЪТ С ГОЛЯМАТА ФАНТАЗИЯ

Колко е хубаво, когато знаеш, че сънуваш нещо красиво!

Така си мислеше Тинчето, когато се въртеше под хладния чаршаф. Няма нищо по-хубаво от един чист и хладен бял чаршаф. Сякаш и ти ставаш чист като него, и в теб остават само хубави мисли.

На времето пишещият тези редове беше бояджийски чирак и работеше по гарите. И там срещна един много интересен човек. Иван Иванич. Той боядисваше с миниум перилата на стълбищата. И се изцапваше от глава до пети с червена боя. Но след като свършеше работа, дори и в най-затънтеното място, се измиваше грижливо и слагаше копринена бяла риза. И лицето му се преобразяваше — от умислено и загрижено ставаше светло и чисто като бялата копринена риза. И тогава говореше само красиви неща. И не ругаеше. И кимаше, когато виждаше други, и казваше „моля ви се“...

Но време е да престана с моите размишления, защото Тинчето зяпа с широко ококорени очи и не може да заспи.

И този път се намери на мостче. Но какво мостче беше то! Цялото изковано от някаква въздушна материя и под него имаше не рекичка, а вселени и галактики, в които по-любознателният можеше да види и градове, и села, и пощи, и тролейбуси.

— Чудно, нали? — каза Човекът с голямата фантазия. — Всъщност всичко това, което виждаш, не съществува. Аз го измислих.

Той въздъхна и очите му светнаха:

— Страшно обичам да измислям. Ей така, както си седя, и си измислям. Човек например може да си измисли думи. Например „авдохулухуаполохоан“. И като я измисли, да ѝ намери значение. Ти какво значение би дала на една такава дума?

— Струва ми се — отвърна Тинчето, — че това е нещо като чайник.

— От рода на чайниците — допълни Човекът с голямата фантазия, — самоходен чайник. С манометри и с отделения за

китайски и липов чай. И с пружини за подскочане. Вървиш по улиците и гледаш — пред теб подскача чайник. Самоуверен, с чувство на достойнство. Спираш го, а той веднага затраква с манометрите си, излиза ту липов, ту китайски чай и целият се изчервява от удоволствие, че ти е направил впечатление. Е, как да не го наречем „авдохулухуаполохоап“?

Сетне въздъхна:

— Ах, как ми се иска понякога да съм „мин“.

— „Мин“ ли? — попита Тинчето.

— Разбира се — кимна Човекът с голямата фантазия, признай си, че за автора е много по-лесно да напише думата мин, отколкото тази префърцунена авдохулухуаполохоап. Колко е по-лесно да напишеш мин! Та „мин“ значи да си зелено-син и да минаваш през ключалки.

— По фантазиите на човека се съди и за самия човек — добави Човекът с голямата фантазия. — Лети самолет. И го гледат няколко души. Единият трепти от възторг и му се струва, че той кара самолета. Друг, по-опитен, има чувство, че самият той е самолетът, а трети си мисли: „Ех, да падне сега самолетът!“ Разбираш ли? Четвърти си вика: „Ех, да е мой самолетът и да си правя завойчета, и да не качвам никого в него!“ Пети пък мечтае да го има, за да накачули всички дечурлига по него и да ги закара в Пазарджик.

— А защо именно там?

— Защото не съм ходил в този град — вдига рамене Човекът с голямата фантазия. — Много обичам да ходя там, където не съм бил. Дори някой път вървя из съвсем познати улици и си мисля, че са непознати и ей тук сега живее някакъв страшен човек, който е наплашил децата и те бягат от него. А всъщност той бил много добър и цял живот чакал някое дете да дойде и да му каже: „Добър ден, как сте?“ И ти отиваш и му казваш: „Добър ден, как сте? Прекопахте ли градината?“ Човекът се преобразява и ти обяснява с какви инструменти е прекопал градината, показва ти кутийка с личинки от майски бръмбари, които е събирал за пиленцата в курника, развежда те из зайчарника си и ти показва малки зайчета, много малки, които те гледат и си мислят: „Виж колко добро момиченце...“ А дечурлигата от квартала, които са мислили, че страшният човек ще те изпече на фурна, зяпват и гледат през стобора и си шепнат, че си магьосница, която е превърнала страшния змей в добър принц. И колко хора живеят

в съвсем познати улици и си мислим, че ги познаваме, а всъщност те цял живот чакат някой да им каже една добра дума, за да се разнежат и да ти дадат всичко, което имат.

— Добрината е много интересно нещо — въздъхна Човекът с голямата фантазия. — Случва ти се — изгаряш от добрина, искаш да направиш нещо много добро и красиво, а не ти се отдава случай, прегаряш и изведнъж, вече загубил търпение, правиш нещо точно обратното. И с учудване виждаш как хората бягат от теб и мислят, че си лош.

— Всъщност — усмихна се Човекът с голямата фантазия, — всички фантазии на хората са насочени към едно: да си изфантазират някакво много фантастично място, планета или къщурка, в която да намерят истинския добър човек. А докато си фантазираш, добрият човечец стои до теб и ти разбираш това едва когато вече го няма.

— И излиза, че вие сте против фантазията?

— Боже, опази — уплаши се Човекът с голямата фантазия. — Та аз съм Човекът с голямата фантазия, та аз всъщност непрекъснато си фантазирам, и, и, и...

— И?

Човекът с голямата фантазия разпери ръце:

— И излиза, че най-голямата фантазия, най-фантастичното нещо, което може да измисли човек, е хората да станат съвсем обикновени, да говорят обикновени неща, да се обличат обикновено, да живеят обикновено, да са съвсем обикновени — чисти, мили и добри. До такива фантастични мисли достига човек в края на живота си.

Човекът с голямата фантазия въздъхна:

— А това е най-фантастичното нещо, което може да си представи човек, най-фантастичното, най-фантастичното...

Човека с голямата фантазия вече го нямаше и мостчето, на което стоеше Тинчето, беше станало съвсем обикновено, дървеничко, със съвсем малка чиста рекичка под него, със съвсем обикновени брези край нея — едно съвсем обикновено кътче, съвсем просто, за което си мечтаем до смърт, когато ни сполети някаква голяма беда, за което копнеем, когато всички мечти на човечеството за овладяване на атомната енергия, за индустриализация и механизация се изпълнят, и то до такава степен, че такива брези се превръщат в най-непостижима човешка мечта...

ГЛАВА ТРЕТА

СЕРИОЗНИЯТ ГРАЖДАНИН

Той тръшна вратата и изкрещя:

— Аз нямам никакво време!

Тинчето подскочи от леглото и се ококори.

— Няма какво да се пулиш — каза гражданинът и дръпна завивката, — сънувай ме бързо, че нямам никакво време!

Погледна часовника си и изсумтя:

— Още в колко сънища трябва да ида! Легнали са хората и си сънуват! Мандарини си сънуват, шебеци си сънуват — безотговорна работа!

— И какво правите вие в сънищата ни? — попита Тинчето.

— Пъдя шебеците и мачкам мандарините. Човек дори и насън трябва да бъде сериозен. Какви са тия шебеци? Сънищата да не са зоологическа градина?

Извади една торба и я сложи на масата.

— Това е торба за шебеци. Взимам ги от сънищата на хората и пълня с тях торбата. Сетне ги нося в медицинските институти и ги продавам. С тях правят опити. И помагат на човечеството. Така трябва да се постъпва с шебеците. А не да ги държиш за едната хубост в сънищата си и да се катериш с тях по палмите.

— Ха — изсмя се той, — хванах един, когато се опитваше да подражава на шебеците. Можеш ли да си представиш? Сънуваше, че и той има опашка, беше се завързал с нея за един клон и висеше с главата надолу. Какво безобразие! Че като извадих една брадва — храс по опашката — заби си главата в земята и досега ходи с цицина.

— Цицина може ли да излезе насън?

— Той наяве не я носи. Но щом започне да сънува, и тя му се явява на главата. Веднъж се опита да сънува без цицина, ама само като му магнах с пръст — веднага я сложи на главата си. Да си спомня.

— Значи, вие служите за плашене на хората по време на сънищата им?

— Точно така. Дори и насън не трябва да оставяме човека безотговорно сам. Сега се разработват много солидни методи за контролиране на сънищата. Забиват ти в главата някакви електроди и само да си посмял да сънуваш началника си като шимпанзе! Веднага те уволняват.

— Много ми е интересно, какво ще направите с моите сънища?

— Малко ли е това, че ти се явявам? Отсега нататък, като сънуваш, ще имаш обеца на ухото. Ако сънуваш пак принцове и типове с развинтена фантазия — мисли му. Ще се явя и ще ги направя на пух и прах. Ще си напълня торбата с тях и ще ги продам като шебеци. То без туй вече не останаха принцове, та ще е интересно да бъдат подложени на изследвания в полза на човечеството.

— Вие, изглежда, много сте загрижен за човечеството?

— Тая е малко по-сложна — замисли се гражданинът. — Всъщност аз мисля за себе си. Защото от неорганизираното човечество се дразня. Обичам послушното човечество. Като ме види, да се смалява като кабарче и да трепере. Аз съм много необходим. Ако ме нямаше, от какво щяха да се страхуват хората, с кого щяха да плашат децата? Вълци и мечки вече няма. Изтрепаха ги. Но аз съществувам. Сега бабите казват: „Ако не слушаш, ще те дам на оня, дето ви гонеше с камъни, когато влизахте в градината му. Оня същият, дето преби Ленчето от бой, когато откъсна една круша от дървото му.“

— Хубава служба, няма що!

— Служба като служба. Ако нямаше Чистачи по улиците, как щеше да се разхождаш с лачени обуца? Всички служби са необходими. Важното е човек да си намери тази служба, която му подхожда. Има лицемери, които са родени за простаци, пък станали проповедници на доброто и красивото. А тайно в къщи пишат доноси и давят котенца. Сериозният гражданин не е лицемерен. Той честно си казва: „Мислете му, ако ми паднете в ръчичките!“ Ние сме откровени хора. И с това се гордеем. Ние сме като магаретата. Точно на сватбите проявяваме магариите си. Изчакваме да се съберат колкото може повече хора и тогава се развилняваме. За да ни знаят и като ни видят, да казват: „Това е сериозен гражданин!“

Огледа се и се изсмя:

— Не виждаш ли къде ме сънуваш? В стаята си. Дори не изчаках да ти стане цветен сънят, да засвирят разни глупави менуети. Тук, в

твоята стая, ти се явих, за да ме усещаш и през деня. Само да си ме забравила, ще дойда с трясък и ще ти откъсна ухото. Ние, сериозните граждани, не обичаме разните фантазмагории. На нас свинско ни дай и брадва. Големи мазни свински пържоли, та да си нацапаме и врата, като ги мляскаме, и брадва — да сечем цъфнали дървета. Страшна сила сме. Уж всички ни презират, уж учебниците са пълни с поучения против нас, а ето — въздухът вече не може да се диша, планините са оголени от нашата сеч, реките и езерата са мръсно черни, а в морето вместо вода плуват радиоактивни отпадъци и нефт.

Гражданинът се изсмя:

— Скоро на земята ще останат само простаците. Какъв принц, когато дрехите му са изцапани вече с нефта, когато водата, която пие, мирише на бензин. Той е роден за кораби с бели платна. Той мрази бурмите, изцапани с грес. Ние унищожихме красотата в името на прогреса. Голям прогрес, голямо нещо!

Като продължаваше да се смее, сериозният гражданин изхвъркна навън, като тръшна вратата.

Отвън се чу грубият му глас:

— Какви са тия шебеци? Какви са тия палми? Не те ли е срам! Счетоводител, а да сънуваш шарени сънища?! Марш веднага в канцеларията си! Цифри ще сънуваш! Сметачни машини ще сънуваш! И да не си посмял да сънуваш Мичето, секретарката на директора! Само баба Пена, чистачката! Марш оттук!

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

БЛАГОРОДНИЯТ

— Внимавай — каза той, като посочи дървеното мостче, на което беше застанала Тинчето, — опасно е.

— Така ли! — учуди се Тинчето.

— Разбира се — кимна Благородният, — не виждаш ли колко са крехки перилата? А ти си се облегнала на тях. Погледни само как се клатят... Без да разбереш — цоп! — Ще забиеш главата си в реката.

— Хе-хе — изсмя се Тинчето, — веднъж аз паднах от Айфеловата кула.

— И какво ти стана? — запита изплашен Благородният.

— Ами нищо. То беше насън.

— Как се изплаших!

— Та и сега, ако падна...

— Всъщност, да — съгласи се Благородният, — разбира се. Падането насън не е така опасно. Дори никак. Но аз съм така устроен. Мисля за хората. Искам да им помогна. Помня, когато бяхме още ученици, един от нас счупи прозореца. Учителят запретна ръкави да му удари шамар. Веднага скочих и казах, че аз съм счупил прозореца. Учителят малко се сепна, но пак замахна. Тогава му казах да внимава как ми удря шамар, защото е възрастен човек и може да си изкълчи ръката, като дадох за пример леля ми. Когато веднъж ни гонеше да ни бие с машата, тя се препъна и си счупи носа. Тогава учителят ми удари не един, а три шамара.

— Единия — каза той — ти удрям за прозореца, втория — дето се опитваш да ме пързалияш, а третия — да се научиш друг път да не се жертуваш за тия диванета! Ето — посочи той учениците, — виждаш ли как се превиват от смях? Ти вярваш, че си герой, а те мислят, че си смахнат.

Учителят млъкна за малко, а сетне ми удари още един шамар.

— А това е — допълни той, — за да запомниш всичко, което ти казах!

И тогава ми излезе името „Исус Христос“. Съучениците наистина помислиха, че съм смахнат, и ме накараха да им пиша домашните. Ядяха ми закуската, която мама ми слагаше в чантата. Заливаха ми тетрадките с мастило. Слагаха ми кабарчета на чина, преди да седна. Дори веднъж ме обадиха, че съм пушил и се кикотеха, когато учителят ме биеше, защото аз не отрекох. Ако бях казал истината, учителят щеше да ми повярва и щеше да набие тях. Те знаеха това и се кискаха.

Като поотраснах, стана още по-лошо. Щом получавах заплата, пред мен се нареждаше опашка. Знаех, че ме лъжат, като ми разправят за разни болни деца, умиращи лели и бащи, но им давах парите си, защото, представи си пък, ако някои наистина имаше нужда от пари, а аз не му дам? Но и това не им стигаше и пишеха писма до жена ми, че съм пилеел парите си на вятъра за хора, които ме будалкали. Жена ми не изтърпя и отиде при майка си. Но сетне се върна, защото майка ѝ я карала да пере и чисти, а в къщи чистех и перях аз. Дори се научих да готвя. Признай си, че е по-добре ти да готвиш, отколкото да гледаш как жена ти блъска и удря всичко в кухнята, защото докато другите се хранели в ресторанти, аз съм я карал да готви като последна готвачка. Децата отгледах аз и те така свикнаха с мен, че и досега нищо не работят, а чакат да ги издържам. Да не говорим, че пиша всички доклади на единната организация, а почистването на цялата улица от сняг стовариха на гърба ми. Много хубаво съм чистел и когато чистях, целият квартал излиза да ми ръкопляска. Разбира се, те правят това на смях, но представи си, че поне един е искрен! Само за това си заслужава човек да помага на другите. За този искрен човек, който разбира колко е красиво да помагаш на хората.

Докато той говореше, Тинчето така го зяпаше, че не забеляза как се прекатурна през перилата и цопна във водата.

— Аз ти казах — извика изплашен Благородният, но Тинчето не му отговори, защото се събуди от болка.

Огледа се и видя, че е паднала от кревата.

Като разтриваше главата си, Тинчето помисли:

„Значи, човекът е прав. Понякога дори и падането насън е опасно.“

ГЛАВА ПЕТА

ПРИТЕЖАТЕЛЯТ НА ВЕЩИ

Той пристигна, качен на самоходен хладилник. В ръцете си държеше телевизор, на който имаше салфетка, а на салфетката — вазичка.

— Последен модел — кимна той към хладилника, — върви сам. Натъпкал съм го със салами, пушени пилета, шунки и прочие.

Облиза се и примлясна:

— И домашна ракийца има вътре, и селско винце. Бонбон работа. Карам всичко това на вилата. Накупих сума ти картини — по два лева парчето. Ще украся с тях стаите. Културна обстановка. На оградата ще сложа бодлива тел. В градината вместо цветя съм засадил зелки. Марули. Ряпа. Много съм доволен от живота, ще знаеш. Всичко си имам. Заедно с булката тежим двеста и трийсет кила. Де да ме види тейко сега! Той, горкият, беше гърчав като пастърма и се трепеше да ни намери хляб. Шест деца бяхме, не е шега. Та затова ние с булката решихме — ще се обзаведем едно хубавичко и тогава, ако даде господ, и дечица ще имаме. Едно. Момче — да му оставя всичко. И колата, и вилата, и телевизорите, и хладилниците с мезетата и пиенето в тях.

Облиза се и примлясна:

— Хубав живот живея аз. Гладък като джам. С никого не се карам. „Прави сте — викам им, — аз съм прост човек, вие сте поумни.“ И ги оставям да се пъчат, а аз се връщам в къщи, па като му отворя хладилника, па като нагъна пастърмицата, винцето, ракийцата, шунчицата, пиленцата...

Въздъхна:

— Само да не научат хората, че си живея така добре. Завистници, нали ги знаеш. Затова съм оградил вилата с високи дървета — да не могат да гледат какво правя. Нарочно ходя с кърпени гащи — да мислят, че си нямам нищо.

Той се огледа.

— Завиждат. По-добре е да ме съжаляват. А докато ме окайват, аз си пълня хладилника с шунчица, винце и ракийка — изкиска се и намигна. — Умно, нали? Ама на всеки не му стига пипето. Все се тикат напред, все спорят, все вдигат пара около себе си, те знаели повече, те можели повече. Добре бе, хора, по-умни сте, по-талантливи, по-богати. Аз съм нищожество. Кабарче. Пљонка. А всъщност...

Той вдигна многозначително пръст.

— Всъщност — ти виждаш. При мен всичко е тип-топ. Единият кран мляко, другият — мед. Пълна чаша. Ех, живот!

Той се облегна на хладилника, за да покаже какъв живот си живее, но не изпусна телевизора с покривчицата и вазичката на него.

Като показва какъв живот си живее, отново се надигна:

— Е, такъв живот си живея! Царски!

Огледа се и сложи пръст на устата:

— Само че — пст! Тихо! Пасо, да не чуе Васо. Нека си мислят, че съм прост, беден и скъсан.

Вдигна поучително пръст:

— Препоръчвам и на теб, моето момиче, като пораснеш, като мен да станеш. Умната! Без много изтъкване. Подреди се тихичко, като мравчица и — пссст! Тихо! Никой да не знае какво мислиш, какво правиш и какво имаш. А ако някой път ти се прияде шунчица или ти се поиска да гледаш някаква телевизионна програма, заповядай!

Замисли се и допълни:

— Но гледай някак си — насън. Тогава идвай при мене. Когато сънуваш. Иначе — наяве — бие на очи. Аз съм забелязал — колкото и да ям насън и да пия, като се събудя, всичко си седи цяло. Та има по-голяма сметка човек насън да консумира повече.

Разсмя се и се тупна по бедрата:

— Има разни глупаци — какво ли не правят насън. А аз пък насън правя всичко, което правя и през деня. Ям си, пия си, но пак кротко — без шум. Нали знаеш — сън-сън, ама де да знаеш, може някой да надникне в съня ти и после обяснявай, че всичко е било само сън. „Аха — ще каже, — значи ти такива сънища сънуваш — я ела, бай приятелю...“ Та затова и насън си ходя закърпен и ям чак като затворя всички врати и видя, че никой не ме дебне. Така е по-добре, за всеки случай.

Той натисна ръчката и самоходният хладилник отново потегли.

— И внимавай — изсъска той. — Пссст! Това да ти е паролата! Тссст! И на никого нито дума за това, което си говорихме! Тссст! Пссст! Хссст!

— Мсттт! Фссст! Рссст! — подсказа Тинчето.

— Точно така! — прошепна за последен път притежателят на вещи. — Именно!

Когато се събуди, Тинчето видя, че е заобиколена от воички котки на квартала. Те, горките, си мислеха, че всичките тия „пссст“, „хссст“ и прочие се отнасят за тях и бяха дошли да разберат за какво ги викат.

ГЛАВА ШЕСТА

ОСВЕДОМИТЕЛЯТ

Отначало Тинчето чу само шептене:

— Мичето каза, че зайците ви не са чинчила.

— Чинчила са — каза Тинчето, като се огледа.

— Видя ли каква е! — изхриптя гласът. — А уж ти е приятелка.

Гласът въздъхва:

— Така си е винаги. Уж те обичат, а като се обърнеш, и — хайде!

— Какво „хайде“? — запита Тинчето, като пак се огледа.

— „Хайде“ като хайде! Тоест всичко най-ясно. Като Гошо например. Нали вчера ти донесе цветя?

— Да — кимна Тинчето, като се чудеше от небето ли идва гласът, или от земята.

— И знаеш ли какво каза, когато ти си тръгна, зачервена от щастие? Каза... — и гласът се сниши съвсем — че по-лоши цветя не можал да намери... хи-хи...

— Това не е вярно! — тропна с крак Тинчето.

— Олеле! — изкрепя гласът и нещо цопна във водата.

Едва сега Тинчето забеляза, че нещо пляска в рекичката под мостчето. След малко едно човече, облечено в черни дрехи и бомбе, излезе от водата. Отвсякъде течеше вода. Дори от ушите му. То подскачаше на един крак, за да се стопли, и мърмореше:

— Аз толкова много те обичам и исках да ти покажа какви приятели имаш, а ти едва не събори мостчето върху главата ми.

— Ако беше по-наблизо, щях да ти извъртя ухото! — каза Тинчето.

— Я! — нацупи се човечето, като за всеки случай се отдръпна крачка назад.

— Яцки, та два! — отвърна троснато Тинчето.

— Ще те обадя на майка ти, че се държиш неприлично с възрастни хора — нацупи се човечето, но за всеки случай се отдръпна още една крачка, защото Тинчето го погледна страшно.

— Аз те знам теб — махна с пръст Тинчето.
— Откъде ме знаеш? — учуди се човечето.
— От предговора. Ти си оня, дето цапаше всичко в черно.
— Видя ли, че не позна — разкикоти се човечето, като удряше юмручетата си едно върху друго. — На, на!
— Ти си!
— Не съм, оня е брат ми. Близнак. Той е по предговорите, а аз съм по съдържанието. Разделили сме си ролите.
— Хубави братя, няма що!
— Такива сме си — въздъхна човечето. — Стараем се да помагаме на хората да влязат в пътя и все нас бият.
— Значи, ти си сериозният, а ние — несериозните?
— Ами да. На вас — мостчета и рекички дай. Луни и слънца. Да ахкате. Аз да съм — ще забраня всички рекички и мостчета. И слънцето, и луната. И цветята. И птичките. И пеперудите. Да видим, като останеш на тъмно и завият ледени ветрове дали ще се държиш така несериозно. Ще закрепещиш да дойда и тогава именно ще пристигна аз и ще почна да те поучавам. И да ти обяснявам с какви хора си дружала. Сега, като си на това красиво мостче и когато под теб тече тази тиха рекичка, осветлявана от луната, дори и не искаш да чуеш какво мисли за теб Митко и какво каза Пешо вчера в час по геометрия. А като затрепереш, ще ме слушаш като поп.
— Поповете много ли те слушат?
— Така си е думата. Та исках да ти кажа за Митко и Пешо...
Човечето се озърна и като се скри зад една от брезичките, изхриптя:
— Митко вчера каза за теб...
— Млъкни! — изкрещя Тинчето.
— Ама защо? — изплака човечето, като отново се появи.
— Защото не искам да слушам клевети.
— Това не са клевети. Аз искам само да ти помогна да разбереш с какви хора имаш работа.
— Ама аз не мога да те разбера — скара му се Тинчето. — Коскоджамити човек, а не виждаш нищо друго освен лошото. Имам една такава леля, идва и дори света да ѝ поднесеш на крака, сетне отива да разправя къде са ти били кърпени чорапите. И като я пита мама защо не е видяла хубавото, а само кърпените чорапи, тя отговаря:

„Е добре де, не са ли ти кърпени чорапите? Излъгала ли съм? Не съм излъгала!“

— Точно така — изкрещя човечето, — ние говорим само истината. Ние сме борци за истината.

— Никаква истина не е това — тропна с крак Тинчето. — Когато се ядоса човек, може да каже и най-лоши думи на човек, който най-обича. Но това не е истината. Красивото е по-вярно. То трябва да се повтаря, за да повярват хората в красивото и да забравят лошото.

— Това е най-чиста сантименталщина — нацупи се човечето. — Ние сме съвестта. Ако ни няма, хората така ще се разгащят, че няма да му се види краят. Затова сме ние. Щом някой прегреша — веднага донасяме, за да му друснат едно наказание или бой, та да помни.

— А ти не си ли чел — каза Тинчето, — че когато непрекъснато повтаряш на един човек, че е лош, той наистина започва да вярва, че е лош! И обратното — като хвалиш един човек, той започва да вярва, че е добър, и щом усети нещо лошо в себе си, маха го.

— Значи, според теб, хората трябва да бъдат хвалени?

— И глезени. Като децата.

— Да им даваме захарни петлета и да им правим плитки? — подскочи ужасено човечето. — Да им говорими приказки и да им правим зайченца? И да им четем „Алиса“ и „Малкият принц“? А може би и Андерсен искаш да им четем, така ли?

— Да.

— Не! — кресна човечето. — На хората трябва да се чете наказателният кодекс. Да им се показват картини на обесени и атомни експлозивни. И гробища. И гарги. За да се смирят. „Човече, смири се!“ — зарева човечето.

Но Тинчето му показва такъв юмрук, че то хукна презглава и изчезна в мъглата, която пълзеше край брега на рекичката. Отдалеч долетя само злобното му хриптене.

— Ще видиш ти! Аз ще разкажа всичко за теб на учителката! И на майка ти ще кажа! И на милицията ще те обадя! И на чина ти ще слагам кабарчета, та да се боцкаш, като сядаш, ще видиш ти!...

Тинчето така се разсмя, че се събуди.

ГЛАВА СЕДМА

ДАМАТА С БЯЛАТА КАРАВЕЛА

Тя пристигна върху борда на бялата каравела „Бланше каравель“. В косите си приличаше на Мария Антоанета, а в роклята — на Наполеоновата Жозефина; зеленобелезникавата ѝ рокля напомняше по прозрачността си крилете на едnodневките.

— Простете, маркизо — трепна тя, — ако знаех, че ще ви срещна, нямаше да се явя така negliже!

„Леле — помисли си Тинчето, — ако това ѝ е negliжето!“

А гласно каза:

— Моля ви се!

— Нали знаете — зачурулика тя, — в наши дни прислугата е толкова нехайна. Можете ли да си представите — Жаклин, камериерката ми, се влюбила в майордома на конт де Сент Еме. Просто ужас! Станала е неузнаваема. Все пише, пише... Ако беше малко по-интелигентна, от това би излязло цял епистолярен роман, не мислите ли?

— Да — каза Тинчето.

— О, вие сте чудесна! — възкликна дамата. — Да знаете днес следобед ще се състои надбягването с хрътки в замъка на дук д'Англоа?

И като не дочака отговор, продължи да чурулика:

— Ще бъде чудесно, нали?

Наведе се и прошепна:

— Говорят, че жената на дука и конт де Хибралеон били... хи-хи...

И закри дискретно устните си.

— Затова пък дукът отива на лов, а всъщност...

Тук тя зашептя така тихо, че Тинчето чу само името на някаква принцеса.

— Боже мой, ако научи кралят... това ще бъде страшно! Той е толкова мил, горкият... Вчера ми каза: „Ирен, аз имам само теб и

Франция.“

Изписка уплашена:

— Господи, как се разприказвах! Нали на никого нито дума?

Пое въздух:

— Ние сме само приятели. Нищо повече. Вярвате ми, нали?

И в очите ѝ заиграха пламъчета.

Сети се за нещо и се намръщи:

— Като си помисля за обяда, просто се разстройвам. Представете си — старият готвач ни напусна, а новият вчера поднесе аспержите с изстинало масло. Ами ако сбърка нещо с фазана? Не ви ли се струва, че като предястие омарите са малко тежки? А какви неприятности имам с кочияшите — винаги впрягат не тези коне, които трябва. Разсъдете сама — с черен тоалет отиват бели арабски коне, а те все впрягат английски. Сякаш напук. Боже мой, тази прислуга ще ме долуди!

Погледна пясъчния си часовник и изписка:

— Закъснявам за срещата с принцеса Мадлен. Какъв ужас!

И кимна благосклонно:

— Така, когато човек говори с такъв приятен събеседник като вас, маркизо!

И като махна кокетно с ветрилото, отплува надолу по рекичката върху борда на бялата каравела.

— Извинете — обърна се Тинчето към един минувач, — коя беше дамата?

— Тая ли? Ами Рени — фризьорката от „Граф Игнатиев“ — беше отговорът.

ГЛАВА ОСМА

НЕДОВОЛНАТА

Още отдалеч личеше, че е намусена.

Навела глава, вървеше като рак настрани — уж че не виждаше Тинчето, уж че не вървеше към нея, а право в краката ѝ се тикаше.

— Какво ти е? — запита Тинчето.

Едва сега вдигна глава и изсумтя:

— Аз си знаех...

— Какво си знаеше?

— Знаех си, че ще ми вземеш мостчето!

— Моля ти се — усмихна се Тинчето, — ей сега ще ти го отстъпя.

— Да, да — измърмори тя, — след като вече си стъпвала по него. А аз исках да застана първа на това място. Още от вчера си мислех да дойда и да застана тук, ама си знаех, че някой ще ме пререди!

Тинчето само вдигна рамене.

Недоволната се вгледа в роклята ѝ:

— И никога не мога да намеря такъв плат. Цял живот съм мечтала за такава рокля, а ето...

Тинчето се разсмя:

— Това е преправена рокля на баба ми!

Вгледа се в обувките на Тинчето:

— Сигурно и те са на баба ти?

Едва не се разплака:

— Любимият ми цвят и форма...

Тинчето прихна от смях:

— Това са старите обувки на майка ми! Взех ги от гардероба, и то само за през съня. Не виждаш ли, че са с десет номера по-големи от крака ми? И са скъсани!

— Е, да, ама са оригинални.

— Не мога да те разбера — каза Тинчето, — и кола имате, и вила, и телевизор, а ние живеем под наем...

— Да, ама си весело и всички ти завиждат, а на мен не ми е весело. Кажы защо де?

— Че отде да знам!

— Видя ли — нацупи се недоволната.

— Какво искаш — разпери ръце Тинчето, — да се гръмна ли?

— Да, да, ще се гръмнеш, а после вестниците ще гръмнат: „Така се гръмнала, по такъв и такъв начин...“, ще станеш прочута, а аз ще си живуркам, без да ми обръщат внимание.

— Няма да се гръмна.

— Да не си луда да се гръмнеш? Живееш си като царица. Всички учители са луди по тебе. Първа решаваш задачите, все шестици имаш, а аз — какво? Ако не беше ти да ми подсказваш — още в първи клас да си седя.

— Но какво искаш — да си отрежа главата и да ти я дам?

— Да, да, ще ми я дадеш, а като няма да отива на краката и на тялото ми?

— Да се сменим изцяло. Аз ставам ти, а ти — аз.

— Хайде де! Та после ти да се возиш с нашата кола, да ходиш на нашата вила и да гледаш нашия телевизор.

Тинчето се ядоса:

— Е, какво искаш?

— Нищо — въздъхна недоволната, — но ти завиждам.

Въздъхна пак, обърна се и тръгна.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ОПАК ЧОВЕК

Те бяха трима. Отпред и отзад вървяха двама въоръжени с пушки, бомби, шмайзери и картечници, а в средата вървеше човек с брада и балтон.

— Престъпник? — попита Тинчето.

— И още какъв — каза първият въоръжен, — от най-големите.

— Клал, палил?

— По-страшно. Недисциплиниран е.

— Така ли?

— Да — кимна първият въоръжен, — и то много.

— Толкова ли е страшно да си недисциплиниран?

— Това е най-страшното престъпление. Не може без дисциплина на този свят. Като се нареди нещо, трябва да се изпълнява. И не само в работата. Навсякъде.

Ресторант. Оркестър. Дансинг. Засвирват. Петстотин души скачат и танцуват, „Лет кис“ или „Бостела“. Стройно, еднакво, като войници. Да ти е драго да ги гледаш.

Ако си наблюдателен, веднага ще видиш кой танцува в строя и с желание и кой се муси и му се ще да направи нещо индивидуално. Веднага си записваш името му и проверяваш. И бас държа, че в работата тоя индивидуалист ще се опитва да върви по свои пътища и не това да прави, а онова, няма да е в крак с другите, а ще се тика на някакви неизвестни пътища, за да се бие сетне по гърдите и да разправя, че ние сме плява, а той бил Колумб и Александър Македонски в щастливо единство.

Човек не трябва да мисли, а да изпълнява. Има си началници във всяко направление — те дават насоките, а ти си длъжен да вървиш в строя.

Да вземем модата.

Има си един Кристиан Диор. Цар на модата. Каквото каже той, това! Ще си траеш и ще изпълняваш.

Като се каже „минижюп“ — вземаш ножицата и, храс-храс, режеш. И тръгваш посред зима с голи крака. Студено ти е, чаткаш със зъби като изгонен от глутницата вълк. Но си горд, че си в строя, че си със стадото, където води овенът — там и ти.

Но идва лято. Горещо, жежко. Толкова ти е топло че като изпиеш литър вода, изстискваш сетне два литра от ризата си. И тогава точно Кристиан, този гений на модата, този Архимед и Прометей, се блъсва в пияно състояние в ръба на масата и от изсочилата му цицина се появява идеята за „максижюп“.

И хуква тогава светът през адските горещини, облечен от носа до петите. Поттиш се, блещиш се, но си с макси.

И само тук-таме се пръкват някои налудничави типове, които не се съобразяват с модата и започват да оригиналичат.

Ето тоя хвалипръцко е точно такъв.

По време на бомбардировките бяха модерни сака до колене, а балтони до пети. Сякаш напук — точно тогава платовете бяха кът. Но тези, които бяха дисциплинирани, даваха цялата си заплата, не ядяха, не пиеха — само да си купят на черно нужните десетина метра плат за сако и балтон, за да са в крак с модата. А тоя тръгна по бански гащета.

— Нямам пари за повече плат — каза, — това е.

Затова пък, когато след Девети се премахна купонната система и магазините бяха залети от платове, той взе, че си уши сако до коленете и балтон до петите.

— А бе човек — казвахме му, — сега са модерни сака до пъпа и балтони над коленете. Не ставай смешен.

А той — не!

— Цял живот съм мечтал да си уشيا дълго сако, крив ли съм, че модата се измени тъкмо когато имам и пари, и плат?

Помня, през една ужасно топла зима той се появи по улиците с бяла риза и бял панталон. Ние си ходехме, както му е редно да се ходи зимно време — с балтони и шушони, и се потяхме, та дим се вдигаше, а той, дивакът му с дивак, си ходеше, сякаш е лято, и си свиркаше по улиците.

Затова пък, когато през лятото застудя и падна сняг, той навлече балтона. Ние ходехме с бели ризи и бели панталони, както е редно да се ходи лятно време, а той се завива с топлия балтон и си свирка.

Пак го извикахме, пак му се скарахме, но той вдигна рамене.

— Няма да хващам пневмония заради вас, я!

Като млад имаше къдрава коса. И си я носеше, та дим се вдигаше. Заплашвахме го, наказвахме го — не и не.

— А бе човек — казвахме му, — кой сега ходи с къдрава коса? Не е прието.

Добре, ама остаря и косата му опада. Тогава пък си пусна брада. Обяснихме му, че сега вече може да носи къдрава коса, но не и брада, но когато човек е инат, разбира ли от дума! Три пъти го стригахме, три пъти си пуска брада. А сега пък на всичко отгоре направи двойно прегрешение — по време на летен сън тръгна с балтон и брада. Затова го арестувахме.

— И къде го водите?

— Водим го през сънищата на хората, за да видят какво ще стане с тях, ако са недисциплинирани. Как може така? За какъв дявол е модата, ако не се съобразяваме с нея? Че ако всички започнем да правим това, което ни харесва, да носим това, което ни отива — какво ще стане с Кристиан Диор? Кой ще храни жената и децата му?

Първият въоръжен опъна ремъците на оръжията, които висяха на раменете му, и даде команда:

— Ходом, марш!

Тримата отново потеглиха — отпред и отзад въоръжените, а по средата — човекът с брадата и зимния балтон.

ГЛАВА ДЕВЕТА

СЯНКАТА

Бяха двама.

Отпред вървеше мъж с прошарени коси и два ордена на лявото рамо, а зад него вървеше нещо белезникаво, с четири ордена на лявото рамо.

Каквото правеше първият, вторият веднага го повтаряше два пъти по-силно.

Това се видя много смешно на Тинчето и тя се разсмя.

Мъжът с двата ордена спря и също се усмихна.

— Няма нищо смешно — каза той и посочи бледото създание зад себе си, — това е моята сянка.

— Така ли? — учуди се Тинчето. — Тя съвсем на жив човек прилича.

— Така си е — съгласи се мъжът, — дори понякога си мисля, че наистина е жив човек. Още като дете забелязах, че нещо се движи заедно с мен. Вървя аз, а то зад мен. Отначало ме беше много страх. Мислех си: „Ами ако това са вълците?“

Нали за това ни плашеха старите баби? За едно нищо и никакво зелено доматче от сладкото са готови да те хвърлят на вълците.

Затова, щом виждах нещото зад себе си, изпищявах и се криех. И с изненада забелязах, че това, дете ме преследваше, веднага след писъка ми първо се хвърляше към скривалището и първо се криеше. Чак когато се успокоявах и се престрашавах да изляза, то изпълзяваше след мен и заставаше зад гърба ми.

Аз вървя — то върви. Спра. То спира.

Свикнах с него. Дори започнахме да си приказваме.

— Здравсти — казах му, — какво си ти?

— Аз съм сянката ти. Ще те следвам винаги. Каквото правиш ти, ще правя и аз. Каквото мислиш ти, ще мисля и аз.

Зарадвах се страшно много. Нали е хубаво да си имаш винаги нещо подръка? Някои си вземат коте, други — куче, аз пък ще имам

сянка!

Дълго време си живеехме от щастливо по-щастливо. Сянката повтаряше всичко, което правех аз. Дори забелязах, че когато крадях сладко, тя първа се нахвърляше върху буркана и мляскаше по-силно от мен. Отивах ли на кино, увърташе се около краката ми и се шмугваше първа. При банкети и пътувания в чужбина също първа се нахвърляше към масите или първа се катереше по самолетната стълбичка. А когато ме наградиха с лавров венец, забелязах, че преди да си вдигна ръцете, тя вече ги протягаше към венеца, взе сянката му и си я нахлупи на главата преди мене.

Нещо повече.

Когато ме наградиха с орден, тя така се изхитри, че от моя орден измъкна две негови сенки и си ги закачи на гърдите.

Дълго си живеехме щастливо, до оня миг, когато, както казват поетите, настъпи миг горестен.

Нали на пазара има дини? Да вземе един да изяде една диня. Това нищо, ама сетне хвърлил корите точно на пътя, по който всеки ден минавах.

Подхлъзнах се и паднах. Ударих се страшно и веднага се обърнах да видя дали сянката ми, която винаги ме е изпреварвала, не се е ударила два пъти повече. С удивление забелязах, че от нея няма и следа. Изплаших се. Ами ако в престараването си тя се е пребила съвсем?

— Сянко — закрещях, — къде си, сянко?

Дотътрах се на четири крака до къщи и лекарите ми препоръчаха да пазя леглото четири месеца. Но и да не бяха ми го препоръчали, къде щях да ходя с тези два гипсирани крака?

Четири месеца лежах, четири месеца сянката не се появи. Да беше ми подала поне чаша вода! Махнах с ръка и реших да живея без нея.

Но тъкмо започнах да оздравявам и в главата ми се мяркаха привлекателни мисли за кино и разходки, под мен нещо се размърда. Подскочих, видях, че лежа върху сянката си. Тя ми намигаше и се кикотеше.

— Къде беше толкова време? — ядосах се аз.

— Че аз бях винаги с теб — каза сянката, — моля ти се. Питай, когото искаш. Аз имам свидетели. На, ето ти и махленско

свидетелство. С печати. Трийсет души са се подписали, че винаги съм била с тебе.

Изведнъж се разрева:

— Да, да — аз знам, че ти така говориш, за да не ме вземеш, като идеш на кино! Знам те аз. Винаги съм била с теб, винаги съм мислила като теб, а ти си толкова неблагодарен, толкова лош...

Нямаше как. Вдигнах ръце. Признах си, знаел съм, че е с мен, но понеже съм неблагодарник, не съм забелязал това.

Сетне се облякохме и отидохме на кино. И тя пак първа се шмугна пред мен.

И отново заживяхме щастливо, а когато ми дадоха втори орден, забелязах, че сянката има вече четири сенки на моите два ордена.

Само че сега съм много внимателен, като вървя, защото — току-виж, — подхлъзнал съм се на динена кора и сетне — иди гони сянката си.

Усмихна се и кимна. Сянката също се усмихна, но два пъти по-силно.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА ЧОВЕКЪТ С ПИЖАМАТА

Пристигна, като риташе и блъскаше:

— Какво става тук? Всичко се е обърнало с главата надолу. Къде са телефоните ми? Къде е колата ми? Къде е шофьорът ми? А секретарката. Анна, Анннннааааааааа!

Но колкото и да наблягаше на „н“-то, от Аннинна нямаше и следа.

Малко се омърлуши.

— Боже мой, да не е настъпил краят на света?

— Не, не — каза Тинчето, — просто сънуваш.

— Че какво от това изрепчи се той, — да не би в сънищата да съм Сульо или Пульо! Аз съм си аз!

— Хубаво де — успокой го Тинчето, — кротко. Че ти си си, ти си, но малко в по-друг вид.

Едва сега се огледа и ахна. Беше по пижама.

— Майчице! Ако ме видят!

— Какво ще стане?

— Как какво! Ами авторитетът ми? Сред поле и изведнъж — по пижама! Ужас!

Зачупи ръце:

— И наоколо дори шосе няма. Само тази проклета рекичка, тези три брезички и това идиотско мостче. Докога ще седя тук?

— Докато се събудиш.

— Чак дотогава? Ами ако ме види някой?

— Хе — изсмя се Тинчето, — да знаеш как те сънуват твоите подчинени?

— Как ме сънуват?

— Ами, да речем, като магаре. Ти си ревеш, а те са се накачулили върху тебе и те пришпорват.

— Кой са тия? — изрева той. — Ей сега ще ги уволня!

— Не съм доносчик — каза Тинчето.

— А каква си?

— Аз съм Тинчето.

— В коя служба работиш?

— Отдел „кошмарни сънища“.

— Значи, при мен има и такъв отдел? — учуди се той, но сетне малко се разведри. — Какво да правя? Голямо предприятие, не мога да познавам всичките.

Малко се изпъчи:

— Ти ми се виждаш умно момиче. Мини утре в дирекцията. Може да видим за някоя друга служба.

— Тази ми е добра.

Той вдигна рамене:

— Стой си там.

Изведнъж се плесна по главата:

— Разгеле. Бягай веднага през полето и намери някаква кола. Кажи името ми — ето ти визитната ми картичка, — веднага всичко ще се уреди.

— Не ща — каза Тинчето.

— Как?

— Така.

Отначало той тръсна глава. Сетне почервения. После започна да се надува, надува и когато вече щеше да хвъркне, изрева:

— Уволнена си!

— Мерси!

— Каквооо?

— А, нищо.

— Но аз те уволнявам!

— Добре де.

Той хукна напред и назад, като мачкаше цветята.

— Какво е това отношение? Аз такъв вълчи билет ще ти дам, че никъде няма местенце да намериш!

— Мерси!

Това го вбеси съвсем.

— Хулиганство! — изрева той. — Тук има хулигани!

— Дребни или едри?

— А бе ти каква си, че не се страхуваш от мен?

— Аз съм момиченце. Десетгодишно. Ние не се страхуваме от такива като тебе. Нас ни плашат засега само с вълци и мечки. Чак като пораснем, ще почнат да ни плашат с теб.

— Да не си посмяла да ми говориш на „ти“!

— Че аз досега нали така ти говорих!

— Я! — викна той. — Е, как така?

— Ами така.

Това съвсем го сащиса. Какво става тук?

— Нищо бе, чичко. Сънуваме си.

— Сънуваме, казваш?

— Да.

— Ама че кошмарен сън!

— Защо да е кошмарен? Толкова хубаво е наоколо. Виж цветята, виж брезичките, виж мостчето...

Той се огледа:

— Наистина... Ей, откога не бях виждал поле... При мен все дими, дими... И рекичка — ха-ха — ами то сигурно има и раци, а?

— Сигурно.

— Гледай ти, гледай ти... Ами аз точно край такава рекичка израснах... И край такава поле. Ами мостчето... Същото мостче. Ама същото.

Дойде до мостчето и се плесна по главата:

— Ето и името ми. Издълбах го като дете... Майчице!

Очите му се навлажниха и той седна на брега. Сетне скочи, хвърли горницето на пижамата и се бухна с главата надолу в рекичката. В следващия миг вече пипаше в подмолите.

— Ето го! — изрева, като измъкна огромен рак. — Ето още един и още един. Ураааа!

Търчеше като луд из подмолите и вадеше раци. Сетне изскочи целият прогизнал от вода, но щастлив и запъхтян.

— Боже мой! Каква красота!... А бях забравил, че може да е толкова хубаво на този свят.

Изведнъж се чу клаксон. И сред тревите израсна силуетът на лека кола. От нея изскочи пъргав младеж. Като видя разнежения мъж, той ахна:

— Другарю директор, извинете... едва сега научих. Донесох ви костюма. Ето.

Директорът подскочи като ужилен:

— Махни се!

— Но, другарю директор!

— Махни сееее! — изрева директорът. — Поне от сънищата ми се махни! Поне насън ме оставете да си половя малко раци и да ходя сред цветята. Оставете мееее!...

Хвана главата си и хукна през поляните. Шофьорът го погледна смаян, а сетне скочи в колата и я подкара след началството.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА ПЕРКОТО

Той свиреше с пръсти и подскачаше.

— Здравейте! — каза той на Тинчето, като намигна. — Аз съм много голям перко.

— Перко ли?

— Перко — кимна Перкото. — Някои ми викат Перко Наумов. Свиря си с пръсти, защото ми е по-леко. Ако имах някакъв инструмент, трябваше да се грижа за него, а така си свиркам, без да ме е грижа за нищо.

Засили се и скочи с опънати напред крака във водата.

— Видя ли? — каза той, като седеше в рекичката, облян с вода до кръста. — Някои биха врекнали: „Леле, намокрихме се!“, а на мен ми е все едно.

— Погледни — каза той, сетне взе едно цвете и го изяде, — никой не яде цветя. Навярно защото са горчиви, ама аз ги ям, защото съм перко. Искаш ли да ти изям една оса или един бръмбар?

Замисли се и се понеса:

— Право да ти кажа, от осата малко ме е страх, защото може да ме ужили по хранопровода. А да ядеш цветя или бръмбари не е толкова страшно. Малко е неприятно, но защо пък да не го направя, щом съм перко? Щом съм перко, трябва да оправдавам името си непрекъснато, нали?

Сложи няколко по-едри камъка от рекичката зад гърба си и се облегна така, че водата леко клокочеше край врата му.

— На времето съвсем не мислех, че съм перко, но като ме навикаха „Перко, Перко“, и аз станах. Отначало ми беше неприятно — всички нормални, а аз — Перко, но сетне свикнах. С всичко се свиква — прозя се той, — щом играеш някаква роля, играй си я докрай. Обществото би се ужасило, ако види някой да седи по тротоарите или да се качва с пижама в трамвая. А аз и по тротоарите си седя, и в трамвая се качвам с пижама, и никой не ми казва нищо. Ами той е

Перко — казват, — не го ли знаете, Перко Наумов. Въпросът е как си се поставил в обществото.

— Тя е много хубава тая — усмихна се той. — На събрания другите си говорят едни такива замазани, а аз плещя всичко направо. „Перко е, та му е леко — казват всички. — Я ние да кажем такова нещо, ще ни направят на нищо. А той си е Перко. Ами да.“

Почеса се по главата:

— А ако не съм аз, сума ти работи щяха да останат под полицата. Като ме видят, и най-умните се изчервяват. „Леле — викат си, — тоя Перко, ако разбере какво мислим, веднага ще го издрънка!“ И крадците се страхуват от мен, и бюрократите, и глупаците. Нормалният човек може да бъде уплашен. Ще го дръпнат и ще му поговорят насаме за семейството, за службата, и той си мълчи. А на мен какво ще ми вземат? Скъсаната риза ли? Нали съм си Перко, само тия гащи и тая риза имам, та съм си добре. Изобщо ако човек реши да става Перко, не му трябва да си строи вила, да купува хладилници и леки коли. За миг само помислиш — какво ще стане с вилата, колата, хладилника — само за миг, и край, преставаш да си Перко. А и да не престанеш, хората ще си намигат вече: уж Перко, а я какви работи има. И вече няма да се страхуват от тебе. Та тая, моето момиче, на пръв поглед изглежда лека и весела, ама не е. Почти като царската корона е. Един Перко, ако иска докрай да е Перко, трябва да е честен. Няма как.

Кой знае откъде са измислили, че само нормалните хора могат да бъдат мръсници, нечестни, крадци, подлещи и прочие. А ние, ненормалните перковци, трябва да сме носители на всички най-висши човешки добродетели. Да нямаме риза и гащи на тялото си, да сме безкористни, да не се интересуваме от парите, да имаме само най-чисти мисли, да казваме каквото мислим...

Плесна се по главата:

— Ей, че работа! Не ми беше идвало наум. Излиза, че от съвкупността на всички най-висши човешки добродетели, събрани на едно място, се получава Перко. Уж ти набиват да бъдеш цял живот честен, да не крадеш, да не лъжеш, да казваш истината, а ако речеш да правиш всичко това — хайде, Перко си бил!

Стана от рекичката и започна да се разхожда наляво и надясно. Ядоса се и ритна една консервена кутия. Спря се и се замисли. Сетне вдигна глава и луната освети бледото му лице. От очите му течеха

сълзи. Протегна език и облиза капчиците, които висяха край устните му.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА ПОДМАЗВАЧЪТ

— Тинчеееееее!

Тинчето се стресна — точно срещу нея седеше човече със свенлива усмивка.

— Заповядай, Тинче!

— Боже мой! — плесна Тинчето. — Панделка. И то любимия ми цвят — белезникавовиолетова!

Кракът на човечето задълба срамежливо по пода на мостчето.

— Цял живот съм мечтала за такава панделка. Откъде знаеш това?

— Ами — изчерви се човечето, — знам.

Погледна към Тинчето и се изчерви:

— Аз съм си такъв.

— Какъв?

— Подмазвач.

Тинчето се ококори:

— Така ли?

Подмазвачът кимна:

— Признавам. Нали е насън? Насън човек може да си каже всичко. Ти и затова ни викаш насън, защото знаеш, че там хората са искрени и си признават всичко. Това, което мислим през деня, си го казваме по време на сън.

— Та подмазвач, казваш?

— Ами да. Подмазвам се.

— А на мен защо ми се подмазваш?

Той вдигна рамене:

— Знаем ли? Така, по инерция.

Замисли се:

— Едно време се подмазвах само когато трябваше, но после го ударих през просото и започнах да се подмазвам на всички. Видя ли някой и започвам да се подмазвам. Науча ли какво най обича да слуша

и му го казвам. Понякога човек мечтае за едно нищо и никакво шарено копченце, но трябва да знаеш това и да му го подариш точно когато трябва. И ще ти бъде признателен цял живот.

— Но те не виждат ли, че им се подмазваш?

— Ха! Виждат, разбира се. Но обикновено хората обичат да им се подмазват. Уж все говорят: „Ужасно нещо са подмазвачите!“ — и дори с погнуса потръпват, а като му се подмажеш красиво, и нещо му затрепти: „А бе виждам, че ми се подмазва, ама щом ми се подмазва, значи, аз съм личност!“ — И те търпи. И щом му поискаш нещо, ти го дава. Тайничко, грубо дори — тика ти го в ръката и ти крясва на ухото: „Махни се оттук, подмазвач такъв!“, но изпълнява желанията ти.

Облиза се и се усмихна свенливо:

— Знаеш ли, у хората има една особена черта. Като видят краставо куче, потръпват, но биха дали сума ти пари, за да му помогнат. Има нещо добро у хората — обичат да помагат на нещастните и затова, ако съвсем ясно покажеш, че си подмазвач, много повече ще получиш. Дори и най-честните хора не могат да минат без подмазвачи. Защото те именно имат най-чувствителни сърца и гледат на теб като на сакат.

Тинчето леко потръпна, но все пак попита:

— Ти така ли се роди, или после стана такъв?

— А, не се родих такъв. Мисля дори, че бях много добър човек. Но съм много наблюдателен. И забелязах, че когато целувам леля си зад ухото, тя потръпва и се размеква. И затова, щом я виждах, отивах при нея и я целувах. Тя беше грозна и имаше брадавица на носа, но ми даваше хубави играчки. Отначало, да си призная, никак не ми беше приятно. Но играчките бяха толкова хубави! Боже мой, как ме обича това дете — просълзяваше се тя, — то е толкова добро. А другите са диваци, бягат от мен. Като умря, се оказа, че ми е приписала апартамента си. И с това започна.

Поклати печално глава:

— Тогава в малката ми главичка хрумна мисъл: „Навярно всеки човек си има слабо място, трябва да разбере у всеки кое е то.“ Аз нямах никакъв слух. Пеех гамата в един тон. Но забелязах, че учителката по пеене обича цветя. На главата си носеше цветя, на блузата, на масата ѝ винаги имаше цветя. И започнах да ѝ нося цветя.

Той изхихика и закри устата си:

— Но умно го направих. Не грубо. Започнах да ѝ слагам тайно цветя на масата. Тя ахкаше и питаше кой ги е поставил, но аз мълчах. И на края, когато вече щеше да полудее от любов към този неизвестен дарител, направих се, че уж не я виждам и поставих цветя на масата. „Ах, значи, си ти!“ — плесна с ръце тя. Поисках да избягам, но тя ме взе за ръце и ми каза, че съвсем не трябва да се срамувам. Напротив — това показвало, че съм с нежна душа и въпреки че не мога да пея — какво съм бил виновен, в гените ми не била програмирана музикалност, всъщност сърцето ми било пълно с мелодии и така нататък, и така нататък, вследствие на което си изкарах цялата прогимназия с шестици по пеене.

— Да — въздъхна подмазвачът, — отначало бях много деликатен, бях все още много добър. Действувах ловко, тънко, с далечни ходове. Понеже знаех, че директорът на гимназията до смърт обича сакатото си дете, направих се на влюбен в него и го развеждах с количката. Вследствие на това директорът едва не изгони един учител, който се осмели да ми пише двойка по математика. А с течение на времето играта се разрасна и започнах да забелязвам, че дори и грубо да се подмазвам, пак върви. Освен това трябваше и на много хора да се подмазвам, та започнах да пердаша направо.

Въздъхна:

— Изнервих се, оттам идва цялата работа. Защото дори и при всички деликатни ходове дочувах зад гърба си: „Подмазвач, подмазвач...“ Е, щом е така, казах си, ще карам направо. И, слава богу, живея си и досега. Подмазвач, подмазвач, ама си имам всичко. Трябва ми хладилник? Моля, кой продава хладилниците? Тоя и тоя. Какво обича най-много? Това и това. И бам — получава го. И бам — хладилникът — с презрение, с погнуса, но застава в къщи. И колата така взех, и вилното място, и службата си. Какво да правим, моето момиче, с течение на времето потребностите растат, та няма време вече за деликатност. Сега съм такъв подмазвач, че отдалече хората скърцат със зъби: „Ето го подмазвача!“, но тайно в себе си се чудят: „Какво ли ще ни поднесе? Дано да е точно това, което искаме в момента.“

— Довиждане — каза той, — все пак, между нас казано, тази панделка ти отива много. Вярно е, че като се събудиш, няма да е на главата ти, но мога да ти помогна — на „Леге“ 12 утре ще пуснат

такива панделки. Целуни леля си, кажи ѝ, че много я обичаш, кажи ѝ, че умираш да идеш с нея на разходка. Нали знаеш колко пъти те е молила да излезете на разходка, а ти все се дърпаш и отиваш да играеш със съученичките си. И случайно минете край магазина, там вече ще е по-лесно. Ще плеснеш с ръце, ще покажеш панделката и...

— Майчице — изкрещя подмазвачът, — защо ме удари? Как не те е срам! Малко дете, а да удря възрастните!

— Насън всичко може — каза Тинчето. — И се махай по-скоро, че както е насън...

В същия миг мостчето остана празно. Само някъде отдалече се дочу гласът на подмазвача:

— Именно това забравих да ти кажа — провикна се той, — че и при нас има известна доза риск. На сто един вместо благодарност ти удря шамар, но това е толкова малък процент...

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА СЛАВИСТЪТ

Носеше огромен плакат:

„САМО «СЛАВИЯ»!“

А освен това и скандираше:

— Само „Славия“!

Наистина беше смешно и Тинчето се разсмя.

Той спря, свали плаката и също се усмихна:

— Може да ви се вижда смешно, но аз съм си славист. И точно сега, когато нашият тим загуби толкова мача подред.

— Знаете ли — продължи той, — вчера дъщеря ми попита: „Татко бе, защо сме от «Славия»?“ Стои срещу теб детенцето и те гледа в очите. За него ти си бог и цар, и вожд на племето на унгингубарунчите. Когато една вечер не искаше да заспи и помоли да ѝ разкажа нещо интересно, аз ѝ признах, че всъщност съм вожд на племето на унгингубарунчите и истинското ми име е „Великият кожен чорап“. Разбира се, казах ѝ го така, на шега, но точно това тя повярва и оттогава се готви за нашето връщане в родните унгингубаручки прерии. С цялата си бащина подлост аз използвах тази работа, за да ѝ обяснявам, че най-големият грях на племето на унгингубарунчите е неизяждането на сложеното на масата ядене.

— Това прегрешение — добавих, — дори си има и свое специално наименование. На унгингубаручки то се казва „пифшихтихл“. Лепнат ли ти един „пифшихтихл“ на гърба, иди обяснявай сетне, че съвсем случайно не си изяла яденето. Презират те до края на живота.

И детето яде, та му плющят ушите. Самият вожд казва това. Значи, е истина. И в главата ѝ зеленят прерии и мустанги препускат.

Най-отпред, накичен с пера, размахвайки томахава, препускам аз. И поразявам всички врагове.

Страшна гледка, няма що.

И изведнъж нашият отбор, отборът на унгингубарунчите пада сума ти пъти подред, и то в началото на сезона. И застава на последното място в таблицата.

Детето ме гледа право в очите. Ако унгингубарункият тим е такъв, какви са самите унгингубарунчи? Ами вождът им?

Нямаше как, трябваше да й обясня.

Сложих я на коленете си и започнах:

— Тя е много специална тази работа, моето момиче. Всеки човек има мигове на величие и падение. Нима не си чувала за спартанския цар Леонид? Аз съм ти разказвал. Пристигат перси. Много перси. Стотици хиляди. Повече от всички маргаритки, които видяхме на Витоша. А срещу тях — само 300 души, предвождани от своя цар Леонид. Явно е, ще паднат. Има много просто решение. Хвърлят си стрелите и се предават. И остават живи. А ако продължават да се бият, все едно, ще ги избият и пак ще минат. И пак ще заробят града. Явява се въпросът: след като и тъй, и тъй ще заробят града и краят ще бъде един и същ — да се бием ли, или да се предадем? Всеки нормален човек би казал — щом е така, ще се предаваме. Но ето, този ненормалник Леонид ни в клин, ни в ръкав се изсмива в лицето на персите и не иска да се предаде. „Ами ние тогава — казва му персийският цар — ще затъмним небето над тебе със стрелите си.“ „Толкова по-добре — усмихва се Леонид, — значи, ще се бием на сянка.“ Ако беше се предал, никой дори нямаше да знае името му. Но той се бие и умира заедно с тия триста спартанци и влиза в енциклопедията и читанките. Много е лесно винаги да си печелившият.

Така е и с нас. Това, че ни биха няколко пъти, е изпитание, моето момиче. Може би ще ни бият във всички мачове. Може би следната година да отидем в „Б“ дивизия. И там да ни бият. Да отидем в зоновата група. И там да ни бият. И когато останем на последно място в зоната и вече няма накъде да идем, тогава именно трябва да се преборим. Защото само тези, които останат тогава слависти, те ще бъдат истинските унгингубарунчи. Ясно ли е?

— Ясно е — каза дъщеря ми.

И видях как лицето ѝ грейна.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТАТА

ЛЕКТОРЪТ

Вървеше напред, сложил една катедра на гърба си, а след него вървеше цяла сюррия младежи с изцъклени очи и чела като лентички.

Като стигна до мостчето, стовари катедрата на земята и отпусна ръце.

— Ще правим събрание — каза той, — за обмяна на опит. Първото в света от този род. Тези — посочи младежите — са некадърниците от сто и шеста единна организация. Наяве никога не биха признали, че са некадърници, но нали е насън — тръгнаха след мен.

Обърна се към младежите и започна:

— Обръщам се към вас в залеза на своя живот, за да ви помогна със съвети из моята лична практика.

Като възрастен некадърник и подлец на дребно имах възможност да придобия известни житейски познания, които в пристъп на алтруизъм искам да споделя. Разбира се, някои зли езици ще кажат, че до известна степен повтарям Полоний, но какво да се прави — съдбата не ни е надарила с възможност да откриваме закони и континенти. Затова пък ни дава възможност да използваме чужди мисли и чужди слабости за натрупване на знания и блага.

Първото нещо, което дивите зверове учат малките си, е да им покажат от какво да се боят и от какво — не. Или, накратко казано — законът на джунглата: „По-силният е твой враг, а по-слабият — твоя жертва!“

В хода на тези мисли редно е и ние да си зададем въпроса — кой е нашият непосредствен враг?

Не се иска много мислене, за да се проумее, че врагът ни, този, от когото трябва да се боим, е талантливият и честният. С блясъка на духовните си и умствени качества той хвърля светлина на потоци и в нея всичките ни отрицателни качества изпъкват като на кадро. От това следва, че нашата най-главна цел е да намерим ключа, с който се

загасва светлината. За съжаление, това не е обикновен, електрически ключ — щрак — и хайде, тъмнина!

Този ключ е сложен, с много фази.

Завъртването на първата фаза, при която светлината на чистите и талантливите се намалява с една степен, става, когато вие признаете, че светещите наистина са носители на най-хубавите човешки качества. Както слънцето, което пръска светлина и осветлявайки несветещите планети, губи част от светлината си, така и талантливият малко помръква, когато вие засветите с неговата светлина?

— Ние сме нищожества! — плачете на събрания и заседания. — Къде е той, къде ние! Той осветлява нашия път. Той е нашето слънце.

И все в тоя дух.

Номерът е много ефектен. По този начин вие започвате да минавате за негови почитатели, за негови спътници. И от тази позиция завъртвате ключа на втората фаза.

— Но като негови почитатели, като негови сподвижници не можем да мълчим! — продължавате да ридаете вие. — Ние не можем да скрием, че той не използва цялата сила на своя талант за народополезни дела. Пръска се наляво и надясно, с което лишава поколенията от редица гениални творения.

Сега идва редът на третата фаза:

— Изхождайки от тази предпоставка, трябва смело да заявим, че ако ние бяхме на негово място, с неговия талант и умствени качества, щяхме да дадем много повече. А щяхме да направим това, защото сме много по-съзнателни, много по...

Ето и четвъртата фаза е готова:

— Затова предлагаме той да бъде отстранен от поста, който заема. Това ще бъде един добър урок за него. Още повече че той идва именно от нас, тези, които светим с негова светлина, от страна на неговите почитатели, от страна на тези, които милеят най-много за него.

И гласувате, и отпращате слънцето в друга галактика. Нека там си свети, колкото си иска. А вие ще си седите тъмнички и невзрачнички, но ще сте спокойни, че никой няма да хвърли светлина върху душичките ви.

Младежта грабна лектора с катедрата му и го понесе напред.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

ТЕОКЛИМЕН — ПТИЦЕГАДАТЕЛЯТ

Нещо край брезичките изшумоля. Тинчето се обърна в очакване на поредния събеседник, но не видя нищо.

И пак нищо.

— Хей! — провикна се Тинчето.

— Моля?

— Къде си?

— Тук съм.

— А защо не те виждам?

— Защото съм невидим!

— Я!

— Да, да.

— Е, кой си ти?

— Ами аз съм бившият Теоклимен, птицегадателят на древна Атина. Идвам от царството на сенките. Ние сме малко невидими, та затова не се виждаме кой знае колко много. Вървим си така и си плуваме във въздуха, ама не личим.

— Та?

— Ами и аз дойдох. Нали виждам — разни идват при теб — та и аз...

— Добре си го намислил. И навярно искаш да ми кажеш нещо?

— А, не, но всъщност — да.

— И какво ще ми кажеш?

— Нещо във връзка със смъртта ми. Между нас казано, и досега ме е яд, че си отидох така мижитурски. Много ме е яд, та искам да ти го разкажа. Все го разправам на моите колеги, сенките, ама те вдигат рамене. Не било важно как си умрял, важното, че си умрял. Не е така. Друго е да умреш като цар, друго е да пукнеш, задавен от рибя кост.

— Ти от рибя кост ли умря?

— Много по-глупаво.

— Цялата съм в слух.

— Аз — каза сянката на Теоклимен, — си живеех в древна Атина и по птиците гадаех бъдещето. Доходна професия, ще знаеш. Всяка зима пълнех три бурета с вино, две каци с кисело зеле и една каца сирене. Добре си живеех. Две стаи, кухня и антре. С изглед към морето, трима роби и две кучета. Толкова добре живеех, че ме избраха в съвета на старейшините. Нали знаеш — на времето имаше такъв съвет — събират се всеки ден в два часа следобед и заседават. Традиция, какво ще правиш! Заседаваш, а след заседанието ти плащат заседателни. Хем спазваш традицията, хем ръководиш, хем ти плащат. Мисля, че е добре, нали?

Тинчето се усмихна и вдигна рамене.

— Та, заседавахме така ние всеки ден и не щеш ли — един ден се оказа, че няма за какво да заседаваме. Ужасно. „Леле — помислих си, — освен че ще нарушим традицията, няма да ни платят нищо. Ами сега?“ И тъкмо когато всички решиха да признаят, че няма за какво да се заседава, аз скочих на крака и казах:

— Момент, хрумна ми интересен въпрос. Има нещо, което дразни. Нашите поети непрекъснато дрънчат на лирите си:

*Морето е синьо,
морето е синьозелено!*

Или:

Морето е зелено!

А къде е истината? Предлагам веднъж завинаги да решим този въпрос, за да няма бърканици. Аз например смятам, че морето е синьо.

Що ура беше, що викове... Едва не ме вдигнаха на ръце.

И сетне гласувахме. Четиридесет души ме подкрепиха. Двадесет пък се изказаха в полза на синьозеленото море, петима се дръпнаха — не, морето била зелено!

И понеже бяхме демокрация, решението на болшинството бе прието за закон и бе вменено за дълг на поетите отсега нататък да

говорят само:

МОРЕТО Е СИНЬО!

След което си получихме заседателните и хукнахме по кръчмите, за да ги изпием.

Но на другия ден останах изумен, когато бе внесено предложение петимата, гласували за зеленото море, да бъдат изгонени от града, а на двадесетте синьозелени да бъде наложено мълчание. И най-неприятното беше, че се обърка и моето име в цялата работа.

— Ние не можем да се червим пред нашия известен птицегадател — крещяха моите съмишленици, които гласуваха за синьото море. — Той ни отвори очите и ни показа, че морето е синьо. Затова в негова чест ние трябва да изгоним тези предатели, които се осмелиха да застанат срещу неговото мнение.

И тъй нататък...

Бях толкова смутен, че гласувах „за“. Освен четиридесетте сини за предложението гласуваха и седемнадесет „синьозелени“. Опънаха се само трима „синьозелени“ и естествено — петимата „зелени“.

Тежеше ми на съвестта и затова, когато получих заседателните, изпих ги до стотинка.

На другия ден останах като гръмнат. Пак използвайки моето име, групата на „сините“ предложи тримата „синьозелени“, които се бяха осмелили да защитят петимата приятели „зелени“, да бъдат бутнати в затвора. Още по-учуден останах, когато тези трима първи скочиха и изръкопляскаха. Станали на крака, всички гласуваха единодушно за предложението, с изключение на мен.

— Моля ви се — казах, — но това е вече много. Страшно съжалявам, че предложих да се гласува за такъв глупав въпрос. То бива шега, бива, ама за един цвят на морето да се тикат хора в затвора, и то по моя вина — не съм съгласен.

И гласувах против.

На следващия ден всички единодушно внесоха предложение да бъде обезглавен Теоклимен. Предложението бе посрещнато с възторжени крясъци. Гласувахме като един.

— Гласувахте?! — учуди се Тинчето.

— Представи си, да — измънка Теоклимен. — Дори мога да ти кажа, че най-много крещях „ура“ именно аз.

— Но защо?

— Хайде де — смънка пак Теоклимен, — и досега не мога да разбера защо. „Леле — помислих, — и сега, ако се опъна, кой знае какво ще стане!“ А като ме обезглавиха, плеснах се по главата: „Че какво могат повече да ми направят?“ Ама нали знаеш — в общия ентузиазъм...

Сянката въздъхна:

— Това е цялата работа. И оттогава бродя из реките и езерата, далеч от морето, и не мога да си намеря място от яд. Да гласувам за собственото си обезглавяване! Нали е глупаво?

Тинчето не му отвърна нищо, защото се беше събудила.

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

ПОСЛЕДНИЯТ

Тинчето беше малко изненадана. Вместо герой при нея пристигна авторът.

— Извинявай, Тинче — кимна авторът, — но не исках да го безпокоя. Той е толкова зает. Аз го обичам. И затова ми разреши да ти го опиша.

Усмигнах се нескромно:

— Както знаеш, говоря добре и образът му ще изпъкне пред теб така, както би изпъкнал, ако го беше изваял Микеланджело.

— Цялата съм в слух — отвърна на усмивката Тинчето.

Авторът се поклони и започна:

— Събужда се съвсем тихичко — като пъпка на цвете, която се разтваря. Краката му не вървят, а се плъзгат. Тихичко, съвсем тихичко, с едва забележима усмивка на лицето слага храна на рибките, на щиглеца, сипва мляко на котенцето и тихо, съвсем тихо изпива чаша студено мляко.

Минава през стаята на майка си, целува челото на старата жена, която се усмихва със същата тиха и мила усмивка, и леко отваря вратата. Не кима, а само притваря очи за довиждане и излиза.

На стълбищната площадка стои известно време замислен и съсредоточен. Сетне като изтрити с гума изчезват тихата му усмивка, плавните движения, тялото се разкършва и добива войнствена поза. И с твърди крачки затропва по стълбището.

— Здравей! — изревава на съквартирантката с такъв глас, че стените затреперват.

На улицата е вече огромен и едър, креци заедно с пътниците в трамвая, той ги блъска, те го блъскат. В учреждението удря с всичка сила портиера по гърба и пита за здравето на шефа си. В стаята влиза с трясък и казва стар и плосък виц, след което се размива гръмогласно.

С рязък жест усилива радиоточката, която загърмява последния моден шлагер.

Повикват го по име и той изревава „да“ като ягуар. Веднага дава сведение за последните естрадни концерти, за мачовете, за своите прогнози относно спортния тотализатор.

Едва не предизвиква бой, когато се произнася против един естраден певец.

Намигайки на останалите в стаята, изважда лев и го подхвърля на едно от бюрата. Върху лева падат още няколко. За две бутилки „Столичная“ стигат.

След малко в чаши за вода се сипва една течност, която поразително прилича по цвят на водата, но предизвиква буйно веселие. Дочул шума, директорът влиза с трясък и тогава именно нашият човек скача пръв и му предлага да пийне водичка. Директорът пие и изведнъж се разсмива гръмогласно. А нашият човек го тупа по гърба да не се задави...

— Весело живеем! — смее се директорът. — Нали, момчета?

Момчетата прихват. Как не? Не живот, а приказка. Шумна, празнична.

Така минава работният ден.

С пазарска чанта в ръка нашият човек влиза с трясък в магазините, закача се с продавачките, крещи против тези, които се опитват да го пререждат, готов е да влезе в бой.

И най-сетне привечер започва да се изкачва по стълбището. Стъпките му са все така шумни и трещящи.

— Здравей! — реве на съквартирантите и с трясък отваря вратата на апартамента.

Но ако се вгледаш по-добре, ще видиш колко бавно и тихо се затваря вратата.

Напразно съквартирантите очакват да чуят нещо повече.

Тихо, съвсем тихо...

С тиха усмивка той се плъзна по пода на коридора, отваря безшумно вратата и целува челото на старата жена. Сипва семенца на циглеца, мляко на котето, храна на рибките в аквариума.

Сетне протяга ръка и изважда от рафта с книгите „Малкият принц“.

Безшумно се отпусна на стола и разгръща страниците.

„В света нищо не е съвършено — въздъхна лисицата.

Но тя пак се върна на мисълта си:

— Животът ми е еднообразен. Аз ходя на лов за кокошки, хората ходят на лов за лисици. Всички кокошки си приличат и всички хора си приличат. Затова малко ни е тежичко. Но ако ти ме опитомиш, животът ми ще стане като пронизан от слънце. Аз ще разпознавам шум от стъпки, който ще бъде съвсем различен от всички други. Другите шумове ме карат да се пъхам под земята, шумът от твоите стъпки ще ме повика като музика да изляза от дупката...

Лисицата млъкна и дълго гледа Малкия принц.

— Моля ти се, опитоми ме — каза тя, — само нещата, които си опитомил, можеш да проумееш... Хората нямат вече време да проумяват нищо. Те купуват от търговците готови неща. Но тъй като няма никакви търговци на приятели, вече хората нямат приятели. Ако искаш да си имаш приятел — опитоми ме..."

И с чисто, озарено от светлина лице човекът чете, чете:

„Опитоми ме, опитоми ме, опитоми ме!“

— Е? — попита авторът.

Но Тинчето не му отвърна.

Тя плачеше.

ЕПИЛОГ

Екскурзия.

Безкрайни поляни, обсипани с маргаритки, кученца, овча торба, жълтурчета, бабин зъб, камбанки, грамофончета и незабравки.

Замислени, с отговорни лица, ние крачим през тях и обсъждаме важни учрежденски въпроси:

— Слушай, между нас казано, тоя Петров е една...

— Татенце, погледни!

— Какво?

— Слънцето. Виж го бе, тате!

— Видях го, видях го, мълчи сега!... Докъде бях стигнал? Аха, за Петров! Та аз мисля...

— Тате!

— Какво?

— Пеперуда?

Ядосан се оглеждам — ни пеперуда, ни дявол.

— Слушай, Тинче, престани с тия глупости и ме остави да поговоря с чичо ти Андрей!... Та каква беше мисълта ми? Аха — за Петров... Та той, доколкото ми се простират сведенията...

— Спри, татенце, спри! — страшен детски рев. — Какво направи бе, татенце!...

— Настъпих ли те?

— Не бе, татенце, ами ти я сгази!

— Кого съм сгазил?

— Повдигни си крака!

Повдигам си крака и недоумявам.

Нов детски рев:

— Видя ли бе, татенце!...

— Какво да видя?

— Ами ето я, незабравката. Ти я сгази!

Хлипайки, детето вдига смачканата незабравка и обидено се отдалечава, като се мъчи да оправи в ръчичките си микроскопичните

листенца на синьото цветче.

Въздъхвам облекчено: най-сетне можем да си разкажем каква долна и подла твар е колегата Петров.

И чак късно вечер, когато затварям очи, пред мен се явява... кой мислите? Петров!

Не.

Явяват се безкрайните поляни, обсипани с маргаритки, кученца, овча торба, жълтурчета, бабин зъб, камбанки, грамофончета и забравки. И сред тях, разперил ръце, търча аз. Но не този, сегашният аз, а съвсем малък, шестгодишен. С широко разтворени очи аз гълтам поляните, цветята, слънцето, майски бръмбари, които бръмчат, окъпани в светлина, и пеперуди, пеперуди, пеперуди...

Боже мой, наистина — пеперуди!

Къде изчезнаха пеперудите, защо не ги виждаме вече, какво стана с нас?

РАЗМИРНИКЪТ

ПЪРВИ АПОКРИФ

Пред скалата, до голям огън, раздухван от ковашки мех, Хефест ковеше окови. Прометей го гледаше с любопитство, седнал на една издатина на скалата.

— Как ти се виждат? — подхвърли Хефест.

— Ще влязат в работа — усмихна се Прометей. — Но трябва да почукаш още малко.

— Прав си — кимна Хефест и бутна отново оковите в огъня.

Сетне се огледа и каза виновно:

— Не би ли могъл...

— Какво?

— Да подухаш малко с меха.

Прометей отново се усмихна и скочи:

— Нали сам ти предложих преди малко, но ти отказа.

— Признай си — малко неудобно е.

Прометей се разсмя:

— Карай бе, нали сме приятели. Приятел в нужда се познава.

Хефест трепна и лицето му се изкриви:

— Слушай...

— Е нищо де — успокой го Прометей, — аз само на смях.

Хефест наведе глава:

— Смях пред вратите на рая, който разплаква ангелите.

Сетне грабна чука и започна да блъска яростно оковите.

— Ей така ще начукам главата на Зевс!

Но изрева и изгърва чука, като държеше ударения си пръст.

Прометей се усмихна и взе чука:

— Казах ти — не те бива за тая работа.

Хефест подскочи:

— Не, слушай! Това е вече много!

— Какво „много“? И тъй, и тъй — трябва да се свърши, нали?

Колкото по-бързо, толкова по-рано ще идеш да си гледаш работата. Защо само да те бавя?

— Подиграваш се!

Прометей въздъхна:

— Не. И ти влизам в положението.

Затрака с чука:

— Погледни как ми спори.

Хефест седна на един камък и извърна глава:

— На теб всичко ти спори. Затова ти завиждат.

Огледа се и прошепна:

— Ако искаш да знаеш — това за огъня беше само претекст. Те отдавна ти крояха тоя номер. Колко пъти съм го виждал оня — и той намигна към небето, — щом нещо направи и Хера се изсмее: „Прометей да беше, щеше да го направи като хората...“ А той побеснее и започне да хвърля мълнии... Все мислех да ти кажа — трай си бе, мой човек, какво се тикаш в очите! Мислиш, че аз не виждам някои неща? Виждам ги, ама си познавам хората. Трябва внимателно, деликатно — дори и да имаш някакво предложение — направи така — все едно че Зевс го е измислил.

Прометей се усмихна:

— Как да печелим приятели и да влияем на околните... Разбери — ти си Хефест, а аз — Прометей.

Хефест се намръщи:

— Знам, че ме презираш.

— Защо — ти си Хефест.

— Омръзна ми да бъда Хефест. Ще пратя всичко по дяволите.

— Няма да е искрено. Ти знаеш, че аз те обичам.

— Понякога те мразя именно за това — обичаш! Все едно че раздаваш милостиня. Вие сте говеда, но аз ви обичам. Напсувай ме поне веднъж!

— Ти си смешен. Нима трябва да ругаем децата, защото са деца?

— Тая твоя грандомания ти изяде главата, я! Всички за теб са дечурлига. С всички се държиш все едно че само ти си бог, а другите — отпадъци. Не ходиш с жени, не пиеш вино, винаги си прав, винаги усмихнат, на всички прощаваш. Ето — сега ковеш собствените си окови!

Прометей спря да поеме дъх и огледа оковите.

— Извинявай, но оковите на Прометей не трябва да се различават от самия Прометей. Ще ме е яд, ако ми сложиш някакви

калпави окови. Няма да ми отиват.

Разсмя се и подаде оковите:

— Хайде, готово е.

Хефест се отдръпна:

— Какво?

— Всичко е готово.

Хефест се огледа:

— Слушай... съвсем приятелски... ако искаш...

— Е, хайде де! Много добре знаеш, че не мога да избягам. Най-много и теб да те заковат заедно с мен.

— Не искам! — кресна Хефест. — Той се гаври с нас. Знае, че сме приятели, и нарочно заповяда аз да изкова оковите и аз да те прикова. Това е мръсно, разбираш ли?

Ритна оковите.

— Да става, каквото ще. Нека ме приковат и мен.

Прометей се разсмя.

— Искаш да кажеш, че Хефест е подлец? Че той не може да направи нищо геройско? Така ли?

— Нищо не искам да кажа. Всеки човек трябва да бъде верен на себе си.

— Ей, мръсен грандоман! Само той е бог, а ние сме плява!

Прометей го погледна строго:

— Сложи си ръката в огъня!

— Защо?

— Сложи си ръката в огъня!

— Ти луд ли си?

— Ще сложиш ли ръката си в огъня?

— Това е глупост!

Прометей сложи ръката си в огъня.

— Полудя ли? — изрева Хефест и дръпна ръката му. — Това вече не е ръка, а пържола.

— Вързвай ме — каза Прометей.

— Вържи се сам.

— Сам не мога. Изгорих си ръката.

— Изгори я, защото се фукаш.

— Исках само да престанеш да говориш големи приказки. Хайде — вържи ме.

Отиде до скалата и се облегна.

— Вържи ме!

Хефест се разтрепера:

— Прометей, приятелю...

— Вържи ме де!

Хефест побесня:

— Добре. Щом толкова искаш, добре.

Грабна веригите и започна да увива тялото на Прометей, като го блъскаше.

— Нали това искаш? Ето ти!

— Ако обичаш — около черния дроб малко поотвори веригите.

— Защо?

— Защо трябва да измъчвам птицата?

Хефест потръпна с ужас.

— Престани!

Но сетне разтвори веригите и попита глухо:

— Така добре ли е?

— Да. Можеш да си идеш. Довиждане, приятелю!

— Аз не съм ти приятел — тръсна глава Хефест.

— Ти си ми приятел.

— Не мога да ти бъда вече приятел, след като сам те приковах.

— Ти си ми приятел, защото ме обичаш. А ме прикова, защото си Хефест, а не Прометей.

Хефест изсъска злобно:

— Да, аз съм Хефест. И те обичам. И те приковах. Какво ще се лъжем... Така си е. Всички знаят, че съм ти приятел, а когато отида горе, ще пият и ще се гаврят с мен. И ще ме карат хиляди пъти да повтарям, че си крадец, защото знаят, че ще кажа — да, той е крадец, и ще се измъчвам, и ще се презирам, защото те обичам. Да, точно това ще направят.

Изведнъж се сниши и изпищя:

— Прометей!

И посочи огромната птица, която беше започнала да кръжи над тях.

Прометей надигна глава:

— Иди си. Плашиш птицата.

Хефест погледна нагоре и като закри очи, побягна.

ПЪРВА ГЛАВА

Има неща, които са „съвсем“.

Гледаш някого и си викаш — този май че е китаец. А сетне виждаш друг и — няма съмнение — да, този, вторият, си е съвсем китаец.

Така е и с блатата.

Казват ти — това е блато. И ти се съгласяваш. Щом е блато — блато да е. Но сетне виждаш друго и не е нужно да ти разправят нищо. То си личи, че е блато, по блато от това не може да бъде.

Та за едно такова „съвсем“ блато и става дума в нашия разказ. И блатиста растителност, и мрачно, и тъмно, и слънце не може да припари. И как ще припари, когато отвсякъде са разперили зловещи клони огромни дървета, прилични на привиденията, които виждаме в кошмарите и халюцинациите. Само като погледнеш такова блато, и кожата ти се накокошинва от студ, влага и блатни изпарения. И ти се иска да навлечеш три кожуха, три чифта вълнени чорапи, да сложиш шушони, па и галоши върху тях. А най ти се иска да побегнеш презглава накъде ти видят очите — само да не си около такова мръсно, влажно, тъмно и вонещо блато.

И затова изглеждаха много странни летните хижички, разположени край блатото. Мъглата, влагата, изпаренията си влизаха и излизаха през тънките им стени, сякаш си бяха у дома. Викаш си — тоя, който живее в тия хижи, сигурно се е навлякъл барем със сто бизонски кожи. Или има някакъв гащиризон с реотан намотан отвътре. Не може иначе.

Но може.

Защото, докато говорех тия неща, от най-близката хижа излезе някакъв първобитен тип, с обрасла като стърнище глава. От свирепия студ, който го гонеше, космите на косата и брадата се бяха изпънали по всички посоки и той приличаше по-скоро на морски таралеж. Студено му беше, та дим се вдигаше. Стискаше ръце и се тресеше като паралистик. Плачеше му се. Огледа се и като видя, че никой не го гледа,

изви глава към зловещите клони, които висяха над главата му, и зави от студ.

И как няма да вие, когато беше облечен — какво ти облечен! — би трябвало да се каже, когато беше съблечен, чисто гол. Само няколко стръка листа се виеха около бедрата му, но това дрехи ли бяха?

Какъв е този тип? Бедняк? Нещастен малоумен? Глупости. Това беше първият старейшина на праисторическото племе на вааамите, което бавно измираще от студ, мрак и влага в това мръсно и вонещо бласто.

В същия миг от съседната хижа се показа вторият старейшина на племето, облечен или съблечен по същия начин, който моментално зави към клоните от студ.

Като чу воя му, първият старейшина запелтечи:

— Ппппо, ддддяволите! Да не чуе нещо.

А високо се провикна:

— Сссссьседе!

Вторият старейшина се сепна и също изруга. Но се окопити и отвърна:

— Ккккккакво?

— Нне мога да седя на едно място, и тттуйто. Ей, че горещина!

Като чу „горещина“, вторият старейшина затрептя като камертон, но се съгласи:

— Гггорещо е.

— То бива пек, братче, амма това — на нищо не ппприлича.

Изведнъж вторият старейшина се плесна по главата, втурна се в хижата и се върна с чадър.

— Ккккъде в тоя пек без чадър?

— Ррррразгеле — кимна първият старейшина. — Я ела тук да си попазим сянка зззаедно.

Вторият старейшина дотича до него, като подскачаше от студа, и протегна чадъра над главата му. Първият се разтърси от студ и потри ръце:

— Ооооох, сега е вече ппппо-добре. Имах чувство, че ще получа слънчев удар.

Вторият погледна листата около кръста си:

— Да знаех, че няма да мине някоя жена — бих изхвърлил тия листа. Уврях в тях.

— Кккарай — махна с ръка първият, сетне потри ръце.

— Е, кккакво, да почваме, а?

— Ами ддда почваме — съгласи се вторият.

Двамата издуха гърди и започнаха да бърборят в един глас:

— Завещание на основателя на племето. Първа глава. Най-големият бич, който заплашва племето от измиране, това е слънцето. За да се предпазим от неговите смъртоносни лъчи, ние трябва:

А. Да носим винаги чадъри със себе си.

Б. Да си правим колиби от дървесно лико, с широки пролуки, през които въздухът да влиза свободно, за да става течение.

В. Да се обливаме от време на време със студена вода.

Г...

Докато бърбореха, от блатото се подаде глава на динозавър. Той разтвори широко уста и налапа първия.

Вторият разтвори широко очи от ужас.

— Сссъседе, къде отиваш?

Първият се постара да остане спокоен:

— Слушай, много горещо ми стана, та реших да се наквася.

— Хубаво си намислил — кимна вторият, — знаеш ли, някой ден и аз ще отида да се наквася.

— О — кимна първият, — това ще бъде много мило от твоя страна.

— Ако се забавиш, какво да кажа на жена ти?

— Ами кажи й, че навярно ще имам за дълго време работа, та може и да не се върна. Нали знаеш, понякога човек се забавя, когато отиде да се понакваси малко.

— Прав си, съседе, нещо друго да кажеш?

— Кажи й — додаде първият — да се пази от слънчев удар. Нали виждаш какъв пек е!

Като чу „пек“, вторият се затресе:

— Топло си е, няма що!

— И всеки ден по три пъти да повтаря завещанието на основателя на племето. Много е важно, ще знаеш. Само по този начин ще се запазим от това мръсно слънце.

Вторият старейшина вдигна глава нагоре и потри ръце:

— Голям пек, голямо нещо.

— Е, хайде — със здраве.

— Ами като си рекъл да се наквасиш — накваси се.

— Че да се наквася, защо да не се наквася... То пек ли е това? Просто заврях... И освен това...

Но не можа да довърши мисълта си, защото динозавърът чатна с уста, глътна го и се скри под водата. Вторият старейшина постоянно известно време зинал от ужас, сетне с всички сили се затича към колибата си и се скри в нея.

В същия миг се чуха маршови стъпки и команда:

— Едно-две, едно-две...

Марширувайки, до блатото се приближиха първобитни войници с копия и щитове, командувани от старшия.

— Едно-две, едно-две... Стой!

Войниците спряха.

— Така — кимна старшият. — Тука ще проведем днешното учение.

Огледа се:

— Удобно е. Точно на ръба на скалата.

Сложи ръце над очите си и се престори, че гледа надолу към някаква пропаст:

— Доста е високо тук, а?

Войниците изреваха:

— Тъй вярно, високо е!

— Така, така... Сега да си припомним онази част от завещанието на основателя на племето, в която се говори за военните учения. Почни!

Войниците зареваха в един глас:

— Завещание на основателя на племето. Втора глава. Военните учения на воините от племето трябва да се провеждат по следния начин:

А. Застава се на ръба на скалата и се насочва копието надолу.

Б. С щита се стараем да съберем лъчите на ослепителното слънце и да заслепим неприятеля, който е под нас.

В. След това му нанасяме удар.

Г. Празнуваме победата.

— Така — кимна старшият, — разделете се на двойки. Едните са нашите войници, а другите — вражеските. Нашите застават на скалата

и заслепяват със светлината на щита си неприятелските войници, след което ги убиват. Почни!

Един от войниците се опита да застане на „скалата“, но в същия миг потъна до кръста в блатото. Войникът срещу него го измъкна, като се хилеше:

— Ама намери скала, а?

Измъкнатият скръцна със зъби и се отърси от калта:

— Каква ти скала! Аз в живота си камъче не съм виждал.

Старшият дотърча до тях:

— Какво става тук?

Пострадалият застана мирно:

— Застанах върху скалата, но тя се пробие и аз потънах в нея.

— Какви са тия глупости! — ужаси се старшият. — Къде се е чуло и видяло скала да се пробие? Това са измислици. Ти не си пропадал никъде. Ясно ли е?

Войникът се изпъна:

— Тъй вярно, никъде не се е чуло и видяло скала да се пробие, съвсем ясно е, че са измислици това, дето го разправях, че съм пропаднал в скалата.

— Смях! — заповяда старшият.

— Ха-ха-ха! — изсмя се войникът.

— Така — кимна старшият. — Винаги, когато се каже някаква глупост, тя се отчита и след нея следва кратък смях, с което боецът показва, че се смее на собствената си глупост, която е казал. Продължавай!

Двамата се отдръпнаха. Първият се огледа:

— Чакай да намеря някаква по-твърда скала. Ето. Е, хайде!

Започна да движи щита си:

— Мигай бе!

Вторият войник, който в този миг се прозяваше, запита:

— Защо да мигам?

— Нали те заслепявам със слънцето.

— Ти луд ли си?

— Слушай — прошепна първият, — лежи ли ти се в карцера?

Вторият се сепна:

— Извинявай, забравих...

Започна да мига бързо:

— Хайде — заслепен съм.

Първият войник му нанесе удар и той падна.

— Чудесно! — каза старшият и отиде да гледа друга двойка.

Някакъв съвсем нисък войник се оплака:

— Този тук — и посочи дългуча, който стоеше срещу него — е под мене, а ми се смее, с което иска да каже, че не е под мене.

Старшият изрева:

— Кощунство! Не виждаш ли, че си ей там — долу! Погледни само в каква пропаст седиш. Ти си в нея.

Дългучът изрева:

— Тъй вярно, аз съм долу в пропастта, а тоя — и посочи ниския — е ехее над мене.

Ниският вдигна щита си нагоре към дългуча и започна да го върти:

— Хайде, аз те заслепявам. Мигай!

Дългучът се изкикоти:

— След като аз съм под тебе, защо си дигнал щита нагоре?

Ниският пак изрева към старшия:

— Тоя пак се подиграва и не вярва, че е долу.

Старшият сложи ръце зад кръста си.

— Ахааааа, така ли, сине майчин!

Посочи го с пръст:

— Наказвам те да стоиш цял ден с отворени очи срещу слънцето!

Войниците се закискаха.

— Ахаааа — ядоса се старшият, — значи, вие смятате, че това страшно наказание, което ни е останало от основателя на племето, е малко? Добре. Тогава те наказвам да скочиш с главата надолу в пропастта. Скачай!

Дългучът това и чакаше. Направи се, че скача надолу, и дори каза:

— Хоппааааааааа!

Старшият го посочи:

— Ето, войници, какъв край ви чака всички. Погледнете как пада главоломно с главата надолу. Ето, заби си главата в блатото, което е под нашето слънчево плато и тинята го погълна. Сега вече той не е жив!

— Тъй вярно — изрева дългучът, — аз вече не съм жив.

Обърна се кръгом и си тръгна, като си подсвиркваше.

— Да — кимна старшият, — така ще наказвам всички, които не слушат. Вие знаете колко много бяхме. И ако продължавате така, всички ще ви хвърля от скалата, да ви дойде умът в главата и освен това...

В този миг динозавърът подаде глава от блатото и го налапа. Войниците зинаха от ужас, но старшията запази самообладание и продължи все така поучително:

— Мисля, че бях ясен, нали? Друг път ще ви обясня по-подробно какво ще направя с вас, защото изведнъж ми хрумна да ида да се понаквася. То наистина такъв пек е днес...

— Тъй вярно, страшен пек е днес! — изреваха войниците.

— Много добре — кимна старшият, — а докато се върна, за старши назначавам този.

И посочи niskия войник.

— Е хайде, със здраве! — вдигна прощално ръка старшият.

— Със здраве! — ревнаха войниците.

Като разбра, че прощаването завърши, динозавърът глътна старшия и потъна в блатото. Niskият пое командуването.

— Строй се!

Войниците се строиха.

— Дай тон!

Един даде тон.

— С песни, ходом-марш!

Един от войниците запя солото:

— Ей че страшен пек е днес!

Останалите тръгнаха и запяха:

— Ей, че страшен пек е днес!

Солистът продължи:

— Топло, топло е, нали?

Останалите отвърнаха:

— Да бе, да бе — чак гори!

Когато песента заглъхна в далечината, край блатото се появи първобитен учител с деца. Той се огледа:

— Така. Тука е добре.

Погледна нагоре:

— Малко пари слънцето, но нищо.

Потръпна от студ.

— Нали, деца?

Един от учениците кимна, треперейки:

— Нннние сме сви-свикнали с горещината.

— Така — кимна учителят. — Много добре. Сега да си припомним онази част от завещанието на основателя на племето, в която се говори как си закаляват учениците на слънце. Почни!

Учениците зареваха в хор:

— Завещание на основателя на племето. Трета глава. Как се закаляват учениците на слънце.

А. Учениците се извеждат на най-слънчевото място.

Б. Лягат по корем и се пекаат.

В. Сетне се обръщат по гръб и пак се пекаат.

Учителят изръкопляска:

— Прекрасно! Тука е най-слънчевото място.

Потръпна и изтрака със зъби:

— Лллегни!

Учениците лягат по корем на земята. Един от учениците се плъосна в една локва и потръпна.

— Какво има? — попита го учителят.

— А, нищо, нищо — кимна ученикът, — понеже е напечена земята, та ми стана много горещо. Но нали именно тази е нашата цел — да се закаляваме, за да понасяме големите горещини?

Учителят се раздруса от студ:

— Ччччудесен отговор. Хайде — печете се, деца.

Отиде настрана и започна да подскача, като се тупаше по краката и раменете.

Един от учениците прошепна на съседния:

— Поне да ни кажат как изглежда слънцето.

Съседният също прошепна:

— Баба ми разказа вчера. Било огромно и златно. Просто от него течала топлина като от най-силен огън. И никой не треперел, и на всички било топло, страшно топло...

— Хай да му се не види — въздъхна първият, — поне веднъж да го видя това слънце, дето ни го набиват всеки ден в главите. Понякога си мисля, че е някаква измислица.

— Не, не е измислица. Баба каза, че нейната баба като детенце чула от своята прабаба всичко за слънцето, защото тази прабаба го е

видяла сама.

Първият потрепера.

— И било топло, а?

— Страшно топло. Като огън.

Учителят подскочи от студ.

— Обърнете се по гръб! Така. Печете се сега.

Първият ученик се надигна и погледна с обич към учителя:

— Защо стоите на сянка? Елате и се попечете с нас.

Учителят се сепна.

— Ааааа, не... Аз днес стоях много на слънце. Така ми е добре.

Благодаря все пак, че се сетихте.

— Учениците винаги трябва да са внимателни с учителите.

— Така, така — кимна злобно учителят, — ти си много добър ученик. Затова за утре ще научиш наизуст цялото завещание на основателя на племето, защото, както знаем, най-добрите, най-послушните ученици трябва да знаят най-много и да служат за пример на останалите.

От блатото се подаде глава на динозавър, който налага учителят.

Ученикът попита:

— Казахте ли нещо?

— Не... А всъщност изведнъж ми стана топло, та реших да се наквася.

— Добре — кимна учтиво ученикът, — наквасете се. А аз в това време ще науча цялото завещание на основателя на племето, че като се върнете от наквасването, да ви го кажа цялото.

Учителят изсъска от злоба:

— Да, да, ти си бил винаги най-послушният и най-изпълнителният ученик. Жалко само, че може би няма да имам възможност да ти покажа аз пък колко много те обичам...

— Е, нищо де — усмихна се ученикът, — нали като се върнете, ще ми покажете.

Учителят изригна:

— А бе аз на тебе...

Но динозавърът го глътна и се скри в блатото.

Учениците скочиха, хванаха се на кръг и заподскачаха:

— Учителят се накваси, учителят се накваси!

В този миг се чуха стъпки и няколко първобитни мъже се появиха, като мъкнеха със себе си един млад първобитен, облечен целия в кожи. Учениците зяпнаха:

— Гледайте как се е облякъл Хук!

— Цар е, значи! Сигурно му е страшно топло!

— И аз като порасна, ще се облека така. Заклевам се!

— Е това се казва мъж!

Един от първобитните почука на вратата на първия старейшина.

— Старейшината, излез!

Жената на старейшината подаде глава и като видя Хук, потръпна:

— Какво кошунство!

— Точно за това го водим. Да бъде съден.

Жената се огледа:

— Мъжът ми преди малко излезе. Да не е отишъл при втория старейшина?

Сложи ръце на устата си и викна:

— Хей, втория старейшина!

Вторият се показва:

— Какво има?

— Мъжът ми при тебе ли е?

Старейшината примигна и изведнъж се направи на разсеян:

— А, за мъжа ти ли питаш?... Ами той, булка, отиде да се понакваси.

Жената писва.

— Е, не се безпокой де — опита се да я утеши старейшината. — Все пак той се погрижи за теб. Каза да се пазиш от слънчев удар.

Жената кресна:

— Дано пукнете и се продъните с вашите слънчеви удари.

И тресна вратата.

Първобитните, които водеха Хук, се обърнаха към втория старейшина.

— Е, щом първият старейшина е отишъл да се понакваси, ела ти да съдиш тоя размирник.

Старейшината погледна облечения в кожи Хук и потръпна:

— Чакай да си взема чадъра, че какъвто пек е днес...

Влезе и се върна с чадър.

— Донесете стола за съдене. Благодаря.

Старейшината седна на стола и кимна:

— Да. Е?

Мъжете посочиха Хук:

— Ето го.

Старейшината вдигна рамене:

— Явно, полудял е.

Обърна се към Хук:

— Ти си луд бре! Да слагаш тия кожи в тоя пек!

Хук се усмихна:

— Омръзна ми да треперя.

Старейшината се огледа:

— А защо пък трепереш? Да не си трескав?

Хук почервения от ярост:

— Двете ми деца умряха. Цялото племе измира. Останали сме само стотина души. Всички ще измрем, ако продължава тази глупост.

Първобитните запушиха ушите си. Сетне изреваха:

— Богохулство! Той потъпква заветите на основателя на племето.

— Точно така — кимна старейшината, — какво ще стане, ако всички тръгнем с разни кожи-можи? Та това значи да се пръснем от топлина. И нали самият основател на племето ни е завещал — за да се предпазим от слънчевия удар, ние трябва...

Първобитните ревнаха в един глас:

— Да носим съвсем леки дрехи от листа около кръста.

— Ето, чу ли? — посочи ги старейшината.

Хук хвана един от мъжете.

— На теб топло ли ти е?

Мъжът потръпна:

— Умирам от горещина!

Хук се обърна към друг:

— И ти, нали?

Вторият се затресе:

— Дддда.

Хук отвори устата му:

— Ето, сливиците ти са зачервени. Още няколко дни и — край.

Мъжът се отскубна от ръцете му и ревна:

— Да се накаже със смърт!

— Чуваш ли? — каза старейшината. — Я махай веднага това палячовско олблекло. Никъде в завещанието на основателя на племето не е казано, че трябва да се носи такова облекло.

— Той се гаври със завещанието! — ревноха мъжете.

— Да — кимна старейшината, — а за гавра със завещанието се предвижда смъртна присъда.

Хук поклати глава.

— Аз не се гавря със завещанието. То е било много умно и уместно, когато племето е живяло горе, на слънчевото плато. Но след като дивото племе ни изненада и ни прогони в това мръсно блато, то вече не важи.

— Гавра! — ревноха мъжете.

Старейшината вдигна ръце и се обърна към Хук с примирителен тон:

— Не говори глупости. Основателят на племето съвсем точно и ясно е казал всичко и ние не можем да му противоречим, защото знаем как завършва завещанието.

Мъжете отново ревноха:

— Който не изпълнява моето завещание, се наказва с най-страшното наказание — хвърляне от скалите.

— Видя ли — кимна старейшината, — или искаш да те хвърля от скалите да се претрепеш, а?

Хук се засмя:

— Няма да бъда първият. Вече над двадесет мъже хвърлихте от скалите и какво направихте? Нищо.

— Как? Та те са мъртви.

— Толкова, колкото и ти. Вървят си, ядат си и спят при жените си.

— За нас те вече не съществуват. Ние така ги хвърлихме от скалите, че те се претрепаха.

— Добре. Хвърлете и мен.

— Ще те хвърля — закани се старейшината, — ама знаеш ли как ще те хвърля...

От блатото се подаде динозавър, който налага старейшината. Последният пребледня, но продължи:

— А бе ти използваш това, че изведнъж ми се прииска да ида и да се понаквася. Но мисли му, като се върна!

— Да, ще се върнеш! Стотици мъже и жени бяха налапани от тези чудовища, а вие продължавате да дрънкате, че не сте налапани и отивате да се наквасите.

— Какви чудовища бре! — ядоса се старейшината. — Ти ум в главата си имаш ли? Къде в завещанието пише да се пазим от чудовища? А щом не пише, значи, чудовища няма.

— На платото няма чудовища. Но тука има.

— Няма — тръсна глава старейшината.

— Добре де — каза Хук, — а ти в чия уста си сега?

— Каква уста? В никаква уста не съм. Аз просто реших да се наквася и там е цялата работа.

— Погледни си краката, те са във въздуха.

— Не са във въздуха.

Хук прокара ръка между стъпалата му, които висяха във въздуха и земята:

— А това какво е?

— Нищо не е. Ти просто човъркаш земята под мене.

— Човече — въздъхна Хук, — поне накарай хората от племето да убият с копия това чудовище, за да те спасят.

— Как ще убивам нещо, което не съществува? Ако съществуваше, нали щеше да го пише в завещанието?

Старейшината се обърна към мъжете:

— Я му кажете, нали е така!

— Да, така е — ревноха мъжете.

— Видя ли? — кимна старейшината. — Всички до един казват нещо, а ти единствен го оспорваш. Не виждаш ли, че си в малцинство? Хей, майка му стара — ти винаги си бил опърничав. Слушай, време е вече да се вслушаш в съветите на мнозинството. Ха ма че маниак, ха! А бе ти ли се извъди най-умният!

— Светотатство — ревноха мъжете. — Да бъде наказан със смърт!

Старейшината въздъхна и зачупи ръце:

— Ах, как ми е неудобно, че точно сега ми се прииска да се наквася. А иначе щях да те науча аз тебе...

Динозавърът изръмжа, с което подсказа, че е време да се сложи край на приказките. Старейшината се сепна:

— За мой заместник оставам тоя — и посочи един от мъжете. — Нека той реши съдбата ти.

Като разбра, че вече може да се оттегли, динозавърът глътна старейшината и се скри. Заместник-старейшината се обърна към Хук:

— Е, сега си в моите ръце.

Посочи го:

— Убийте го с копията!

— Ааа, такива да ги нямаме — врътна глава Хук.

— Имаме ги — настоя заместник-старейшината, — в завещанието е казано: който не се подчинява на завещанието — смърт!

— Да, но каква? За копия не се говори нищо. Говори се за хвърляне от скалата.

— Каква скала? — зяпна заместникът.

— Видя ли? — разсмя се Хук. — И ти дори попита „каква скала“. Тук на това мръсно блато камъче няма, а камо ли скала.

Сложи ръце на кръста си:

— Е, хвърлете ме от скалата де.

Заместникът ревна:

— Има скали, има!

— Е, добре. Хвърлете ме.

Заместникът посочи Хук:

— Хвърлете го от най-стръмните скали!

Мъжете хванаха Хук, вдигнаха го на ръце и го хвърлиха във въздуха;

Хук падна и скочи.

— Хоооппаааа! Е, как си?

Заместникът се наду:

— Няма да отговоря. За мен ти вече си мъртъв.

— Благодаря — поклони се Хук. — Довиждане!

И си отиде.

Заместникът се изду още повече и посочи отдалечаващия се еретик:

— Така ще убиваме всички, които престъпват завещанието на основателя на племето.

ВТОРИ АПОКРИФ

Наведен над дърводелската маса, гъркът дялкаше две големи дъски. Край него, върху куп стърготини, седеше Исус.

Гъркът спря да дялка и надигна една кратуна. Отпи, остави кратуната и запя с пиянски глас:

— Мила майкооооо, къде си, мила майчицеееее...

Исус се усмихна:

— Ти биеш ли майка си?

— Уха — кимна гъркът, но се сепна. — Откъде позна?

— Всички пияници, които бият майките си, щом пийнат, плачат за тях.

— Вярно е, майка му стара — замисли се гъркът, — работата е там, че всъщност имам две майки.

— Две?

Гъркът отново започна да дялка.

— Като бях малък, имах друга майка. Нещо като слънце. Говореше такива хубави неща.

— И умря?

— Не, но се измени... А като пийна — и си спомням каква беше — мила, красива и усмихната... И ми става тъжно, и ставам добър, и ми се иска да отида и да ѝ поискам прошка... Но щом отворя вратата и я видя — мръсна, разчорлена — да е лесно да ограби и последната ми драхма — без да искам, започвам да удрям...

Сепна се.

— Я се изправи!

Исус се изправи.

Гъркът го премери с канап от петите до главата.

— Сега протегни ръце... Така. Вече можеш да седнеш.

Исус седна.

— Взе ми мярката!

— Другите ти взеха мярката преди мен.

Погледна Исус в очите.

— Защо правиш всичко това?

— Иначе не мога.

Гъркът чукна главата си.

— Нещо ти дрънка тук... Обичай ближния си! Ха! Родната ми майка иска да ме заколи, а ти — ближния ще обичаш!

Започна отново да дялка.

— С какви глупости ни пълнеха главите, ей! Пак за майка ми се сещам. Всичко най-хубаво, което знам на този свят, от нея го чух. И пак тя, същата, със същата уста сега ме проклина и ми казва, че няма нищо хубаво на този свят и аз — нейното слънчице, както ме наричаше — съм ѝ по-омразен и от гроба.

Махна с ръка.

— Няма нищо хубаво на този свят. Човекът за човека е вълк.

— Вълк е — кимна Исус.

— Видя ли? И нашият Прометей — какво направи? Орелът му изкълва черния дроб. За какво? За да направи човека равен на бога. Даде му огъня. А човекът само това чакаше — грабна огъня и хукна да подпалва с него чергата на съседа си.

Исус го прекъсна:

— Какво ще направиш, ако срещнеш Прометей?

— Ще му се изсмея.

— Сигурен ли си?

— Съвсем. Ще му кажа — а бе, глупак, за толкова говедо като мен ли се остави да те кълват орлите? Ще му кажа да върви по дяволите.

Започна да дялка ожесточено.

— Големи лъжци са тия прометеевци. Накарат те да вярваш, че има нещо красиво на този свят, ти махнеш черупката си, а гарванът само това чака и — хоп — клъвне те.

Размахва юмрук.

— Прометеевците са вредни. Човек от малък трябва да бъде учен на злоба. Да мрази всеки и всичко. Прометеевците са като топло слънце през ноември. Пекне за малко, ти решиш, че целия ден ще пече така, и излезеш без кожух, а после зъзнеш цял ден и се проклинаш, дето си бил толкова глупав да вярваш на ноемврийско слънце.

Посочи Исус.

— И ти си такъв лъжец.

Разсмя се.

— Божи син! Хе-хе! Е, как ти дойде това наум?

— И ти можеш да бъдеш божи син.

— Аз?

— Всички могат да бъдат божи синове. Стига да повярват.

— Добре, да речем, аз повярвам. Още десет души повярват. И започваме да обичаме хората и да им раздаваме нвсичко, което имаме. И като им раздадем всичко — знаеш ли какво ще ни направят?

Чукна дъските.

— Ще ни заковат ей за това. Ще ни разпънат. И ще ни плюват, и ще ни се смеят.

— А като се напиеш, плачеш за майка си...

Гъркът вдигна рамене.

— Като се напие човек — размеква се. Става глупак и му се иска да седи до Прометей и до теб и всички да са добри. Само пиян човек може да вярва на такива глупости.

Исус се усмихна.

— Е, да, всеки смята, че той е добър, а другите са лоши. Той е ангел господен, но другите са го заставили да бъде лош. Като пийне, всеки от вас смята, че е най-добрият. И плаче, че другите не са като него. И крещи — човече, къде си? Всички сте диогеновци, всички сте прометеевци... А може би след време всички ще мислят, че са исусовци. Дълбоко ще вярват, че са исусовци, дори и когато коват кръста ми.

Посочи гърка.

— А всъщност ти ковеш собствения си кръст.

Гъркът трепна:

— Моят кръст?

— Ти уби предишната си майка, ти прикова Прометей. Престани да дялкаш.

Гъркът се замисли и се засмя.

— Като престана, другите ще издялкат моя кръст.

— Ще го издялкат. Всички коват кръстове за другите. Всички удрят, блъскат — ха-ха, казват си, ония искат моя кръст да изковат, да видим дали аз няма да изкова по-напред техния.

— Така си е.

— И тогава с какво се различава човек от вълка, който мисли само как да разкъса другите, за да не бъде разкъсан?

— Човекът за човека е вълк.

Исус поклати глава.

— Смешно. Човекът — най-висшето създание на бога, а изведнъж се оказва — скот... Не, аз не искам да бъда скот. Аз съм бог. Ще мисля като бог. Ще живея като бог. И ще бъда разпънат като бог.

Гъркът вдигна рамене.

— Ти мислиш, че си бог, а другите казват, че си луд.

— Луд... Бих предпочел да съм луд, отколкото нормален като фарисеите.

Гъркът вдигна рамене, сложи дъските една върху друга и ги чукна с всички сила, но изпищя и се хвана за ръката. Исус се усмихна, взе чука, нагласи дъските и с един удар ги натъкми.

— Кръстът е готов.

Гъркът зяпна.

— И това ли можеш?

— Йосиф беше дърводелец — каза Исус.

Сетне повдигна кръста и го сложи на рамото си.

Гъркът примигна.

— Слушай, напразно е всичко това. От цялата работа ще спечелят пак ония нормални, за които се разказва в притчата.

— Изясни се.

— Ами да. За тях ти си луд, защото искаш да вземеш парите им. Но като умреш, те изведнъж ще се разкаят, ще започнат да бият главите си в земята и ще признаят, че си божи син.

— По-лесно е камилата да мине през иглени уши, отколкото богатият да влезе в рая.

— За рая никой не ти говори, човече. Те така ще извъртят работата, че ще се изкарат твои наследници. И не те ще се променят, а теб ще променят. И ще се молят на тоя кръст, но не на дървения ти кръст. Охо, ще си направят златни кръстове, а върху тях ти ще светиш, издялкан от слонова кост. А на главата ти вместо трънен венец ще блестят бисери, диаманти, сапфири и изумруди. Всичко ще бъде скъпо и прескъпо и в твое име ще душат много по-добре бедните, отколкото сега.

Исус вдигна рамене.

— Вероятно.

— Е, тогава за какво е всичко това?

— За тези, които са като мен. Те трябва да вярват, че човек е бог. И трябва да бъде бог.

— Но нали ти казах, че само след няколко години богатите ще те превърнат в златно чучело.

— Тогава тези, които са като мен, ще оплюят това чучело и ще върнат вярата на подобните си, като умрат на кръста.

— И така до края?

— Може би не съвсем до края. Може би все пак на края ние ще победим. Иначе няма смисъл да се живее. Иначе няма смисъл да се умира.

Наведе глава и бавно потегли напред с кръста на рамо. Гъркът отупа ръце и тръгна след него.

ВТОРА ГЛАВА

Същото блато. На същото място. Със същата вода, със същите динозаври в него. Само че малко по-различно. Част от огромните дървета бяха отсечени и през пролуките падаха струи блестящи слънчеви лъчи, които огряваха първобитни наколни жилища. Но не онези, — леките, паянтовете наколни жилища, през които студът си влизаше и си излизаше, като че ли си е у дома. Не. Това бяха стабилни, плътни, оградени с колове за предпазване от динозаврите.

Явно някой беше отчел и признал съществуването на тези страшни зверове. Това личеше от главите на динозаврите, които висеха с провиснали езици, набучени на колове пред къщите.

Изведнъж камъшът се раздвижи и над него се подаде главата на старейшината. Оня, който беше заместил заместника на първия старейшина и който, ако си спомняте, беше обявил Хук за несъществуващ. За разлика от здравите наколни жилища той имаше съвсем нездрав и болнав вид. Тресеше се от студ, кършеше ръце и от очите му течаха студени сълзи.

В този миг точно от другата страна на камъша се подаде друга, още по-окаяна глава — главата на онзи войник, който беше заместил старшията на войниците. Той също се тресеше като смахнат и зинал, зяпаше здравите къщи и забучените пред тях глави на динозаврите. Двамата се надигнаха и се видяха.

Първата им реакция беше да се скрият един от друг, но сетне и двамата скочиха и зареваха:

— Ххххванах те!

— Ннне ти, а аз те ххххванах!

— Я мълчи! Нали те следя от един ден.

— Не ти, а аз те следя.

— Обвинявам те в държавна измяна.

— И аз те обвинявам.

— Осъждам те на смърт чрез хвърляне от скалите!

— И аз те осъждам на смърт чрез хвърляне от скалите!

— Ти не можеш да ме осъдиш, защото аз съм старейшината!

— Аз пък съм старшията!

— Властта винаги е принадлежала на старейшините, а войската е длъжна да изпълнява нарежданията им.

— Да, но когато войската вижда, че старейшината изменя на завещанието на основателя на племето, тя е длъжна да го свали от власт.

— Кой изменя на завещанието? Аз ли?

— Ти, ами. Я се погледни къде си? Обяви цялото племе за несъществуващо, един по един изгони всички, дори собствената си жена и деца, а сега идват тук да зяпаш как живеят.

Старшията плю с презрение.

— Срамота!

— Не — ревна старейшината, — не аз, а ти идваш! Аз много добре зная, че всички са несъществуващи и като така, няма смисъл да ходя да ги търся. Къде се е чуло и видяло да гледам какво прави несъществуващ? Но понеже отдавна те подозирах в измяна, проследих те и сега те хванах.

— Ха-ха, прехвърля вината от болната глава на здравата.

— Говори си, говори си. Аз нали те хванах.

Старейшината се изду.

— Като старейшина на племето осъждам те на смърт.

Старшията изрева:

— Аз те осъждам! Хвърлете го от скалите!

Старейшината също изрева:

— Хванете го и го хвърлете от скалите!

Вратата на първата хижа се отвори и оттам надзърна Хук. Като видя двамата, той се разсмя:

— Какво става? Какъв е тоя цирк?

Старейшината му обърна гръб.

— Аз не говоря с несъществуващи.

— И аз — обърна се старшията.

— Че кой иска да говори с вас? Само че с вашите крясъци ми пречите да ям.

— Да ядеш ли? — зяпна старейшината.

— Какво ядеш? — облиза се старшията.

— Варен динозавър.

Старейшината махна с ръка:

— Динозаври няма.

Старшията се изпъчи:

— В завещанието на основателят на племето никъде не е казано, че има динозаври.

Двамата изреваха в хор:

— А това значи, че динозаври няма.

Хук сложи пръсти в устата си и изсвири. От двете страни на хижата се подадоха глави на динозаври, които налапаха старейшината и старшията.

— Е? — изсмя се Хук.

— Карай... говори каквото си искаш. Аз отивам да се наквася.

— И аз... — въздъхна старшията.

Хук отново свирна. Динозаврите изплюха двамата и се скриха.

Двамата се ококориха.

— Аззз... съм жив!

— И аз!...

Прегърнаха се и заподскачаха, като ревяха:

— Живи сме, живи сме!

Хук влезе в хижата и след малко се върна с голямо димящо гърне в ръце. Сложи го на земята и вдигна похлупака:

— Яжте!

Двамата се втурнаха и бръкнаха в гърнето. Изреваха от болка, но не пуснаха парещите парчета месо и започнаха да гълтат лакомо. Имаше месо за десет души, но те се блъскаха, ритяха се, дърпаха парчетата месо и гълтаха, гълтаха, гълтаха...

Хук дръпна една връв. И в този миг клоните на близките дървета се разтвориха и върху гладниците плисна сноп парещи слънчеви лъчи. Двамата оставиха месото и ужасени паднаха на земята. Сетне вдигнаха глави. И като деца, усетили милувката на отдавна изчезналата майчица, започнаха да се търкалят по земята:

— Оооооооооо!

— Топло, топло...

Когато се налудуваха, те се изправиха и замигаха към Хук.

— Какво е това?

— Ти ли го измисли?

— Не — въртна глава Хук, — това е слънцето.

Двамата се ококориха.

— Значи, основателят на племето е прав.

— Значи, завещанието е вярно!

Хук отпусна връвта и клоните скриха слънцето. Двамата изпищяха и започнаха да подскачат от студ.

— О, Хук, пусни го!

— Пусни го, пусни го!

Паднаха на колене и вдигнаха ръце:

— Пусни гоооооо!

Хук дръпна връвта и отново слънцето блисна върху двамата. Те притвориха очи и потръпнаха. Боже мой, боже мой, колко е топло...

Хук плесна с ръце.

— Да кажете нещо?

Двамата изведнъж скочиха и зареваха в един глас:

— Завещание на основателя на племето. Първа глава. Най-големият бич, който заплашва племето от измиране, това е слънцето. За да се предпазим от неговите смъртоносни лъчи, ние трябва... А. Да носим винаги...

— Хей — закани се Хук, — ще скрия слънцето!

Двамата изреваха:

— Неееееее!

— Тогава престанете с тези глупости!

Двамата примигнаха виновно. Изведнъж старейшината се изду:

— Хук! Аз те обявявам за съществуващ!

— И аз! — изпъчи се старшията.

— Като старейшина на племето аз съм готов да ти простя всички предишни грешки и да те приема отново в нашите редове.

— А като старшията отново ще те зачисля във войската.

Хук се учуди искрено:

— Това е голяма милост!

Старейшината се изду още повече:

— Така е, Хук, и ти трябва да ми бъдеш благодарен.

Огледа хижата.

— На първо време аз ще се съглася да взема тази хижа. А след това вече, нали — може да мии направите по-голяма — както подобава на старейшина на племето.

— И аз — кимна старшията — се съгласявам да взема една от хижите. На първо време, разбира се.

Старейшината продължи:

— Във връзка с изменението на някои неща, ще трябва да изменим и формата на наказанията.

— Ясно е — допълни старшията, — че досегашното хвърляне от скалите не дава добър резултат и с оглед на запазване дисциплината във войската предлагам виновниците да бъдат издавяни в блатото.

— Не — прекъсна го старейшината, — да бъдат давани на динозаврите.

— Глупости — тръсна глава старшията, — къде ще ги намериш тия динозаври? Ето го блатото. Бухаш ги вътре и това ти е.

— Млък — ревна старейшината, — щом аз кажа нещо, това е закон!

Старшията се изсмя.

— Я се погледни бе — какъв старейшина си? На дрипа приличаш.

— Светотатство! — ревна старейшината. — Да бъде хвърлен на динозаврите!

Старшията го посочи.

— Да бъде хвърлен в блатото!

Двамата скочиха един върху друг и започнаха да се въргаят по земята. Хук изсвири пронизително. Веднага пристигнаха войници, предвождани от стотник.

— Разтървете ги! — каза Хук.

Войниците ги дръпнаха един от друг.

— Дайте го на динозаврите! — ревна старейшината.

— Хвърлете го в блатото! — ревна старшията.

— Тихо — каза Хук и се обърна към войниците. — Вземете ги, облечете ги в кожи и ги зачислете като редници. За непослушание — пет пръчки на голо.

Сетне се обърна към стотника:

— Всичко ли е готово за нападението?

— Тъй вярно — изпъна се стотникът. — Всички войници са обучени за бой от долу на горе. Сकेлите за катерене са готови.

Хук погледна към очертаванията на платото, което се издигаше в далечината:

— Утре призори ще нападнем внезапно дивото племе и ще заемем отново слънчевото плато, където са живели нашите прадеди.

— Ураааааа! — ревнаха войниците.

— Напред, ходом марш! — изкомандува стотникът.

С бодра стъпка войниците отминаха. Най-отзад се мъчеха да влязат в крак двамата нови редници.

ТРЕТИ АПОКРИФ

Завързан за кола, Джордано Бруно наблюдаваше как монахът нареждаше под краката му съчки.

— Некадърник! — ядоса се Бруно. — Най-отдолу трябва да сложиш най-сухите съчки, та като се подпалят, да подхванат и мокрите.

Монахът махна с ръка;

— И така ще изгориш.

— Знам, но се дразня, когато гледам некадърници.

Монахът се изкиска.

— А ти видя ли докъде се издигна с твоята кадърност? На най-високото обществено стъпало.

Посочи го и се затресе от смях.

Бруно помръдна с рамене:

— Без да искаш, ти каза истината.

— Значи, наистина се гордееш с кладата?

— Точно толкова, колкото и Прометей с огъня.

Ужасен, монахът запуши ушите си.

— Престани да говориш за езически богове! Ти си богохулник!

— А ти си глупак.

Монахът посочи небето:

— Блажени са низшите духом, защото тяхно е царството небесно.

Бруно се засмя:

— Теб ще те сложат в небесния глупариум.

Монахът поклати глава:

— Смей се, смей се. След малко аз ще се смея. Безбожник такъв! Слушай бе, ама ти наистина ли не вярваш в светата троица?

— Не.

— И в нафора?

— Не.

— И в сватбата в Кана Галилейска?

— И в нея.

— А в какво вярваш?

— В човека.

— Ха. Човекът е направен от кал. Виж — Исус — да. Той е син божи. Той седи отдясно на отца. Или ти не вярваш и в това!

— Пикая аз на твоя Исус.

Монахът изпищя и запуши ушите си. Но нищо не се случи. Монахът вдигна глава и ахна:

— И си още жив?

— А какъв искаш да бъда?

— След това богохулство?

Замисли се, сетне се огледа и прошепна:

— Слушай...

— Какво?

— А можеш ли да кажеш това и за... бога отца?

— Разбира се.

— Сега ми е ясно. Бог не те уби, защото иска да те измъчи. Хе-хе — точно така. Ако те прасне по главата с гръм — веднага ще хвърлиш петалата, а той — не, иска да му замирише на човешко месце... Хе-хе, хитър е бог. Не го познаваш ти.

Вгледа се в Бруно.

— Слушай, ти да не си луд?

— А ти си нормален?

— Да, разбира се. Аз съм като всички. Всички пеят в черквите, всички палят свещи, всички целуват статуите. И аз с тях. А ти — не. Да не искаш да кажеш, че всички са луди, а само ти си нормален?

— Ти вярваш ли в Исус?

— Разбира се.

— И си чел евангелието?

— Разбира се.

— Е, да, ама си тъпак и нищо не си разбрал.

— Всеки може да обижда.

— Каж ми тогава, какво направиха с твоя Исус?

— Как какво — разпънаха го.

— Кой го разпъна?

— Евреите.

— Не. Разпънаха го всички, които бяха около него. Всички!

Монахът се замисли и повтори машинално:

— Всички...

— Да, всички. Един-единствен Исус твърдеше, че е божи син, а всички му се подиграваха и го разпънаха. Значи, излиза, че Исус е луд, щом е бил против всички.

— Той не е луд! — изкрещя монахът. — Той е божи син!

— Ама сега го казваш. А ако беше край кръста, щеше да ревеш: „Разпни го!“

— Нямаше. Как ще викам, когато е божи син?

— Глупак! Сега е божи син. Сега всички казват, че е божи син. А тогава само той е казвал, че е божи син. И чак след кръста го признаха.

Монахът отново се замисли.

— Слушай, ти да не искаш да кажеш?

— Какво?

— Че след като умреш, ще те признаят?

— Като нищо. Басирам се, че ако не синовете ти, внуците на сегашните фарисеи ще крещат: „Да живее Джордано Бруно!“ Ще има улици „Джордано Бруно“, университети „Джордано Бруно“...

— Е, добре де — ти затова ли умираш?

— Пази, боже!

— А за какво?

— Най-малко умирам за синовете и внуците на фарисеите. Аз умирам заради прометеевците, заради исусовците и джорданобруновците.

— Какво искаш да кажеш?

— Аз умирам за хората, които са като нас. За лудите, които мислят. За вечната истина. За тези, които първи съзират промяната. За тези, които първи виждат новото. За тези, които дават огъня на човека. За тези, които искат да накарат човека да разбере, че той е бог и няма други богове освен него. Всеки миг по света приковават по един Прометей. Разпъват по един Исус и изгарят по един Джордано Бруно. Но в същото време има хиляди, които мислят като нас, а се страхуват да го кажат. Те се плашат от мнозинството. Те не са уверени в себе си. И само огънят на Прометей, кръстът на Исус и кладата на Джордано Бруно могат да ги накарат да повярват в себе си. Да повярват, че не са сами. Че са прави.

Внезапно лицето на монаха светна.

— Е, тогава всичко е наред.

— Какво?

— Всичко е наред, казах. Аз пък изпитвах малко угризение. Викам си, все пак човек изгарям. А то излиза, че моята роля е благородна.

— Така ли?

— Ами да. Ако не ти запаля кладата, как ще станеш известен? Ако не бяха фарисеите, кого щяха да презират вярващите? Значи, за да има прометеевци, исусовци и бруновци, трябва да има и такива, които ги приковават, разпъват и изгарят. Може би и аз ще вляза в историята, кой знае. Този Херострат не е бил глупак...

Огледа се и се сепна.

— Я да запаля бързо кладата да не ме изпревари някой!

Блъсна горящата главня в съчките.

— Ето, гори!

Сетне разпери ръце и закрещя с пълен глас:

— Хора, запомнете! Аз запалих кладата на Джордано Бруно! Аз — монахът Силвециус — чувате ли, хорааааа, да не ме забравите, хораааааааа...

ТРЕТА ГЛАВА

Десет години след събитията, които видяхте в глава втора, към слънчевото плато се промъкваше брадясал, изпокъсан мъж. Той кашляше силно. Лицето му беше измъчено. От време на време се спираше, облягаше се на тоягата, поемаше въздух и отново тръгваше.

Ето последното баирче. Хук (защото това беше той) с мъка се изкачи и впери очи в платото. И очите му станаха по-големи от лицето.

По средата на слънчевото плато се издигаше огромен паметник, издялан от камък. Това беше силен, войнствен мъж, облечен в кожи. Дясната му ръка сочеше някъде нагоре.

— Господи — ахна Хук, — но това съм аз!

Около паметника бяха скупчени здрави, солидни хижи без никакви прозорци. Пред тях, на палецото слънце тътреха уморено крака малки дечица, облечени от глава до пети в дебели кожи. Под паметника висеше огромен плакат: „Да превърнем всички динозаври в домашни животни!“

Хук притвори очи и изстена:

— Господи...

Сетне се загътра напред. Когато стигна до паметника, от първата хижа излезе мъж, облечен в кожи. От лицето му течеше вода, но той се облещи срещу слънцето и като изтри чело, каза:

— Ей, че студ!

Хук отново се ококори. Та това беше бившият старейшина. Гледай как се е оял, мръсникът.

За всеки случай Хук се скри зад паметника. Искаше да види всичко.

От съседната хижа изскочи бившият старшия. Той не само че беше навлечен с кожи, ами се беше наметнал и с кожух.

— Ей, че студ — изохка и той, като изтри потното си чело.

Като го видя, старейшината се провикна:

— Страшен студ, съседе!

— Да — кимна старшията, — студът е страшен!

Изтри челото си с кърпа и като я изстиска, от нея рукна вода:

— То бива студ, бива, ама това на нищо не прилича.

— Прав си — кимна старейшината, — ама нали съм разсеян, загубил съм си някъде наметалото. Я ела при мен да се наметна и аз с твоето наметало, та белким се постопля.

Ругаейки наум, старшията дойде до него и го покри с покривалото.

— Да — кимна старейшината, — сега е по-топло. Мислех, че ще се пръсна от студ.

— Знаеш ли — каза старшията, — понякога си мисля да си направя още едно кожено наметало. Този студ, брате, не се трае вече.

— Ще теглим — изпръхтя старейшината.

— Е, какво — каза старшията, — да почваме, а?

— Да почваме.

Двамата надуха гърди и зареваха срещу слънцето:

— Поучения на великия Хук, избавителя на племето. Първо. Най-големият бич, който заплашва племето от измиране, е студът. За да се предпазим от неговото смъртоносно влияние, ние трябва: А. Да се обличаме в дебели кожени дрехи. Б. Да си правим солидни колиби върху колове с много малки прозорци. В. Да ограждаме колибите с ровове за оттичане на водата.

Спряха, защото от тях започнаха да се стичат локви.

— Съседе — каза старейшината, — не е ли по-добре да влезем вътре, че тук е такъв студ...

— Прав си — зарадва се старшията.

Двамата влязоха вътре и оттам се чува гръмките им резове:

— Г. Да просичаме дърветата, за да влизат през тях слънчевите лъчи...

Хук подаде глава зад паметника:

— Тия са се побъркали...

Изсмя се.

— Великият Хук!... Ей, какво не правят от хората, които смятат за умрели. Велики ли не щеш, класици ли не щеш... Дори и думите ми зазубрили наизуст.

Чу се команда:

— Едно-две, едно-две.

Хук се скри отново и пред паметника замаршируваха войници.

— Стой! — изкомандува стотникът. — Тук, пред паметника на великия Хук, ще си припомним онази част от поученията му, в която се говори за военните учения. Почни!

Войниците зареваха в един глас:

— Поучения на великия Хук, избавителя на племето. Втора глава. Военните обучения на племето трябва да стават по следния начин: А. Заставаме точно в основата на скалата и насочваме копието нагоре. Б. Покатерваме се по предварително приготвеното скеле. В. Нападаме спящия неприятел и Г. Празнуваме победата.

Стотникът посочи скелето, което се издигаше вдясно от паметника:

— Почни!

Войниците се затърчаха, но Хук изскочи пред тях:

— Вие луди ли сте?

Стотникът ревна:

— Човече, дръпни се от пътя на войниците.

— Къде е вашият неприятел? — запита Хук.

Стотникът се замисли и изведнъж заговори като картечница:

— Неприятелят — това е дивото племе, което се намира на слънчевото плато, което...

— Глупак! — прекъсна го Хук.

— Моля? — зяпна стотникът.

— Глупак!

Стотникът се ококори:

— Обида!

— Махни ръката си от меча — каза Хук, — ти къде се намираш сега?

Стотникът се огледа:

— Ами... тук.

— Какво е това „тук“?

— Това тук — заекна стотникът — е всичко това.

— Не се прави на ударен! Това е слънчевото плато, за което ти преди малко спомена.

— Е, да — въздъхна стотникът.

— Защо учиш тогава войниците да превземат слънчевото плато, когато то вече е превзето?

Стотникът примигна, но изведнъж се изпъчи.

— Ние се учим от заветите на великия Хук, избавителя на племето, който във връзка с подготовката на войниците казва следното: А. Боевите учения на войниците...

— Момент — прекъсна го Хук, — това той го е казал, когато бяхте долу, в блатото. А сега вече всичко се измени.

— Е, да — съгласи се стотникът, — но великият Хук изчезна по време на битката и затова ние следваме неговите велики завети, благодарение на които победихме дивото племе и заехме слънчевото плато.

— О, богове — вдигна ръце Хук, — разберете! Всичко се изменя! Думите му са били правилни по-рано, а сега се превръщат в явна глупост.

Стотникът се хвана за главата.

— Обижда великия Хук, избавителя на племето!

Извади меча си:

— Войници, дайте го на динозаврите!

Хук се разсмя:

— А къде са динозаврите?

Стотникът зяпна.

— Динозаврите... Ами едно време Хук така е наказвал провинилите се.

— Видя ли? Дори не можеш да ми направиш нищо, защото тук динозаври няма. Те живеят в блатото.

Стотникът кимна:

— Добре де — ще те понижем с копия.

— Защо?

— Защото се гавриш с паметта на великия Хук, който...

— Я ме погледни по-добре...

Стотникът се вгледа в Хук и изведнъж отскочи назад:

— Ти...

— Да, аз съм Хук.

Стотникът изпищя и хукна, последван от войниците.

Малко след това пред паметника се появиха деца, водени от учител. Всички бяха потни, навлечени с дебели кожи.

Учителят се огледа, изтри потта си и кимна:

— Малко е студено, но нищо, нали, деца?

Децата отпаднало казаха:

— Ние сме свикнали със студа.

Едно дете обели очи и падна.

Учителят кресна:

— Завийте го с кожа!

Отново изтри челото си:

— Знаех си, че няма да минем без жертви. Такъв студ не помня от памтивека...

Свали коженото си палто и зави припадналото дете.

Хук не се стърпя, скочи и хвърли кожата настрани.

— Не пречете на заниманията! — кресна учителят.

Хук се наведе над припадналото, свали кожените му дрехи и го поръси с вода от кратунката, която висеше на кръста на детето. То отвори очи и се усмихна:

— Колко е хубаво така. Щях да се пръсна преди малко...

— От какво?

Детето изведнъж примигна.

— Ами от студ.

Хук се разсмя:

— Не виждаш ли, че те спасих, като ти магнах тази идиотска кожа? Какъв студ при това слънце?

Детето изсъска на ухото му:

— Мълчи! Ще те убият. Кажи, че ти е студено.

Хук се изправи.

— Не, топло ми е. Деца, веднага хвърлете кожените дрехи!

Учителят отново се разкрещя:

— Това е кощунство с паметта на великия Хук!... Деца, кажете какво е казал великият Хук за облеклото!

Децата ревноха в хор:

— Ние трябва да се обличаме в дебели кожени дрехи...

— Престанете — ядоса се Хук и се обърна към учителя: — На тебе студено ли ти е?

— Разбира се — каза учителят.

Хук избърса челото му с кърпа и като я изстиска, рукна вода.

— А това какво е?

Учителят примигна.

— Това е вода — поясни Хук, — а когато на човек му е студено, не се поти. Човече, на теб ти е топло. Затова магна коженото си палто,

а не от любов към ученика.

Учителят кресна:

— Ще те дам на динозаврите!

— Динозаври няма — каза Хук и се обърна към учениците. —

Деца, виждали ли сте динозаври?

Децата примигнаха.

— Знаете ли как изглеждат?

Децата вдигнаха рамене.

Учителят кресна:

— Аз съм ги виждал. Те изядоха майка ми и баща ми долу в блатото.

— Но тук не е блато, а плато — кимна Хук.

Учителят изведнъж стана кротък.

— Вижте какво. Моля ви се, не пречете на заниманията. Видите ли, отгоре е спуснат такъв учебен материал и така преподавам. Разбирате, нали? Наредете да го променят, ще преподавам иначе. Какво мога да направя? Аз съм на заплата, пионка. Изпълнявам заповед.

— Какво говорите! — ядоса се Хук. — Нима ви заповядват да убивате деца?

— Такова е нареждането — вдигна рамене учителят. — Вече десет деца ми измряха, но ако не ги завия с кожа, когато припаднат, ще ме уволнят.

— Вие сте убиец!

— Не — врътна глава учителят, — само изпълнявам заповед. Убийци са тези, които са я издали.

— Ха! Тогава вие ще изкарате, че убиец е самият Хук, който на времето е казал децата да се обличат с кожи.

— Вие казвате това.

— За какво ви е тази глава? — чукна го по главата Хук. — Защо не мислите сам?

Учителят попипа главата си.

— Много си е добра главата ми. Няколко мои колеги се опитаха да възразят и къде са сега? Копаят около къщите за оттичане на водата.

— Вода? На това плато?

— Е, да, ама копаят. На времето великият Хук е казал да се копаят ровове за оттичане на водата и във връзка с това...

— Добре — кимна Хук, — ако аз ти кажа сега да престанеш да говориш глупости, да съблечеш децата и ги облееш със студена вода, какво ще кажеш?

— Ще кажа, че ти кощунствуващ със заветите на великия Хук, който...

Хук го погледна втренчено.

— Я ме погледни по-добре... Не ме ли познаваш? На времето аз те спасих от динозаврите...

Учителят се вгледа в Хук и...

— Призраци! — ревна ужасен. — Призраци!

И хукна презглава, като пицеше.

Хук се обърна към децата:

— Деца, хвърлете тези кожи. Аз съм същият този Хук, с чиито глупости са ви напълнили главите. Аз съм Хук. Хвърлете кожата.

Децата стояха като замръзнали. Хук грабна кожата на едно от децата и я смъкна. Сетне смъкна кожените дрехи и на останалите. Те не смееха да мръднат.

— Деца — усмихна се Хук, — деца. Не е ли по-добре така?

Изведнъж децата креснаха с всичка сила:

— Ураааааа, да живее великият Хук!

Хванаха се за ръце и започнаха да подскачат в кръг около него.

Чули шума, от хижите си изскочиха старейшината и старшията.

Като видяха голите деца, те политнаха назад от ужас:

— Кощунство!

— Веднага се облечете!

— Неееее — ревнаха децата. — Хук ни каза да се съблечем.

— Какъв Хук?

— Ето този.

Двамата погледнаха дрипавия и болнав странник с иронична усмивка. Но миг след това тя замръзна.

— Хуууук!...

— Да — каза Хук, — аз съм.

Двамата затрепераха и започнаха да се потят.

— Ттова е призрак!

— Не съм призрак.

— Ттти не си жив!

— Приличам ли — изсмя се Хук — на таласъм?

— Ддокажи, че не си таласъм.

Хук дръпна ухото на старейшината и той изпищя. Сетне ритна старшията и той подскочи.

— Е? — запита Хук.

Двамата се огледаха. Старейшината се окопоти и се изду.

— Деца! Измитайте се отгук! Веднага!

Децата грабнаха дрехите си и хукнаха презглава, като ревяха:

— Ураааааа, да живее Хук!

Когато всичко утихна, старейшината дойде до Хук:

— Мда... Слушай, Хук. Ти сбърка, че се върна.

Хук се засмя.

— Чудесна приказка. Десет години бях пленник на диваците. Държаха ме като псе, завързан за врата. Добре, че ги научих как се прави вино, та се изпонапиха една вечер и успях да избягам. Идвам при вас, същите, които спасих от смърт, и сега ми казвате — сбъркал съм, че съм се върнал.

Старейшината се изду отново.

— Виж какво, Хук. Докато те нямаше, станаха някои промени. Аз отново станах първи старейшина, а този — посочи старшията — отново бе назначен за старшия на войската.

— Охо — кимна Хук, — сега вече ми е ясно.

— Не, не ти е ясно. Знаеш ли как станахме отново ръководители на племето?

— Не мога да знам?

— Видя ли, че си изостанал. Ние отново поехме властта, защото те възвеличихме. Още на другия ден след победата, когато видяхме, че те няма, събрахме племето и помолихме всички, които си спомнят някои от твоите поучения, да ги кажат, за да ги запомним и да си ги повтаряме. Сетне предложихме да ти издигнат паметник. После изградихме тук същите жилища, които ти ни научи да градим долу, в блатото. Засадихме високи дървета, за да можем сетне да ги просичаме, както ни беше учил, изградихме високи скели на войниците, за да се бият от долу на горе, както ни беше учил. И, естествено, признателното племе, като видя, че ние сме най-искрените твои почитатели, от благодарност към теб избра нас за ръководители.

Старейшината въздъхна:

— И виждаш, малко неудобно се получава. Ти идваш сега и — явно — ще искаш ти да станеш ръководител. Признай, че не е красиво от твоя страна след всичко, което направихме за теб.

Хук слушаше като втрещен. Сетне се хвана за главата:

— Това е идиотщина. Сега именно трябваше да изпълнявате заветите на основателя на племето, които едно време бръцолевехте долу, в студеното, мръсно и влажно блато. Сега трябва да строите леки, прозрачни хижи, да се обличате само с по няколко листа, да се пазите от слънчев удар. Не виждате ли, че децата измират от горещина?

Разсмя се.

— Да садите дървета, само и само за да ги просичате после, да копаете отводнителни ровове тук, където няма дори капчица вода...

Старейшината погледна към старшията, сетне се обърна към Хук:

— Не, Хук. Явно е, не си за държавник. Какво искаш да направиш сега? Да хукнеш между хората и да ги караш да правят точно обратното на това, което ги учеше преди десет години?

— Разбира се. Сега всичко е точно обратното. Значи, и животът трябва да се промени.

Чукна се по главата.

— Това за какво е?

— Аха — кимна старейшината, — значи, искаш да накараш всички да мислят, така ли?

— Че какво страшно има в това?

— Страшното идва оттам, че нищо не разбираш от психология на управлението. Ако ги накараме сега да хвърлят дрехите, да съборят къщите и всеки да прави това, което му скимне, какво ще стане с властта? Какво ще стане с авторитета на ръководителите?

Хук ги погледна втренчено.

— И ми предлагате да оставя хората да се пържат в горещината? И да ме проклинат, когато останат сами? Разбирате ли какви идиотщини говорите?

Старейшината се изду.

— Виж какво, Хук. За обидата, която нанасяш на първия старейшина на племето, би трябвало да те накажем със смърт. Но пред вид миналите ти заслуги, ние ти прощаваме.

— Благодаря. И какво трябва да направя в замяна на тази висока милост?

— Иди си, Хук. За твое добро. Не развенчавай ореола си. Ние те сложихме на пиедестал, какъвто и боговете нямат, а ти искаш да се смъкнеш сам.

Старейшината се замисли.

— Дори, знаеш ли, сега ми хрумна, ще те обявим за бог, точно така. Ще кажем, че всъщност си бил самият бог, изпратен да избави племето, и след като си го избавил, си се възнесъл на небето.

Хук разтвори широко очи. Сетне каза тихо:

— Говедо!

— Какво?

— Ти си говедо! Съжалявам, че тогава не ви оставих на динозаврите. Аз исках да освободя племето от глупостта, а в мое име сте го свързали два пъти по-здраво с нея. Ей, че разбойници! Аз сам ще гътна този идиотски паметник. Разбрахте ли — богове няма! Само човек е бог!

Чукна главата си.

— Ако мисли с това. А вас — той изведнъж се разсмя — ще накарам да копаете не ровове, а кладенци. Цял живот. И то облечени в тия кожи, с които сте сега. И да се пръснете, няма да ви съжаля. Сега ще извикам хората да ви завържат.

Извърна се и тръгна. В същия миг старшията изтърча зад гърба му и го прониза. Хук падна по очи и издъхна.

— Бързо — каза задъхан старшията, — да го хвърлим от скалите. Вдигнаха го на ръце и хукнаха с него към скалите.

Малко след това до паметника дотърчаха десетина мъже от племето, водени от деца. Едно от децата посочи пред паметника.

— Тук стоеше Хук. Той ни каза да се съблечем.

В това време от далечината се зададоха старейшината и старшията, които вървяха с наведени глави. Те пристъпваха бавно и тържествено. Когато приближиха, множеството заговори:

— Къде е Хук?

— Къде отиде Хук?

Старейшината вдигна ръка. И вдигна глава. От очите му се лееха сълзи.

— Хора — прошепна той, — на колене!

Шепнейки, множеството падна на колене.

Все така, с вдигната ръка и с развълнуван глас, старейшината продължи:

— Днес Хук беше при нас. Облечен като беден просяк, той се доближи до нашите хижи и за да изпита вярата ни, накара ни да се съблечем. Някои лековерни деца се поддадоха и се съблякоха, но ние — не. Тогава той ни целуна и каза, че отново — може би след сто години, ще дойде да види дали изпълняваме заветите му. След което се възнесе на огнена колесница към небето. Предлагам, в негова чест, да повторим заветите му!

Множеството ревна в хор:

— Поучения на великия Хук, избавителя на племето. Глава първа. Най-големият бич, който заплашва племето от измиране, е студът. За да се предпазим от неговото смъртоносно влияние, ние трябва: А. Да се обличаме в дебели, кожени дрехи. Б. Да си правим масивни колиби между колове, с много малки прозорци. В. Да ограждаме колибите с ровове за оттичане на водата. Г. Да правим просеки на дърветата...

**ИСТИНАТА
НЕБИВАЛА ИЗМИСЛИЦА, НАПИСАНА С
ЛЯВАТА РЪКА**

ПРЕДИСЛОВИЕ

Все ми се ще и на мен да напиша нещо нормално и човешко — седят двама души в стая, гледат някъде настрани и водят разговор. Тих разговор, незлоблив разговор, непрям разговор — разговор, който върви някъде по периферията — уж за нищо не става дума, а всъщност, като размислиш, откриваш всички взаимоотношения между разговарящите: любов или ненавист, печал или безумна радост. Тече си разговорът, говорят си двамата, а читателят зяпа с искрящи от възхищение очи или скърца със злоба и завист, че не е надарен с такава висша и дадена от провидението сила: с тихи и незлобливи, почти непреки разговори да разкрива бездънните ями в човешките души.

Ама като не ще?

Настройвах се аз, взимах перото, премислил всичко до запетайки и тирета, но щом започвах да драскам, бездънните ями се превръщаха в купища смет. Невидима и явно нечиста сила започваше да движи десницата ми и вместо тих и напоителен разговор, вървящ по периферията, наблъсквах на белия лист някакви небивалици и дивотии, дето ги няма ни на тоя, ни на оня свят, та после трябваше да отговарям пред народ и критици — а бе, главо смотана, отде ги взе тия щуротии, къде ги има и типични ли са те?

— Не — признавах, — не са типични и никъде няма и не може да има подобни неща. В боклучища се тикам аз и не греба с пълни шепи от душата народна, както правят поетите, на чиито уши пеят музи, яхнали пегаси. Дяволи и караконджоли, накачулили осли и мулета, ми дрънкат щуротии безподобни и движат десницата ми демонична, та изсипва рой от дивотии, които карат читателя да тръска глава като нападнат от зловредни насекоми.

Обзет от благородна ярост, проклех десницата нечиста и записах с лявата ръка.

И ето що излезе от тоз експеримент.

ГЛАВА ПЪРВА

АНГЕЛ СЛИЗА ОТ НЕБЕТО

Младият овчар Христо седеше подпрян до някой пън и свиреше „Когато бях овчарче“. Изкарваше мелодията, сетне махваше с ръка и докато свиреше за втори път темата, овцете пееха:

*Когато бях овчарче
и овците пасях,
бях много благодарен,
макар и сиромах.*

Когато забеляза, че е привлякъл вниманието на почитаемите читатели, той махна с кавала си меден и овцете запяха с „мммм“ мелодията. Христо се послуша и като реши, че това е подходящ музикален фон за монолог, изкашля се и почна:

— Хубаво стадо имам аз. Тънкорунно. И млекодайно. Пася го, а после го доя и стрижа. Изкарвам добри пари. Миналата година си купих гардероб и телевизор. Сега събирам пари за вила и кола. Хубав е животът на овчаря. Волен. Накъдето погледнеш — поля и гори, наситени с миризмата на полските и горските цветя. Но нещо ме гложде. Чувствувам, че не за този живот съм бил създаден. Все ми се струва, че трябва да извърша нещо голямо и велико. И правя опити. Кръстосах овца с бик. Не се получи. Овца и коза — също. Сега мисля да опитам овца и магаре. Ако и този път не успея — ще продължа опитите. Не сполучиш ли — опитай се пак, казват.

Като изрече тези думи, овчарят Христо вдигна кавала и понечи да засвири. Но не успя, защото над главата му блесна сияние. Да беше само сиянието, Христо нямаше да му обърне голямо внимание. Какви ли работи не стават напоследък. И северни сияния на екватора, и сияйни летящи чинии от извънземен характер, и какво ли не. Но не

беше само сиянието. От небето се подадоха три тръби, които изсвириха небесен сигнал. Че е небесен — беше от ясно, по-ясно. Христо имаше транзистор и винаги, когато предаваха научно-фантастични пиеси, го включваше. Точно такива сигнали свиреха по разните космодроми из другите галактики. Човек трябва съвсем пак да няма научно-фантастична култура, за да не разбере кой сигнал е небесен и кой не.

— Ясно — каза си Христо. — НЛО, неидентифициран летящ обект. Само да видим какви ще изскочат от него, марсианци или венерианци. Пък може и юпитерци. Знае ли човек дали на основата на метана или амоняка не би могло да се създаде живот? Изобщо, когато се касае до научна фантастика — човек винаги трябва да бъде нащрек. Колко хубаво е, че напоследък по книжарниците има много научно-фантастична литература. Какво щеше да стане например с овчарите, ако не бяха запознати с нея и нещо изведнъж засияе над главите им? На времето сума паники са ставали при подобни случаи. А сега — зяпаш нагоре и си знаеш — ако не са марсианци — венерианци ще са. Не са ли венерианци — сигурно ще са юпитерци (ако, разбира се, излезе вярна хипотезата за създаване живот на основата на метана или амоняка).

Навярно Христо щеше да продължи разсъжденията си от научно-фантастичен характер, но изведнъж между трите тръби се провеси стълба. Най-обикновена стълба. Дървена. От варен бук. Христо опипа стълбата, помириса я и каза:

— Здрава работа. Ако на времето кметът Симо имаше подобна стълба, нямаше да го сполети нещастие. Но неговата стълба беше прогнила и когато бояджията Виталий... (Всъщност никой не вярваше, че бояджията се казва Виталий. Как пък не — Виталий! От Кондофрей, Софийско, и изведнъж — Виталий! Сигурно беше я Гиго, я Вуте, ама нали им обясниха, че Кондофрей произлизло от конт дьо Фрей и хората се побъркаха. Не стига, че накръстиха децата си Мичон, Жанет, Жаклин, Жозефин и Франсоаз, ами и разни баби, като баба Симка, дете всички си я знаеха от дете като Симка, изведнъж заяви на събрание на единната организация, в което се изнасяше лекция за борбата против паразитите в овощните градини, че не се казва Симка, а Сюзан — така я били кръстили още като бебе, но я било срам да каже истината и затова разправяла, че била Симка. Това го пишело в

кръщелното ѝ свидетелство, но то се загубило по време на чирпанското земетресение — тя била на бани в Меричлери и като се разтворила земята на едно място, кръщелното ѝ свидетелство паднало именно в това място и докато понечи да го вдигне, мястото се затворило. Но тя знаела къде е това място и мислела да иде с мотика да го разкопае и да извади свидетелството — ако, разбира се, не е изгнило вече.) Та когато бояджията Виталий се качи на стълбата да боядисва кметството, тя се счупи и Виталий падна. Отърва се само с уплаха, но кметът, който стоеше отдолу и държеше стълбата, защото си знаеше, че е прогнила и може да се счупи, предаде богу дух, защото Виталий падна върху него.

Овчарят Христо започна да си блъска главата, за да си спомни още някои други случки, при които може да се изтъкне предимството на здравите стълби от варен бук пред изгнилите такива, но в същия миг зина и остана така — зинал.

По стълбата не слизаше нито марсианец, нито венерианец, нито дори и юпитерец (и сега хипотезата, че може да съществува живот на основата на метана или амоняка, остана непотвърдена), а ангел. Най-обикновен ангел. Точно такъв, какъвто го рисуват по иконите. По нощница, бос, с криле и ореол.

Като видя ангела, Христо малко се ядоса.

— Тю, бре — каза си той, — аз си мислех, че ще е нещо интересно, а то ангел.

— Я ти дръж стълбата! — каза ангелът, като слизаше внимателно.

— Добре — каза Христо, като хвана стълбата, — тази стълба е хубава. Не е опасно да се държи такава стълба. Виж — ако беше стълбата на кмета — не бих я държал и срещу пари. Лани стълбата на бояджията Виталий, дето боядисваше кметството, се счупи на две и ако бояджията не беше паднал върху кмета, щеше да се утрепе.

— И какво стана с кмета? — запита ангелът, като се отупваше от космическия прах.

— Умря — отвърна Христо, — но не съдиха бояджията, защото стълбата всъщност беше на кмета и той я беше продал на кметството за аванта. Излезе му солено.

Ангелът вдигна пръст.

— Ето още един случай, в който може да се види божията ръка.

— Тука си прав — каза Христо, — на времето, когато бях малък и майка ми беше сварила сладко от зелени домати, аз видях къде го крие, лапнах едно домати, но майка ми влезе в тоя миг и се задавих. Когато ме блъскаха по гърба, за да изскочи домати, всички роднини казваха: „Бог те наказва“.

— И неговата не е лесна — съгласи се ангелът, — по цял ден гледа в бинокъла към земята, за да види кой бърка в скритото сладко, та да го накаже.

— Сигурно е някакъв специален бинокъл — каза Христо, — щом може да вижда и през керемидите.

— Построен е на принципа на космическите лъчи — кимна ангелът, — прониква през олово с дебелина един метър.

В този миг тръбите отново засвириха.

— Ей, че се отплеснахме — удари се по челото ангелът, — да ти кажа за какво съм дошъл.

— Кажи.

— Бог чу молбата ти и те определи да извършиш нещо велико.

— Разгеле — потри ръце Христо, — значи, опитът с магарето и овцата ще излезе?

— Не. Нещо друго. По-велико.

— Не мога да се сетя — каза Христо.

— Ти — посочи го с пръст ангелът с такъв жест, че за малко не му извади окото — си определен от бога да тръпнеш по света, за да откриеш истината и да я дадеш на хората.

— Така ли? И къде е тя?

Тръбите отново изсвириха. Ангелът се изпъчи и каза тържествено:

— Ти сам трябва да я намериш.

След което се извърна и започна да се катери по стълбата.

— Ей — викна го Христо.

— Моля?

— Това ли е всичко?

— Какво искаш повече?

— Всъщност, и това не е малко — съгласи се Христо.

Огледа се, взе една овца и я подаде на ангела:

— Вземи. Почерпете се. От овчаря Христо.

— Не трябваше — каза ангелът, като взимаше овцата.

— Дават ли ти — дръж. Гонят ли те — беж.

— И ти си прав.

— Направете я по гергьовски. Дреболиите нарежете на ситно, малко магданоз сложете в ориза и миризми, а също и стафидки.

— Благодаря! — кимна ангелът. — Е, хайде!

И изчезна в сияйните висини.

Христо почака, докато издърпаха стълбата, сетне поклати глава.

— Да го разкажа, няма да повярват. Виж, пари да им дадеш, вярват.

Огледа се и като видя овците, които го гледаха с разбираш поглед, въздъхна и рече:

— Няма що. Налага се да тръгна да търся истината. Засега вие оставате тук. И се пазете от вълците. Щото ако ви изядат, мислете му. Ясно ли е?

— Ясно е — отвърнаха овците.

Тогава Христо вдигна кавала и като засвири попътна музика, тръгна по света да търси истината.

ГЛАВА ВТОРА НАКЪДЕ?

Овчарят Христо вървеше по света и свиреше на кавала си английската войнишка песен „Итс ъ лонг уей ту Типърери“. На запад, в Брезнишко, овчарите много я свирят тази песен. Като искат да кажат, че нещо е далече — свирят тази песен. Всъщност Христо я свиреше малко иносказателно. В смисъл че пътят до истината е дълъг. Но, както казват римляните, всички пътища водят към Рим. Приспособена за този случай, поговорката означава: „Всички пътища водят към истината.“

И както си свиреше, стигна до един кръстопът, на който имаше десетина пътни знаци с един и същ надпис: „Към истината“. Единият знак сочеше напред, вторият назад, третият наляво, четвъртият надясно, петият на север, шестият на юг, седмият на изток, осмият на запад, деветият нагоре, а десетият — право надолу. Истинско вавилонско стълпотворение на надписи.

— Ами сега — рече си Христо. — Накъде?

В същия миг пред него изникна човек с фуражка, на която пишеше „Показвач“. Вдигна ръка и посочи напред:

— Натам!

— А защо именно натам? — попита Христо.

Показвачът зяпна.

— Как защо?

— Ами искам да знам защо натам, а не натам?

— Защото аз ти го казвам.

— А ти кой си?

— Не прочете ли на шапката ми? Аз съм поставен да показвам на хората накъде да вървят. Ето, имам и документ.

Показвачът извади документ с подпис и печат, на който пишеше: „Приносящият има право да показва кой накъде да върви.“

— Много хубаво — кимна Христо, — но все пак обясни ми, защо натам, а не натам?

— Защото аз ти го казвам. Не видя ли документа?

— Документа видях, но аз съм овчар. И искам да знам, като прочета например надпис „Яжте повече аспержи“, защо именно трябва да ги ям? Каква е разликата, да речем, между аспержите и сиренето — колко калории имат аспержите и колко сиренето, какви витамини има в аспержите и какви в сиренето, колко струва кило аспержи и колко кило сирене.

— Какво общо имат тука аспержите и сиренето с пътя към истината? — ядоса се показвачът.

— Имат това общо — отвърна Христо, — защото аз като овчар знам колко пари чини сиренето и всичко около него, а за аспержите не знам нищо. Трябва, както се вика, да имам известна база, върху която да седна, за да правя сравнение. Затова и ти ми кажи — защо именно натам, а не натам? Какво е предимството на този път, който ти сочиш, в сравнение с другите?

— Аз нямам време да давам обяснения — каза показвачът. — Аз посочвам пътя и ти си длъжен да вървиш по него, без да разсъждаваш.

— А-а, не може така — въртна се Христо. — Ако вие, които посочвате пътя, не разсъждавате, то си е ваша работа. Но ние, овчарите, винаги разсъждаваме. Например когато заведе някъде овцете, аз знам — водя ги, защото тук тревата хем е сочна, хем няма метил, хем и билки има, от които месото на овцете става като на дивеч, пък и вълната добива копринен блясък и не се чупи.

Показвачът извади свирка и изсвири:

— Мирно!

Но Христо не застана „мирно“.

— Аз — каза той, — не знам какво е „мирно“, защото не съм служил.

— А бе ти от дисциплина разбираш ли? — кресна показвачът.

— Не, нали ти казах. И затова искам да знам — защо именно да вървя натам, а не натам?

— Защото аз ти го казвам. Нали видя документа?

— Видях.

— Аз съм поставен тука да показвам.

— Аз пък искам да знам защо натам, а не натам?

Показвачът пое въздух, почервеня и за малко щеше да се пръсне от надуване, но сетне изпусна въздуха, огледа се и пошушна:

— Добре бе, човек. Ако искаш — тръгни натам. Ако искаш — върви и натам. Ако искаш — троши си главата и натам. Но ако те попита някой — ще кажеш, че аз съм ти казал накъде да вървиш. Разбра ли? Влез ми в положението.

— Така кажи — съгласи се Христо.

— Кажи сега, накъде ще тръгнеш?

— Ами натам — посочи Христо.

Показвачът се изпъчи, козирува с дясната ръка, а с лявата посочи властно:

— Върви натам, човече!

— Благодаря — каза овчарят и тръгна.

ГЛАВА ТРЕТА

КЪСНО Е, ЧАДО!

Овчарят вървеше, като се оглеждаше. И като се оглеждаше, мислеше си. Мислеше си например следното:

„Вървя — мислеше си той — и току-виж, пропуснал съм истината. Чувал съм за такива хора — търчат като побъркани да търсят истината, а като минат край нея — от бързане да търсят истината, — не я забелязват. Затова като вървя, ще се оглеждам. Току-виж — отминал съм я и после трябва да се връщам.“

Затова, като вървеше, той се оглеждаше с всичка сила. Така се оглеждаше, че просто зъркелите му изскачаха от оглеждане. Рядко би могло да се срещне друг човек, който се оглежда така. Но хората, край които минаваше, не обръщаха внимание на оглеждането му.

„Сигурно е въртоглав — мислеха си, — затова си върти главата на всички страни. Иначе защо?“

Така си мислят много често хората. Щом не правиш това, което те правят, мислят те или за въртоглав, или изобщо за улав. А това, че човек може да върти главата си не защото е въртоглав или улав, а защото търси истината — няма да им дойде наум.

Овчарят не им обръщаше внимание, въртеше си главата до скъсване. И като си я въртеше и си мислеше, че ей сега ще му се скъсат вратните жили от въртене, някой го плесна по врата. Отначало овчарят помисли — ето — скъса ми се една вратна жила, но като се обърна, видя, че срещу него стои някакъв изрод, висок около три метра, с магарешки уши и нос на Пинокио.

— Здравей — каза изродът, — аз те плеснах по врата. Направих го, защото ми е приятно да те видя.

— Така ли!

— Да — каза изродът, — не можеш да си представиш колко се зарадвах, че най-сетне разбрах къде е истината.

— Къде е?

— Ти си истината.

— Аз?

— Ами да. Най-сетне намерих това, което търсих цял живот.

— Значи, и теб са те пратили да търсиш истината?

— Всички търсим истината. И аз бях като теб нормален. С нормални уши, нормален нос и нормални крака. И така ми втръсна да живея между нормални, че ги заплюх и тръгнах по света да търся истинските хора. Попаднах в страната на дългоухите. Те имаха толкова дълги уши, че можеха да чешат с тях коленете си. Като ги видях, зинах да се разсмея, но вместо мен — те се разсмяха. Как можело да има изрод с такива малки уши. Да имате да вземате — казах им, — не аз, а вие сте изроди. Извинявай — отвърнаха ми, — но не можем да ти повярваме. Как пък само ти да си нормален, а ние — цяло племе дългоухи — да сме ненормални. И за да ме направят нормален като тях, почнаха да дърпат ушите ми. Три дни и три ноци ги дърпаха, но ги направиха само два пъти по-дълги. Къде техните, къде моите. И за да не плаша децата им с късите си уши — изгониха ме. Не можеш да си представиш какъв бяг му ударих, като ме пуснаха. Така бягах, че не забелязах как стигнах в страната на дългоносите. Не можеш да си представиш какви изроди — с носовете си късаха кокосови орехи от върховете на палмите. Като ме видяха, те прихнаха и започнаха да се търкалят от смях. Децата ме замерваха с камъни, майките сочеха юмруци, а бабите проклинаха внуците си — да станат и те такива изроди като мен. Но и тук се намериха добри хора, които три дни и три ноци дърпаха носа ми, за да го направят като хората. Не успяха и ме изгониха от пределите на страната. Така побягнах, че не разбрах как стигнах в страната на дългокраките. Те имаха толкова дълги крака, че прекрочваха и най-високите евкалипти.

— Много ли ти се смяха?

— Голям смях падна. Толкова се смяха, че трима се пръснаха от смях и ги погребяха на държавни разноски. И понеже роднините на загиналите искаха да ме линчуват, добри хора ме грабнаха и три дни и три ноци дърпаха краката ми, за да ги направят като техните. Но не би. Тогава ми посочиха границата и казаха: „Бягай и повече да не си се вестявал пред очите ни, изрод такъв!“ Що бяг му ударих! Но сега съм щастлив: най-сетне отново съм между нормални. Дай да те прегърна.

Изродът протегна ръце, но понеже краката му бяха два пъти по-дълги от нормалните, можа само да пипне носа на овчаря.

— Я — каза той, — ами аз не мога да те прегърна.

— Това е — отвърна овчарят, — защото си вече ненормален.

— Брей — учуди се изродът, — как стана тази работа?

— Това е — каза овчарят, — защото и с най-големия идиот да спориш, все правиш някаква отстъпка, за да намериш общ език с него. И сетне отстъпката ти седи на носа, ушите и краката.

— И какъв е според теб изродът?

— Не спори с идиота.

— Ето къде била истината — поклати глава изродът.

— Ти намери твоята истина — каза овчарят, — аз пък гоня моята. Довиждане.

И си тръгна.

А изродът остана на същото място. Навярно стои и досега там. Много лесно ще го намерите — това е някъде между Пазарджик и Павликени. И ще го познаете лесно — носът, ушите и краката му са два пъти по-дълги от нормалните.

Веднъж го видях на това място и му казах:

— Здравсти!

Но той махна с ръка:

— Махни се — каза ми, — не искам да споря с теб.

И досега се чудя — защо не искаше да спори с мен!

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ПЪРЖОЛИ И ПЕПЕРУДИ

Овчарят вървеше, спираше се, опипваше носа, ушите и краката си, тръскаше глава и пак тръгваше.

„Хай да му сетне види — мислеше овчарят, — ето на, и аз спорих с него, но не ми пораснаха ушите, носът и краката. То всъщност има едни хора, дето се влияят, а други — не. У наше село имаше един говедар. По цял ден с говедата, по цял ден с говедата и един ден, като заговорих с него, не ме разбра. Гледа ме и мечи като теле. Вместо той да научи говедата да говорят по човешки — те го научили да мечи като тях. А моят случай е тъкмо наопаки — овците ми пеят като хора, а не аз бляя като овца.“

Овчарят се спря и врътна глава.

„Излиза, че бог имал право, дето ме натовари тъкмо аз да търся истината. Овчар — овчар, ама има нещо в мен.“

И беше прав.

Дори и съселяните му бяха забелязали, че има нещо в него и щом ставаше някакъв спор — викаха го да каже — това така ли е, или е онака.

Веднъж например един професор беше дошъл в селото с две кошници. В едната носеше дипломите си, а в другата — медалите си. Беше дошъл да учи селяните на ум и разум, а дипломите и медалите мъкнеше със себе си, за да им докаже, че има право да ги учи, но селяните от Брезнишко, нали ги знаете, и сто кошници с дипломи и медали да им донесеш, пак те гледат някак си така...

Така погледнаха и професора.

— Добре — казаха му, — хубаво. Но, първо, да те заведем при овчаря Христо.

Хванаха го за ръце и право при Христо.

— Здравей, Христо — казаха му, — водим ти един професор. Ето му дипломите, ето му медалите. Дошъл на ум и разум да ни учи, ама

ние рекохме да го доведем при теб да го изпиташ. Издържи ли изпита, ще го слушаме. Не го ли издържи, няма да го слушаме.

— Хубаво сте направили — каза Христо.

Сетне се обърна към професора.

— Жена, която не готви и не пере — това не е жена. Мъж, който спи с каскет, това не е... Какво не е?

— Не е мъж — отвърна професорът.

— Не — тръсна глава Христо, — не е каскет.

Селяните ревнаха от смях, но професорът остана сериозен.

— Няма логика — каза той. — Логично е, щом се каже „жена, която не готви и не пере — това не е жена, мъж, който спи с каскет — да не е мъж“.

— Ти си мислиш, че е логично — каза Христо, — защото нищо не разбираш от хумор. Я питай сега селяните — защо се смяхте, като казах „мъж, който спи с каскет — това не е каскет“?

— Защото е смешно — отвърнаха селяните.

— Не е смешно — опъна се професорът.

— Е, щом е така — каза Христо, — вземи си дипломите и медалите и да те няма. Който не знае кое е смешно и кое не е, не може да учи хората на ум и разум, па ако ще, и десет кошници с дипломи и медали да носи.

И го отпрати да учи студентите на ум и разум.

Такъв беше овчарят Христо и затова навярно бог се беше спрял на него — той да намери истината.

Затова и вървеше сега овчарят — да намери истината и да я даде на хората, та да се върне и да си гледа овцете, защото, известно е, като го няма овчаря, ще дойдат вълците и ще ги изядат.

Минаваше през планини и долини, през реки, и морета, урви и дерета. Изобщо — голям път му удари.

И най-сетне стигна в едно царство.

В средата на това царство се издигаше царският дворец, ограден от безкрайни поляни, обсипани с маргарити, грамофончета и забравки.

И точно в една от тези безкрайни поляни той видя рой деца, които търчаха с крясък из поляните, предвождани от някакъв висок, слаб мъж, облечен в дълга риза, приличаща на стара нощница. Мъжът пляскаше из поляните с босите си крака, играеше с децата на жмичка и

ринги-ринги рае, гонеше пеперудите и правеше големи разноцветни венци, които слагаше върху главите им.

Изведнъж мъжът спря, сложи пръст на устата си и каза:

— Шшшшшшшт!

Децата млъкнаха и впериха очи в него.

Тогава той събра шепите си, протегна ги към слънцето и ги напълни със слънчева светлина, която изля върху главите на децата. Светлината протече по косите, по лицата, по босите крака, заля поляните и рукна към царския дворец.

— Луд... Това е нашият луд.

Овчарят се обърна и видя до себе си пазач с пушка. Беше много солиден пазач, с фуражка и огромни черни мустаци. Говореше с властен глас, който не търпеше възражение.

— Като ти казвам, че е луд, значи, е луд. Ти слушай мен — аз ги знам тия работи. Аз в тия работи, мой човек, съм врял и кипял. Кой нормален човек ще седне сега и ще търчи като див из поляните да гони с децата Михаля, ако не е луд?

— Но той гонеше пеперудите.

— Какви пеперуди?

— Погледни, въздухът е пълен с пеперуди.

Пазачът погледна и махна с ръка.

— Не виждам никакви пеперуди. А щом аз не ги виждам, значи, пеперуди няма.

— Но той събираше цветя и правеше венци, които слагаше на главите на децата.

— Цветя ли? Това са бурени. Вредни растения. Семената им не стават за нищо. Сега нашите учени измислиха един препарат. Като го посипят по ливадите, всички бурени-мурени отиват по дяволите. Остава само зелената маса, от която добитъкът наддава на тегло. А това означава повече пържолите, надениците и кренвиршите. Това е истината. Всичко друго, което няма общо с пържолите, надениците и кренвиршите, е вятър и мъгла. Ти слушай мен. Аз ги знам тия работи. Дай ми на мен пържолите, надениците и кренвиршите и ела да видиш какво става. Пържолите, надениците и кренвиршите — това са сериозни неща, мой човек. Това е квинтесенцията на живота, това е...

Още дълго пазачът обясняваше със своя авторитетен, нетърпящ възражение глас какво нещо са пържолите, надениците и кренвиршите.

Докато говореше, лудият и децата изчезнаха от погледите им.

Изведнъж се чу силен детски вик:

— Царю парцалю, царю парцалю!

В същия миг една от капандурите на царския дворец се отвори и там се показва главата на лудия — но този път украсена с царска корона.

— Полиция! — кресна той. — Полиция!

Пазачът нахлупи фуражката си, засука мустаците си и — бам, бам, бам — гръмна три пъти във въздуха.

Децата изчезнаха като утринна мъгла и капандурата се хлопна.

— Я! — учуди се Христо. — Какво търси лудият в царския дворец?

— Какъв луд!

— Ами този, който преди малко беше с децата. Нали той извика сега през капандура?

— Ти си луд — каза пазачът, — това беше царят.

— Но това е един и същ човек.

— Ти си един и същ човек. Като ти казвам, че това беше царят — значи, е царят. Аз, като не познавам царя, кой ще го познава? Хайде де. Не му ли видя короната?

— Лицата им бяха съвсем еднакви.

— Аз не гледам лица. Аз гледам фуражките. По тях си личи кой е луд и кой е цар. Лудият — не го ли видя — ходеше бос, по нощница, а царят имаше корона. Знаеш ли колко пари чини тази корона? Злато и брилянти! Ха — засмя се пазачът, — царят бил лудият. Съвсем си е нормален човекът. Не видя ли как извика „Полиция!“ Кой луд търси полицията? Лудите бягат от полицията. У наше село имаше един луд. Вървеше по улиците и ревеше с всичка сила: „Ям железooooooo, ям железooooooo!“ Ама като му дръпнаха един бой в полицията, и млъкна. Сега върви из улиците, току повика някой с пръст и му пошушне на ухото: „Ям железo.“ Даааа, мой човек. Само нормалните хора обичат полицията. Полицията защитава имотите им, добитъка, дворците, парите им... Пари! Това е истината, мой човек. Ти ми дай пари и ела да видиш какво става. С пари човек може да купи всичко. И пържоли можеш да купиш, и наденици, и кренвирши, ако щеш дори. Парата е страшно нещо... Парата — това е квинтесенцията на живота, това е...

И още дълго време пазачът обясняваше със своя авторитетен, нетърпящ възражение глас какво нещо е парата. Когато най-сетне се измори и по устата му се появи пяна, той се обърна да попита дали го е разбрал добре, но видя, че е сам.

А къде беше овчарят?

ГЛАВА ПЕТА

ПРИ ПОРТИЕРА НА ДВОРЕЦА

Овчарят в това време стоеше пред портиера на двореца. Портиерът седеше на бюро с папки, книжа и беше облечен като чиновник.

Овчарят го приближи и го заоглежда.

— Чудиш се, а? — кимна портиерът.

— Ами чудя се — кимна и Христо, — уж царски дворец, пък сложили такъв като тебе.

Портиерът вдигна пръст.

— Нашият цар е хитър. Той знае. И сто стражи не могат да заменят един чиновник. Един човек може да победи сто стражи и да влезе в двореца, но сто души не могат да минат през един чиновник, ако е чиновник, разбира се.

— Умно.

— Умно, я. По-рано имаше сума войници — цял полк стоеше пред вратите и все се случваше нещо да прехвъркне, я пиле, я човек, но веднъж дойде някакъв естрадно-сатиричен състав и игра пред царя. Темата беше: „Борба против бюрокрацията“. Царят гледа, гледа и изведнъж се плесна по главата: „Ето — каза, — това ми трябва на мене — бюрократ!“ Уволни полка и назначи мене.

Христо му подаде ръка.

— Поздравявам ви.

— Мерси — пое ръката портиерът. — А теб какво те води насам.

— Търся истината.

— Не думай!

— Да. И бързам да я намеря, защото оставих овците сами. Ще дойдат вълците от гората и ще ги изядат. Нали знаеш какво е стадо без овчар?

— Има си хас да не знам. Стадо без овчар, това е все едно гъдулка без гъдулар. Или каруца без каруцар. Или къща без къщовник.

Портиерът се замисли, сетне добави:

— Би могло също да се каже — баница без баничар.

— Така ли?

— Може да се каже — кимна портиерът, — щом аз ти го казвам, значи, може. Аз съм врял и кипял в тия неща. Ние имаме конкурс за събиране на народни мъдрости и три пъти го печеля. И знаеш ли как? Сам си ги измислям. Например да вземем пословицата „Куче влачи — диря няма“. Някой ще спре дотук. А аз я доразвивам. Куче — казвам си — добре. Но може да бъде и крава. И добавям: „Крава влачи — диря няма“. А може и прасе да бъде. Ето ти веднага: „Прасе влачи — диря няма.“ Или, или...

Портиерът се замисли и защрака с пръсти.

— Патка влачи — диря няма — подсказа овчарят.

Портиерът зяпна:

— Виж, това не ми беше идвало наум. Бравос!

Извади химикалка и си записа: „Патка влачи — диря няма.“

Христо прояви признаци на нетърпение.

— Хубаво всичко това, ама аз бързам.

Портиерът вдигна пръст.

— Който бърза — бър...

— Каза го вече.

— Така ли — сконфузи се портиерът, — извинявай. Тогава дай да хванем бика за рогата.

— Да го хванем.

— Казвай сега, защо търсиш истината?

— Получих нареждане.

— От кого?

— Ами като си пасях овцете, изведнъж небето се разтвори и се появиха едни тръби, които изсвириха...

— Стой!

Портиерът извади отново химикалката и започна да записва:

— Небе... разтваря се... тръби... Така. И колко бяха тръбите?

— Май че три.

— Няма „май“. Точно!

— Три.

— Добре. Записвам три. Внимавай, защото правим после проверки. Така. Колко бяха дълги?

— Ами към...

— Де сопа, де!
— Колкото една овчарска гега.
— Ха така. Кажы „гега“ да те разбере цял свят. Дългы... гега... И какво изсвириха?
Овчарят вдигна кавала си и изсвири сигнала.
— Повтори го още веднъж да го нотирам.
Овчарят повтори сигнала.
— Това май е в „сол миньор“?
— И аз така мисля — съгласи се овчарят, който се стараеше да не протака разговора.
— И?
— Сетне от небето се спусна стълба.
— Стълба... От какъв материал беше?
— Дървен.
— По-точно, по-точно. Бук, ясен, габър, леска, дъб?
— Пиши го бук.
— Парен или не?
— Пиши го парен.
Портиерът махна с пръст.
— Ей, прави му сметка! Казах ти, че проверяваме. Сетне?
— По стълбата слезе ангел господен.
— Ангел господен... Име, възраст, пол?
— Спас, трийсетгодишен, среден — каза, на един дъх овчарят.
— Какъв е тоя среден пол? — зяпна портиерът.
— Ама те, нали...
— Ясно — кимна портиерът, — умно измислено. Да няма битово разложение в рая. И?
— И ми каза: „Бог те определи да намериш истината и да я дадеш на хората.“
— Бог... намери истината... даде хората... Ясно. — Портиерът потри ръце и вдигна телефона. — Дайте ми царя... Ваше величество! Пристигнал е овчар, който търси истината. Ангел господен, име Спас, трийсетгодишен, среден пол, слязъл по стълба от парен бук и му казал да намери истината по божие поръчение, като преди това три тръби, дългы колкото овчарска гега, изсвирили сигнал... аз съм го нотирал... Да се качи ли?... Слушам!
Затвори телефона и се замисли.

— Парен бук... Ей, загубени хора — ние търсим парен бук под дърво и под камък за бюра, а те седнали да правят от него стълби. Иди сетне и вярвай, че има бог.

Махна с ръка.

— Но нейсе. Влизай!

Овчарят кимна и влезе. Портиерът погледна след него и въздъхна:

— Той нещо ме метна. Как пък точно трийсетгодишен ще е тоя ангел? Я е трийсетгодишен и два месеца, я трийсетгодишен без два месеца. Ама като са свикнали да лъжат...

Замисли се и се ядоса.

— На мен ще ги разправя тия! Точно на трийсетгодишния си рожден ден да слиза и да говори с овчар.

Врътна глава:

— Има нещо гнило в тая работа, де да видим...

ГЛАВА ШЕСТА

ПРИ ЦАРЯ

Овчарят влезе в царския кабинет и се огледа. В средата имаше само един престол. И нищо друго.

— Ку-ку!

Овчарят се извърна, но не видя никого.

Царят се подаде зад престола:

— Ку-ку!

Овчарят кимна:

— Здравей!

Царят излезе зад облегалото и се закиска:

— Ако не се бях показал, нямаше да ме откриеш.

— Аз не търся вас, а истината.

Отвън се чу детски рев: „Царю парцалю, царю парцалю!“

Царят скочи и затвори прозореца.

— Хулигани, ще знаеш. Понякога ми идва да кажа на полицията да ги изтрепе до едно.

— А защо тогава — каза овчарят, — преди малко търчеше из поляните, гонеше с тях пеперудите, играеше на жмичка и ринги-ринги рае, а сетне им направи венци от цветя и изсипа цялата слънчева светлина върху главите им?

Царят отвори уста и седна на престола от смайване.

Като се съвзе, врътна глава.

— Аферим!

— Защо?

— Защото ти си първият, който разбра, че лудият и аз сме един и същ човек.

— Как няма да разбера, когато те видях.

— Всички ме виждат. Но не гледат лицето ми. Веднъж гледат продраната нощница и босите ми крака, а другия път — короната.

— И защо е тоя цирк?

Царят се почеса по врата и се усмихна:

— Не е толкова просто. Аз, приятелю мой, не вярвам ни в господата, ни в дявола. Ако вярвах, щях да се изповядам, и готово. Ама като не вярвам? Когато душата ми се напълни с ужаси и видения, когато по цели нощи виждам само войни, разпрани коне и обезглавени хора, скачам, обличам продраната нощница и хуквам като луд на поляните да гоня пеперуди с децата. Връщам се чист и спокоен. И тогава отново мога да отворям войни, да издавам смъртни присъди и да беся злосторниците.

— Ясно — каза Христо, — у наше село имаше един овчар. Спас му викахме. От време на време той изпадаше в такова състояние на виновност. Все мисли, че той е причина за чирпанското земетресение. Тогава тръгва из селата и раздава на вдовици и сираци мляко. Ей така на — безплатно. Но понеже си беше скръзна, сипваше в млякото вода. Разбираш ли — хем иска да си успокои съвестта, хем го е страх, че като се върне, ще го е яд за толкова раздадено мляко. Та го разреждаше с вода.

Царят се вгледа в него.

— Слушай, ти никак не си загубен човек. Я да те направя аз един министър.

— Не — врътна глава Христо. — Не искам. Аз си имам работа.

— Каква работа?

— Търся истината.

— И ти ли?

— Защо? И други ли я търсят?

Царят се вгледа в него:

— И ти си ми един...

— Какво искаш да кажеш?

— Това, което казвам. Биеш се в гърдите, ревеш „Хора, аз търся истината!“ А и ти като другите се забъркваш с някакви истинички и те е страх да откриеш голямата истина.

— Тук сбърка — каза Христо. — Това се отнася до вас — интеллигентите, челите. Аз съм овчар. Единственото нещо, което имам, е моето стадо. И тъй като само ако намеря истинската истина, ще мога да се върна при него — щом разбере къде е, веднага ще я открия, та да си ида на село и да си гледам овцете.

Царят отново го погледна в очите.

— Толкова ли си смел?

Христо вдигна рамене:

— А бе да ти кажа — то, смелостта, е нещо бамбашка. Понякога ме е страх по мост да мина, но ако падне някоя овца в реката, без да му мисля, се хвърлям да я извадя. Та и сега — какво ще ме е страх, като от истината зависи дали ще се върна при стадото си, или не?

Царят го погледна още по-втренчено. Сетне каза бавно:

— Добре тогава...

Хвана го за ръката, изкачи с него един малък хълм и посочи с ръка огромен бял чаршаф, който криеше нещо под себе си.

— Виждаш ли тоя чаршаф?

— Да.

— Ей точно под чаршафа е истината.

— Я!

— Давам ти царската си дума.

— Е, защо не махнете чаршафа?

— Да го махнем, ама...

— Какво „ама“?...

— Знам ли?

— Какво „знаеш ли“?

— Там е работата, че не се знае.

— Не разбирам — вдигна рамене овчарят, — щом истината е там, вдигнете чаршафа, и това ти е.

— Лесно ти е на теб.

— Какво му е мъчното?

— Ако беше лесно, защо досега никой не е дигнал чаршафа?

— Сигурно не знаят, че отдолу е истината.

Царят се усмихна.

— Там е работата, че всички знаят.

Овчарят се ядоса.

— Ей, че мухльовци! Аз ще вдигна чаршафа.

— А после? Да не съжالياваш?

— Нали истината е за това — да се покаже на всички?

Царят помръдна с рамене.

— Точно в това не съм съвсем сигурен.

— Аз пък съм.

Царят разпери ръце.

— Добре тогава. Аз бях длъжен да те предупредя. Умивам си ръцете.

— Мий ги, мий ги.

— Много си ми симпатичен, затова те моля да бъдеш внимателен.

— При нас — каза Христо — има един овчар на име Симеон. Щом решим да направим нещо, той започне да клати глава: недейте, ще стане нещо. И на сто пъти веднъж да стане нещо, той вика: аз нали ви предупредих!

— Прав е човекът!

— В живота — каза Христо — има сума такива пророци. Един прави нещо, а сто го спъват и го предупреждават. И все тоя, дето прави нещо, е крив, и все тия, дето му пречат, са прави. Ама какво да правя, когато ми се прави нещо, а не ми се предупреждава. Такъв ме е родила майка ми и такъв ще си остана. Имаше един овчар на времето, Галилей му викахме. Все диреше под вола теле. Веднъж, като се напъна — щял да докаже, че земята се върти. Колко го съветваха, колко го плашеха, а той — не, ще докаже. И доказа. Сетне го бутнаха в дранголника.

— Видя ли?

— Да — кимна Христо, — ама той е Галилей, а не другите. Хайде — със здраве!

И тръгна към чаршафа.

ГЛАВА СЕДМА

МАХАНЕТО НА ЧАРШАФА

Христо се спря пред чаршафи и го заоглежда:

— Значи, тук се крие истината. Какво пък — отивам до чаршафа, вдигам го и — готово. Защо никой досега не е вдигнал чаршафа? Ами ако гръмне?

Огледа се и се почеса.

— Не е чиста тая работа, ей! Колко си е по-просто да си овчар — пасеш овцете, доиш ги, стрижеш ги, сетне продаваш млякото и вълната, а тук... Да взема да си ида, а?

Направи една крачка встрани, но изведнъж някаква решителност го обзе.

— Че то ако господ искаше да ме убие, можеше да прати ангела си да ме застреля. Да става каквото ще!

Тръгна решително към чаршафа и го дръпна.

И пред смаяните му очи се появи статуята на Венера Милоска.

В същия миг площадът се разтресе от мощно:

— Урррраааааааааа!

Гръмнаха тамбури, гайди, тъпани, кавали, пищялки и дудуци, които засвириха тържествен марш. Отвсякъде рухнаха граждани, които носеха огромни плакати. „Да живее истината! Ура! Ура! Ура!“

Донесоха катедра и я сложиха пред статуята.

Пристигна царят, придружен от учен, който носеше голям доклад под мишницата си. Двамата дойдоха до катедрата и ученият строполи доклада върху нея.

— Скъпи съотечественици — започна ученият, като разгърна доклада, — най-сетне дългоочакваното събитие е факт. След дълги и продължителни наблюдения нашият любим и мъдър цар реши, че истината е тук, и нареди да бъде открита.

Музиката отново гръмна тържествения марш.

Царят махна с ръка и всичко млъкна.

— Борбата бе титанска — каза царят, — имаше моменти, когато дори и аз си мислех — ще открием ли истината, или не. Това бяха мигове на велики изпитания. Но в края на краищата ние победихме. Истината е налице!

И посочи статуята.

Отново фойерверки, отново ура, отново маршове.

Когато изчака да спре данданията, Христо дойде до катедрата, тупна я и се обърна към царя:

— Сега, като открих истината и ви я дадох, мога ли вече да си ида?

Царят зяпна.

— Каква истина си открил?

— Как каква? Тази!

И овчарят посочи статуята.

Царят се разсмя.

— Хайде холан! Ние от двадесет години се трепем да открием истината, а той — я го погледнете бе — открил истината!

Бурни смехове заляха площада.

Христо вдигна рамене.

— И да се смеете, и да не се смеете, аз я открих. Гледай ги ти! Пъзльовци! Откога стои тоя чаршаф тука и никой не посмя да го открие. Разни учреждения-мучреждения издигнали, сума милиони пропилили, ама ако не бях аз — на куково лято щяхте да откриете истината.

Царят се наведе на ухото му и прошепна:

— Млъкни бре! Какво ще стане, ако научат, че някакъв си овчар е открил истината?

— Не ме засяга тая работа — махна с глава Христо, — ти нали сам ми каза: „Всички знаем, че е тук, но на никой не му стиска да я открие.“

Блъсна се в гърдите.

— Аз я открих! Аз, овчарят Христо. Не че искам медали. Мен медали ми не трябват. Моите овце ми стигат. Ама истината си е истина и нека се знае — откри я овчарят Христо. Това е. А сега — сбогом!

Свали си калпака, поклони се на всички и си тръгна.

Но в същия миг отвсякъде го заобиколиха, стотици ръце го задърпаха, върху главата му се изля водопад от въпроси и крясъци.

Докато Христо се чудеше как да избяга от тази олелия, царят хвана учения за ръкава:

— Каква стана тя?

Ученият се почеса. Изведнъж нещо блесна в очите му.

— Има само един изход.

Наведе се на ухото на царя и му пошушна нещо.

— Да — кимна царят, — това е единственият изход.

Взе една гайда от оркестрантите и я наду:

— Тишина!

Всичко млъкна.

— Получи се телеграма — продължи царят, — група експерти от чужбина съобщават, че това, което е тук, е само копие на истината, която се намира на съвсем друго място.

Множеството ахна.

— Ами сега?

— Няма какво да се прави — каза царят, — истината трябва да се каже. На времето и Колумб тръгна да открива Индия и като откри Америка, каза: „Това е Индия.“ Умря, мислейки, че е открил именно Индия. Чак впоследствие се оказа, че това не е никаква Индия, а си е най-чиста Америка. В науката тия работи стават.

Отново наду гайдата.

— Разотивай се! Работата по търсенето на истината продължава!

Множеството прибра плакатите и си отиде.

Останаха само царят и овчарят.

Царят се приближи до Христо и го погледна иронично:

— Е, приятелю, ти искаше да знаеш повече от мен, а?

Но Христо въртна глава.

— Виж какво, тая работа не ме засяга. Аз си намерих истината и я дадох на хората. Повече работа нямам тук. Отивам си при овцете.

Царят вдигна статуята от пиедестала и му я стовари на гърба.

— Вземи си с тебе тогава и твоята истина!

— Ще си я взема — каза Христо, — щом хората не я искат, ще я сложа пред овцете нека те ѝ се радват.

И си тръгна със статуята на рамо.

ГЛАВА ОСМА (ФАТАЛНАТА) АЗ КАЗАХ ЛИ ТИ?

Христо седеше в кошарата и свиреше с кавала си меден мелодията на „Когато бях овчарче“.

Наредени в кръг около статуята на Венера Милоска, десетина вълка запяха:

*Когато бях овчарче,
и овците пасях,
бях много благодарен,
макар и сиромах...*

Христо махна с кавала и вълците запяха мелодията с „ммммм“. Христо се послуша и като реши, че това е един подходящ музикален фон за монолог, изкашля се и почна:

— Хубаво стадо си имах аз. Тънкорунно. И млекодайно. Пасях го, а после го доях и стрижех. Изкарвах добри пари. Миналата година си купих гардероб и телевизор. И тъкмо събирах пари за кола и вила, ангел господен слезе по дървена стълба и ми даде божие поръчение — да намеря истината и да я дам на хората. Оставих си стадото аз, намерих истината и я дадох на хората, те не я познаха и дори ми я натовариха на гърба. Дойдох тук и какво да видя — вълците изяли стадото ми. Тогава хванах вълците, завързах ги здраво и ги научих да пеят като овцете ми. Сетне започнах да ги доя и стрижа. И изкарвам добри пари. Сума търговци идват при мен и взимат вълче сирене и вълча козина. И съм спокоен. Вече нищо не ме гложде. Не ми се струва вече, че трябва да извърша нещо голямо и велико. Представете си, ако бях открил не истината, а нещо много по-тежко, как щях да го довлека до къщи?

В този миг в кошарата влезе опърпан слепец, който тропаше с тояжката и писукаше:

— Подарете на слепеца, подарете на слепеца.

Като чукна статуята с тояжката, той отвори очи и се усмихна.

— Ей, най-сетне те намерих.

Христо поклати глава.

— Защо си се маскирал така?

— Да не ме познаят — каза царят.

— И за какъв дявол се домъкна тука?

Царят посочи истината и въздъхна.

— За нея.

— Нали каза, че е фалшива?

Царят въздъхна още веднъж.

— Ти, ако слушаш какво говорят царете...

Погледна статуята и въздъхна за трети път:

— Ей, че е хубава! Все си мислех, че изглежда някак си, но че е толкова хубава, не предполагам.

— Хубава е — съгласи се Христо. — Дори и вълците я зяпат и въртят опашка. Отначало ги бях вързал, но сетне ги развързах за опит и гледай — седят около нея и въртят опашки като кутрета.

— Докато не я бях видял — продължи мислите си царят, — мислех, че мога да карам и без нея, но щом веднъж я погледнах, вече не мога.

— Защо не я остави на площада?

— След този номер, който ми изигра — не. От цял свят щяха да идват сеирджии, да я сочат с пръст и да казват: „Открил я някакъв овчар“. Не аз — разбираш ли, а някакъв овчар. Това значи да се пръскам от мъка всеки път, когато чувам тия думи.

— Добре бе, човек — а защо ти не я откри сам? Нали знаеше къде е?

— Че знаех, знаех — ама знае ли човек какво ще излезе? Откриваш я и изведнъж...

— Какво изведнъж — видя, че не стана нищо страшно. Ето — седя си край нея и си свиря.

— Ти си мислиш, че не е станало нищо страшно.

Царят извади свирка и изсвири три пъти. В същия миг изникнаха стотина майстори-зидари, които мигновено започнаха да издигат стена

около кошарата.

— Какво правите? — скочи овчарят.

— Няма друг изход — разпери ръце царят.

— Нищо не разбирам.

— Аз те предупредих — посочи го с пръст царят, — ще откриеш истината, ама после...

— Да пукна, ако разбирам нещо.

— Овчар си бил и овчар ще си останеш. Ако беше толкова просто нещо да откриеш истината — всеки щеше да я открие. Хората се страхуваха и — както виждаш — с право. Сега цял живот ще стоиш затворен с твоята истина.

— Защо? — проплака Христо.

— Истината — каза мъдро царят — не може да стои на открито, приятелю. Все ще се научат хората и ще почнат да идват тука на тумби. Ще я гледат, ще я зяпат.

— А защо да не я гледат и да не я зяпат?

— Хората толкова време са живели без нея, че са свикнали. Ето, аз живях без нея и умрях ли? Не умрях.

Той пое дълбоко въздух и се разнежи:

— Чудно нещо е истината, приятелю. Видиш ли я веднъж, вече не можеш без нея.

— Добре бе, човек, а защо тогава сам не я откри?

Царят вдигна рамене.

— Защото не се знаеше какво ще стане...

Христо кресна:

— Нали видя, че нищо не стана!

— Как не е станало? А тоя зид около нея? Аз те предупреждавах, че ще стане нещо. Това е истина! Не е шега!

— Е, и?

— Това е, брат — каза царят, — ще седиш тук, ще си свиркаш с кавала и ще чакаш, докато не потропам три пъти. Щом ти потропам, ще ми отваряш, аз ще влизам, ще се радвам на истината и пак ще си ходя. До следващия път.

— Весела работа — намуси се Христо. — Няма що.

— Аз те предупредих — стана царят, — не можеш да кажеш, че не те предупредих.

Обърна се към истината и въздъхна:

— Красива е, дявол да го вземе! Е, със здраве!
Сетне затвори очи, затропа с тояжката и захриптя:
— Подарете на слепеца... Добри хора, подарете...

Издание:

Васил Цонев. Весели измислици, 1980

Редактор: Байчо Банов

Оформление: Тодор Груев

Рисунка: Александър Денков

Худ. редактор: Кирил Гогов

Техн. редактор: Лиляна Диева

Коректор: Виолета Рачева

Издателство „Български писател“

ДП „Тодор Димитров“ — София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.